

การศึกษาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร

สารนิพนธ์

ของ

อนงค์ จันใด

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวัดผลการศึกษา

พฤษภาคม 2550

การศึกษาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร

สารนิพนธ์

ของ

อนงค์ จันใด

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวัดผลการศึกษา

พฤษภาคม 2550

เป็นลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

การศึกษาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร

บทคัดย่อ

ของ

อนงค์ จันใด

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวัดผลการศึกษา

พฤษภาคม 2550

อนงค์ จันใด. (2550). การศึกษาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร.

สารนิพนธ์ กศ.ม. (การวัดผลการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัย

ศรีนครินทรวิโรฒ. อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์: รองศาสตราจารย์ชูศรี วงศ์รัตนะ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนที่กำหนดโดยโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร และ เปรียบเทียบคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านเหตุผลความรับผิดชอบ ซึ่งเป็นคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่โรงเรียนส่วนใหญ่ (ร้อยละ 71) กำหนดเพื่อบ่มและปลูกฝังให้กับนักเรียน ซึ่งเปรียบเทียบระหว่างนักเรียนในโรงเรียนนาร่องและโรงเรียนเครือข่ายการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานกับโรงเรียนทั่วไปในสังกัดกรุงเทพมหานคร ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 การสำรวจคุณลักษณะอันพึงประสงค์ศึกษาจากข้าราชการครูในสังกัดกรุงเทพมหานครที่ปฏิบัติงานด้านการวัดและประเมินผล จำนวน 431 คน ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการเปรียบเทียบคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านเหตุผลความรับผิดชอบเป็น นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนนาร่องและโรงเรียนเครือข่ายจำนวน 115 คน นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียน นาร่องและโรงเรียนเครือข่ายจำนวน 96 คน นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนทั่วไปจำนวน 114 คน นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนทั่วไปจำนวน 109 คน เครื่องมือที่ใช้คือ แบบสำรวจคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร และแบบวัดเหตุผลด้านความรับผิดชอบ ซึ่งเป็นแบบวัดที่ข้อคำถามใช้สถานการณ์ย่อยๆ แล้วเขียนตัวเลือกให้ตอบ ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.7816 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ t – test แบบกลุ่มตัวอย่างเป็นอิสระต่อกัน (Independent Samples)

ได้ผลการวิจัยดังนี้

1.) คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนที่กำหนดโดยโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครมี 21 คุณลักษณะ ซึ่งคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่โรงเรียนส่วนใหญ่กำหนดคือ ความรับผิดชอบ รองลงมาคือ มีวินัย ใฝ่เรียนรู้ ซื่อสัตย์ และมีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี ตามลำดับ

2) เหตุผลความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ในโรงเรียนนาร่องและ โรงเรียนเครือข่าย ๑ กับนักเรียนในโรงเรียนทั่วไปมีระดับเหตุผลอยู่ในระดับก่อนเกณฑ์ขึ้นยึดหลักการแสวงหา รางวัล ส่วนความรับผิดชอบของ

นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนนาร่องและโรงเรียนเครือข่าย ฯ กับนักเรียนในโรงเรียนทั่วไป มีระดับเหตุผลอยู่ในระดับทำตามกฎเกณฑ์ขั้นหลักการทำตามผู้อื่นเห็นชอบ

3) นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ในโรงเรียนนาร่องและโรงเรียนเครือข่ายการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีเหตุผลความรับผิดชอบโดยรวมและเหตุผลความรับผิดชอบเกี่ยวกับการปฏิบัติตามหน้าที่และกฎระเบียบของห้องเรียนและโรงเรียน เกี่ยวกับการทำตามที่ได้รับมอบหมาย เกี่ยวกับการทำตามที่ตนเองได้พูดหรือได้ให้คำมั่นสัญญาไว้และเกี่ยวกับการยอมรับผิดในสิ่งที่ตนเองได้พูดหรือได้กระทำลงไป สูงกว่านักเรียนในโรงเรียนทั่วไป

4) นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนนาร่องและโรงเรียนเครือข่ายการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีเหตุผลความรับผิดชอบโดยรวมและเหตุผลความรับผิดชอบเกี่ยวกับการปฏิบัติตามหน้าที่และกฎระเบียบของห้องเรียนและโรงเรียน เกี่ยวกับการทำตามที่ได้รับมอบหมาย เกี่ยวกับการทำตามที่ตนเองได้พูดหรือได้ให้คำมั่นสัญญาไว้และเกี่ยวกับการยอมรับผิดในสิ่งที่ตนเองได้พูดหรือได้กระทำลงไป สูงกว่านักเรียนในโรงเรียนทั่วไป

A STUDY OF DESIRABLE CHARACTERISTICS OF PRIMARY SCHOOLS UNDER THE
BANGKOK METROPOLITAN ADMINISTRATION

AN ABSTRACT
BY
ANONG CHANDAI

Presented in partial fulfillment of the requirements for the
Master of Education degree in Educational Measurement
at Srinakharinwirot University

May 2007

Anong Chandai. (2007). *A Study of Desirable Characteristics of Primary Schools Under The Bangkok Metropolitan Administration*. Master's Project, M.Ed.(Educational Measurement). Bangkok : Graduate School, Srinakharinwirot University. Advisor : Assoc.Prof. Chusri Wongrattana.

The Purposes of this research were to study of desirable characteristics of Primary schools under the Bangkok Metropolitan Administration and compare responsibility for students between pilot schools and network schools with general schools.

The population was 431 measurement teachers in primary schools under the Bangkok Metropolitan Administration for study characteristics of Primary schools under the Bangkok Metropolitan Administration. And population was Prathomsuksa 3 and Prathomsuksa 6 in Primary schools under the Bangkok Metropolitan Administration. The sample of this study was students 115 Prathomsuksa 3 and 96 Prathomsuksa 6 from pilot schools and network schools and 114 students Prathomsuksa 3 and 109 Prathomsuksa 6 from general schools for compare responsibility. The instruments used for collecting data were questionnaires of desirable characteristics and questionnaires of responsibility had reliability of .7816 . The data were analyzed by t – test.

The results were as follow :

1. The 21 desirable characteristics were determinate by Primary schools under the Bangkok Metropolitan Administration and responsibility was determinate by the most schools. Inferior desirable characteristics was to have discipline, be fond of learn, devoted and good health.

2. Responsibility of students in Prathomsuksa 3 of pilot schools ,network schools and general schools were Preconventional Level The instrumental Relativist orientation. Responsibility of students in Prathomsuksa 3 of pilot schools, network schools and general schools were Conventional Level, The Interpersonal Concordance Orientation.

3. There was a significant difference in responsibility between the students in Prathomsuksa 3 of pilot schools and network schools with Prathomsuksa 3 of general schools.

4. There was a significant difference in responsibility between the students in Prathomsuksa 6 of pilot schools and network schools with Prathomsuksa 6 of general schools.

อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตร และคณะกรรมการสอบ
ได้พิจารณาสารนิพนธ์เรื่อง การศึกษาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในโรงเรียนสังกัด
กรุงเทพมหานคร ของ อนงค์ จันได ฉบับนี้แล้วเห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวัดผลการศึกษา ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์

.....
(รองศาสตราจารย์ชูศรี วงศ์รัตนะ)

ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตร

.....
(อาจารย์ ดร.สุพร เข้มเฮง)

คณะกรรมการสอบ

.....
(รองศาสตราจารย์ชูศรี วงศ์รัตนะ)

ประธาน

.....
(อาจารย์ ดร.สุพร เข้มเฮง)

กรรมการสอบสารนิพนธ์

.....
(อาจารย์ชวลิต รวยอาจิณ)

กรรมการสอบสารนิพนธ์

อนุมัติให้รับสารนิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษา
มหาบัณฑิต สาขาวิชาการวัดผลการศึกษา ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย ชูชาติ)

คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

วันที่ เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2550

ประกาศคุณประการ

สารนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ เพราะได้รับความอนุเคราะห์จาก รองศาสตราจารย์ ชูศรี วงศ์รัตนะ อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ที่ให้ความช่วยเหลือ ให้คำปรึกษา แนะนำเสนอแนะ ตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ตลอดจนกระตุ้นให้กำลังใจในการทำสารนิพนธ์ฉบับนี้เป็นอย่างดีจึงสำเร็จ ลุล่วงได้ด้วยดี ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาของอาจารย์เป็นอย่างยิ่ง จึงขอกราบขอบพระคุณท่านเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ ดร.สุวพร เข้มแข็งและอาจารย์ชวลิต รวยอาจิณ กรรมการสอบ สารนิพนธ์ที่ได้ให้คำแนะนำ ความถูกต้องของเนื้อหาสาระของงานวิจัยให้ชัดเจนยิ่งขึ้น

ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ในภาควิชาการวัดผลการศึกษาทุกท่าน ที่ได้อบรมสั่งสอน ถ่ายทอดความรู้ในวิชาการต่างๆ รวมทั้งให้ความรัก ความเมตตากรุณา ให้กำลังใจกับผู้วิจัยมาโดยตลอด

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้บริหารโรงเรียน คณะครูอาจารย์โรงเรียนกลุ่มตัวอย่างที่ให้ความ อนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นอย่างดี

ขอกราบขอบพระคุณ คุณอุดมศักดิ์ นาคี หัวหน้ากลุ่มงานประเมินผลการจัดการศึกษา คุณโสภณ คำนึ่งเนตรและ คุณถวิล จันทรสว่าง ที่ให้ความช่วยเหลือ ให้คำปรึกษาแนะนำและกระตุ้นให้ กำลังใจผู้วิจัยมาโดยตลอด

คุณค่าและประโยชน์อันพึงมีจากสารนิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณบิดา มารดา ตลอดจนผู้ที่เคยให้การสนับสนุนทางการศึกษาแก่ผู้วิจัยตลอดมาและผู้มีพระคุณทุกท่าน

อนงค์ จันได

สารบัญ

บทที่		หน้า
1	บทนำ.....	1
	ภูมิหลัง.....	1
	วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	4
	ความสำคัญของการวิจัย.....	5
	ขอบเขตของการวิจัย.....	5
	ประชากรที่ใช้ในการวิจัย.....	5
	กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย.....	6
	ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย.....	7
	นิยามศัพท์เฉพาะ.....	7
	สมมุติฐานการวิจัย.....	9
2	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	10
	พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542.....	10
	หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544.....	12
	คุณลักษณะอันพึงประสงค์.....	20
	การประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์.....	31
	ความรับผิดชอบ.....	33
	เหตุผลด้านความรับผิดชอบ.....	35
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	38
3	วิธีการดำเนินการศึกษาค้นคว้า.....	43
	การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	43
	เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	45
	การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	49
	การวิเคราะห์ข้อมูล.....	50
	สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	50

สารบัญ (ต่อ)

บทที่		หน้า
4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	51
	สัญลักษณ์และอักษรย่อที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	51
	การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	51
5	สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	65
	วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	65
	สมมติฐานของการวิจัย.....	65
	ประชากรที่ใช้ในการวิจัย.....	66
	กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย.....	66
	เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	67
	การวิเคราะห์ข้อมูล.....	68
	สรุปผลการวิจัย.....	68
	การอภิปรายผล.....	69
	ข้อเสนอแนะ.....	70
	บรรณานุกรม.....	71
	ภาคผนวก.....	77
	ประวัติย่อผู้วิจัย.....	94

บัญชีตาราง

ตาราง

หน้า

- 1 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยจำแนกเป็นนักเรียนในโรงเรียนนำร่อง
โรงเรียนเครือข่าย ฯ และโรงเรียนทั่วไป ในระดับชั้นประถมศึกษา
ปีที่ 3 และ 6..... 45
 - 2 ร้อยละของคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนที่กำหนดโดยโรงเรียนสังกัด
กรุงเทพมหานคร(431 โรงเรียน) 52
 - 3 ร้อยละของคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่กำหนดโดยโรงเรียนนำร่องและโรงเรียน
เครือข่ายการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในสังกัดกรุงเทพมหานคร
(13โรงเรียน) 53
 - 4 ร้อยละของคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนที่กำหนดโดยโรงเรียนทั่วไปที่
ไม่ใช่โรงเรียนนำร่องและโรงเรียนเครือข่ายการใช้หลักสูตรการศึกษา
ขั้นพื้นฐานในสังกัดกรุงเทพมหานคร (418 โรงเรียน) 54
- 5 ร้อยละของวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครใช้วัด
(431 โรงเรียน)..... 55
 - 6 ร้อยละของวิธีเก็บข้อมูลเพื่อประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์
(431 โรงเรียน)..... 55
 - 7 ร้อยละของเครื่องมือที่ใช้ในการวัดเพื่อประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์
(431 โรงเรียน) 56
- 8 ร้อยละของระยะเวลาในการเก็บข้อมูลในแต่ละช่วงเพื่อประเมิน
คุณลักษณะอันพึงประสงค์ (431โรงเรียน) 56
- 9 ร้อยละของผู้รับผิดชอบในการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อประเมิน
คุณลักษณะอันพึงประสงค์(431 โรงเรียน)..... 58
- 10 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของเหตุผลความรับผิดชอบของนักเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนนำร่องและ
โรงเรียนเครือข่ายการใช้ หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน และโรงเรียนทั่วไป
โดยรวมและจำแนกเป็นรายด้าน..... 58

11 ผลการเปรียบเทียบเหตุผลความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3	
ของโรงเรียน นำร่องและโรงเรียนเครือข่ายฯ กับโรงเรียนทั่วไป.....	61

บัญชีตาราง (ต่อ)

ตาราง	หน้า
12 ผลการเปรียบเทียบเหตุผลความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6	
ของโรงเรียนนำร่องและโรงเรียนเครือข่ายฯ กับโรงเรียนทั่วไป.....	63

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ได้กำหนดให้การศึกษาเป็นกระบวนการเรียนรู้ เพื่อความเจริญของงามของบุคคล และสังคมโดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึกอบรมการสืบสายทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์ความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้ อันเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อมสังคมแห่งการเรียนรู้ และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (กระทรวงศึกษาธิการ . 2542 : 2) การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ในกระบวนการเรียนรู้ต้องมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมือง การปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ เป็นประมุข รู้จักรักษาและส่งเสริมสิทธิ หน้าที่ เสรีภาพ ความเคารพกฎหมาย ความเสมอภาค และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย รู้จักรักษาผลประโยชน์ ส่วนรวมและของประเทศชาติ รวมทั้งส่งเสริมศาสนา ศิลปวัฒนธรรมของชาติ การกีฬาภูมิปัญญาท้องถิ่น และความรู้อันเป็นสากล ตลอดจนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเองมีความริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง (กระทรวงศึกษาธิการ. 2542: 5-6) การจัดการศึกษา ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม และกระบวนการเรียนรู้ และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษา จัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่างๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรมค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา (กระทรวงศึกษาธิการ. 2542 : 12-13)

นอกจากนี้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติดังกล่าวได้กำหนดให้มีการจัดทำหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อความเป็นไทย ความเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ การดำรงชีวิต และการประกอบอาชีพตลอดจนเพื่อการศึกษาต่อ และให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานจัดทำสาระของหลักสูตร ในส่วนที่เกี่ยวกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2542 : 1-2) และในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544 ได้กำหนดแนวทางการดำเนินงาน ซึ่งมีแนวทางการดำเนินงานเกี่ยวกับการกำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์รวมอยู่ด้วย โดยสถานศึกษาต้องร่วมกับ

ชุมชน กำหนด คุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อเป็นเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนด้านคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมโดย คุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่สถานศึกษากำหนดเป็นคุณลักษณะอันพึงประสงค์นั้น สามารถกำหนดขึ้นให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความจำเป็นที่จะต้องปลูกฝัง คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมดังกล่าวให้แก่ผู้เรียนเพิ่มจากที่กำหนดไว้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ (กระทรวงศึกษาธิการ . 2544 : 102-103) โรงเรียนซึ่งมีหน้าที่จัดการศึกษาจัดการศึกษาให้แก่เด็กจึง ต้องวางแผนและดำเนินการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม ที่ดีงามให้เกิดขึ้นกับเด็ก พร้อมทั้ง หาแนวทางในการส่งเสริม จริยธรรมที่ดีงามเหล่านั้นให้มีระดับคุณธรรมที่สูงขึ้นเพื่อจะได้เป็นคนดี ของสังคมต่อไป (สำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร . 2544 : 7) การส่งเสริม คุณธรรม จริยธรรม สำหรับเด็กมีความสำคัญมาก เพราะเป็นวัยแห่งการรับรู้ และเรียนรู้ทางจริยศึกษาที่เหมาะสมได้ถาวร และการสอนจริยธรรม เป็นกรรมวิธีในการสร้างค่านิยมที่ถูกต้องให้แก่เด็ก การสอน จริยธรรมใน โรงเรียนจึงต้องเอาใจใส่กับสิ่งต่อไปนี้ คือ การสอนจริยธรรมต้องมุ่งที่จิตใจ ไม่ใช่มุ่งควบคุมคำพูดและ การกระทำ ต้องช่วยพัฒนาธรรมในจิตใจของนักเรียน ครูผู้สอนต้องศึกษาค้นคว้าเนื้อหาจนเกิดความ ชាប់ซึ้งเพื่อโน้มน้าวจิตใจเด็กให้เกิดความสนใจและครูควรกระทำตนเป็นตัวอย่าง สร้างศรัทธาแก่เด็ก และเรียนรู้สภาพส่วนตัวนักเรียนเท่าที่สามารถทำได้ ต้องมีการเตรียมการ ดำเนินการสอน ทบทวน และสรุปย่อ สามารถจูงใจเด็กให้สนใจ และมีบทสรุปที่ประทับใจเด็ก นอกห้องเรียนต้องมีการสอน คุณธรรม จริยธรรมและค่านิยม ในทันทีที่โอกาสอำนวย (สำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร . 2544 : 11)

สำหรับการวัดและประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ได้มีการกำหนดไว้ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ว่า การวัดและประเมินผล การเรียนรู้เป็นกระบวนการที่ให้ผู้สอนใช้พัฒนาคุณภาพผู้เรียน เพราะช่วยให้ได้ข้อมูลสารสนเทศที่ แสดงพัฒนาการ ความก้าวหน้าและความสำเร็จทางการเรียนของผู้เรียนรวมทั้งข้อมูลที่จะเป็น ประโยชน์ต่อการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนา และเรียนรู้อย่างเต็มตามศักยภาพ สถานศึกษาใน ฐานะผู้รับผิดชอบจัดการศึกษา จะต้องทำหลักเกณฑ์ และแนวปฏิบัติในการวัดและประเมินผลการ เรียนของสถานศึกษา เพื่อให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายถือปฏิบัติร่วมกันและเป็นไปในมาตรฐาน เดียวกัน (สำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร . 2546 : 1)

หลักการวัดและประเมินผลการเรียน ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน สถานศึกษาเป็น ผู้รับผิดชอบประเมินผลการเรียน โดยเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วม การวัดผลประเมินผล ต้อง สอดคล้อง และครอบคลุมมาตรฐานการศึกษาที่กำหนดในหลักสูตร ประกอบด้วยการประเมิน เพื่อ ปรับปรุงพัฒนาผู้เรียน การจัดการเรียนการสอนและการประเมินเพื่อตัดสินผลการเรียน

การประเมินผลเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการจัดการเรียนการสอนต้องดำเนินการด้วยวิธีที่หลากหลายเหมาะสมกับสิ่งที่ต้องการวัด ธรรมชาติของวิชาและระดับช่วงชั้นของผู้เรียนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องตรวจสอบผลการประเมินได้ (สำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร. 2546 : 14)

การวัดและประเมินผลการเรียน นอกจากจะมีจุดมุ่งหมายเพื่อนำผลไปใช้พัฒนาคุณภาพผู้เรียน โดยใช้เป็นข้อมูลสารสนเทศที่แสดงพัฒนาการ ความก้าวหน้า และความสำเร็จทางการเรียนของผู้เรียน ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาและเรียนรู้อย่างเต็มศักยภาพแล้ว จุดหมายสำคัญอีกประการหนึ่ง คือ เพื่อใช้เป็นข้อมูลสำหรับตัดสินความสำเร็จในการเรียนในการจบ ช่วงชั้นและจบหลักสูตรการศึกษาระดับต่าง ๆ ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนได้รับการรับรองความรู้ และวุฒิการศึกษาจากกระทรวงศึกษาธิการ สามารถนำไปใช้ในการศึกษาต่อ สมัครงาน และใช้เป็นหลักฐานดำเนินการในเรื่องอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง การประเมินผล เพื่อตัดสินผลการเรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544 คือ การประเมินและตัดสินผลการเรียนให้ผู้เรียนจบการศึกษาแต่ละช่วงชั้น จบหลักสูตรการศึกษาภาคบังคับและจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามเกณฑ์มาตรฐานการผ่านช่วงชั้นและจบ หลักสูตร กำหนดไว้ดังนี้ 1) ผ่านเกณฑ์การประเมินสาระการเรียนรู้ครบทั้ง 8 กลุ่ม 2) ผ่านเกณฑ์การอ่าน คิดวิเคราะห์ และเขียน 3) ผ่านเกณฑ์การประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 4) ผ่านเกณฑ์การประเมินกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน (สำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร . 2546 : 43) การประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เป็นสิ่งสำคัญที่ สถานศึกษาต้องให้ความสำคัญเพราะเป็นเกณฑ์การประเมินที่ต้องใช้ตัดสินผลการเรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 และสถานศึกษาจะต้องจัดทำเอกสารหลักฐานทางการศึกษา คือ แบบแสดงผลการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ (ปพ. 4) เป็นเอกสารรายงานพัฒนาการด้านคุณลักษณะของผู้เรียนเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์อื่น ๆ ที่โรงเรียนกำหนดขึ้น เพื่อพัฒนาผู้เรียนเป็นพิเศษ เพื่อการแก้ปัญหาหรือสร้างเอกลักษณ์ให้ผู้เรียนตามวิสัยทัศน์ของโรงเรียน เป็นการรายงานผลการประเมินที่แสดงสภาพหรือระดับ คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนในแต่ละช่วงชั้น โรงเรียนจะต้องทำเอกสารนี้ ให้ผู้เรียนทุก ๆ คน ควบคู่กับระเบียบแสดงผลการเรียนของผู้เรียนเพื่อนำไปใช้เป็นหลักฐานแสดงคุณลักษณะของผู้เรียนเพื่อประกอบในการสมัครเข้าศึกษาต่อหรือสมัครทำงาน (สำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร .2546 : 84)

คุณลักษณะอันพึงประสงค์เป็นคุณลักษณะด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม ที่โรงเรียนกำหนดขึ้นสำหรับพัฒนาผู้เรียนเป็นกรณีพิเศษเพื่อแก้ปัญหาหรือสร้างเอกลักษณ์เกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรม และ ค่านิยม ให้แก่ผู้เรียน โรงเรียนและชุมชนของโรงเรียน ผู้เรียนที่ไม่ผ่านการประเมิน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ประการใดประการหนึ่ง จะต้องเข้ารับการอบรมและปฏิบัติ

กิจกรรมคุณความดีชดเชยตามที่คณะกรรมการ มอบหมายจนครบถ้วนก่อน จึงจะได้รับอนุมัติให้ผ่าน
ช่วงชั้นได้ (สำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร . 2546 : 38-39)

การประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เป็นเรื่องใหม่สำหรับสถานศึกษาที่ต้องรับผิดชอบ
ซึ่งสถานศึกษาต้องกำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนเพื่อพัฒนา คุณธรรม จริยธรรมและ
ค่านิยม โดยเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วม และจะต้องทำการวัดและประเมินให้สอดคล้อง
และครอบคลุมด้วยวิธีการที่หลากหลายเหมาะสมและวัดได้จริง และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนและผู้ที่เกี่ยวข้อง
เกี่ยวข้องตรวจสอบผลการประเมินได้ และการวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ซึ่งเป็นการวัดด้านจิตพิสัย
ถ้าใช้เครื่องมือที่ไม่เหมาะสมก็จะได้ผลการวัดที่ไม่ตรงกับสภาพจริง

ปีการศึกษา 2546 สถานศึกษาที่จัดการเรียนศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้เริ่มใช้หลักสูตรการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 นอกเหนือจากโรงเรียนนาร่องและโรงเรียนเครือข่ายการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้น
พื้นฐาน จำนวน 2,182 โรงเรียน ที่ทดลองใช้หลักสูตรไปล่วงหน้าตั้งแต่ปีการศึกษา 2545 ที่ผ่านมา
ในส่วนของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 435 โรงเรียน มีโรงเรียนนาร่องการใช้หลักสูตร
การศึกษาขั้นพื้นฐาน 1 โรงเรียน และโรงเรียนเครือข่ายการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12
โรงเรียน รวม 13 โรงเรียน และในปีการศึกษา 2548 สถานศึกษาที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานได้เริ่มใช้
หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานในทุกระดับชั้นของทุกโรงเรียน (สำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร.2546:1)

จากข้อมูลทีกล่าวนมาข้างต้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของ
นักเรียนที่กำหนดโดยโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร เพื่อปลูกฝังให้เกิดในตัวผู้เรียนและ
เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนของโรงเรียนนาร่องและ
โรงเรียนเครือข่ายกับนักเรียนของโรงเรียนทั่วไปในสังกัดกรุงเทพมหานคร และจากการศึกษาในครั้งนี้
จะทำให้ได้ข้อมูลที่ใช้ต่อการวางแผน ปรับปรุงและพัฒนากระบวนการที่เกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึง
ประสงค์ของนักเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสำรวจคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนที่กำหนดโดยโรงเรียนในสังกัด
กรุงเทพมหานคร
2. เพื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านเหตุผลความรับผิดชอบของนักเรียน ชั้น
ประถมศึกษาปีที่ 3 ในโรงเรียนนาร่องและโรงเรียนเครือข่ายกับโรงเรียนทั่วไปในสังกัด
กรุงเทพมหานคร

3. เพื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านเหตุผลความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนนาร่องและโรงเรียนเครือข่ายกับโรงเรียนทั่วไปในสังกัดกรุงเทพมหานคร

ความสำคัญของการวิจัย

ทำให้ทราบคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนที่กำหนดโดยโรงเรียน ในสังกัดกรุงเทพมหานคร ที่โรงเรียนส่วนใหญ่ต้องการเน้นและปลูกฝังให้เกิดในตัวผู้เรียน และทำให้เห็นความแตกต่างระหว่างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านเหตุผลความรับผิดชอบของนักเรียนในโรงเรียนนาร่อง และโรงเรียนเครือข่ายการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน กับนักเรียนในโรงเรียนทั่วไปในสังกัดกรุงเทพมหานคร และข้อมูลที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ให้กับหน่วยงานต้นสังกัดหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนการดำเนินงานได้

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้แบ่งเป็นประชากรที่เป็นข้าราชการครูกับประชากรที่เป็นนักเรียนดังนี้

ประชากรที่เป็นข้าราชการครู ได้แก่ ข้าราชการครูสังกัดกรุงเทพมหานครที่ปฏิบัติงานการวัดผลและประเมินผลของโรงเรียนในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครที่เปิดสอนในระดับประถมศึกษาปีการศึกษา 2549 จำนวน 431 โรงเรียน รวมเป็นครู 431 คนโดยศึกษาทั้งหมด

ประชากรที่เป็นนักเรียน ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และปีที่ 6 ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครปีการศึกษา 2549 แบ่งเป็น 2 กลุ่มดังนี้

กลุ่มที่ 1 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และปีที่ 6 ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครที่เป็นโรงเรียนนาร่องหรือโรงเรียนเครือข่ายการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 13 โรงเรียน จำแนกเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 1,658 คน นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 1,634 คน

กลุ่มที่ 2 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และปีที่ 6 โรงเรียนทั่วไปในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครที่ไม่ได้เป็นโรงเรียนนาร่องหรือโรงเรียนเครือข่ายการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำแนกเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 43,934 คน นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 44,324 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ครั้งนี้แบ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างที่เป็นข้าราชการครูและกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียน มีดังนี้

กลุ่มตัวอย่างที่เป็นข้าราชการครู (ใช้ในการสำรวจคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนที่กำหนดโดยโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร)

กลุ่มตัวอย่างที่เป็นข้าราชการครู ได้แก่ ข้าราชการครูกรุงเทพมหานครที่ปฏิบัติงานการวัดผลและประเมินผลของโรงเรียนในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ที่เปิดสอนในระดับประถมศึกษา ปีการศึกษา 2549 จำนวน 431 โรงเรียน รวมเป็นครู 431 คนโดยศึกษาทั้งหมด ซึ่งผู้วิจัยเลือกใช้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นข้าราชการครูที่ปฏิบัติงานการวัดผลและประเมินผลของโรงเรียนเพราะสะดวกในการติดต่อและขอความร่วมมือและในแบบสำรวจที่ใช้ในการเก็บข้อมูลมีการสำรวจเกี่ยวกับการใช้เครื่องมือและวิธีการวัดและประเมินผล

กลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียน (ใช้ในการเปรียบเทียบคุณลักษณะด้านเหตุผลความรับผิดชอบของนักเรียน)

กลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียน ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และปีที่ 6 ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2549 แบ่งเป็น 2 กลุ่มดังนี้

กลุ่มที่ 1 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ในโรงเรียนนำร่องและโรงเรียนเครือข่ายการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 จำนวน 115 คน และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนนำร่องและโรงเรียนเครือข่ายการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 จำนวน 96 คน

กลุ่มที่ 2 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ในโรงเรียนทั่วไปในสังกัดกรุงเทพมหานครที่ไม่ได้เป็นโรงเรียนนำร่องหรือโรงเรียนเครือข่ายฯ จำนวน 114 คน และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนทั่วไปในสังกัดกรุงเทพมหานครที่ไม่ได้เป็นโรงเรียนนำร่องหรือโรงเรียนเครือข่ายฯ จำนวน 109 คน

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรอิสระได้แก่ ประเภทของโรงเรียนซึ่งแบ่งเป็น

1) โรงเรียนนำร่องหรือโรงเรียนเครือข่ายการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ในสังกัดกรุงเทพมหานคร

2) โรงเรียนทั่วไป ในสังกัดกรุงเทพมหานคร

ตัวแปรตามได้แก่

1) คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนที่กำหนดโดยโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร

2) เหตุผลด้านความรับผิดชอบ

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. คุณลักษณะอันพึงประสงค์ หมายถึง คุณภาพของผู้เรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่สถานศึกษากำหนดขึ้นเพิ่มเติมจากที่กำหนดไว้ในมาตรฐานการเรียนรู้ของกลุ่มสาระต่างๆ โดยอาจพิจารณาจากสภาพปัญหาของชุมชน สังคม และการเปลี่ยนแปลงของโลกในยุคปัจจุบัน ซึ่งทำให้มีความจำเป็นที่โรงเรียนต้องเน้นและปลูกฝังลักษณะดังกล่าวให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียนทุกคน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาในองค์รวม ทั้งด้านสติปัญญาและคุณธรรม อันจะนำไปสู่ความเจริญก้าวหน้าและความมั่นคงสงบสุขในสังคมโดยรวม

2. ความรับผิดชอบ หมายถึง การทำตามหน้าที่ ปฏิบัติตามกฎระเบียบ การปฏิบัติงานตามที่ได้รับมอบหมาย การทำตามที่ได้พูดหรือได้ให้คำมั่นสัญญาไว้ และการยอมรับในสิ่งที่ตนเองได้พูดหรือได้กระทำลงไป ทั้งในด้านที่เป็นผลดีและข้อบกพร่องต่างๆ ซึ่งจำแนกเป็นองค์ประกอบย่อย 4 ด้าน คือ

2.1 ความรับผิดชอบเกี่ยวกับการปฏิบัติตามหน้าที่และกฎระเบียบของห้องเรียนและของโรงเรียน

2.2 ความรับผิดชอบเกี่ยวกับการทำงานตามที่ได้รับมอบหมาย

2.3 ความรับผิดชอบเกี่ยวกับการทำตามที่ได้พูดหรือได้ให้คำมั่นสัญญาไว้

2.4 ความรับผิดชอบเกี่ยวกับการยอมรับผิดในสิ่งที่ตนเองได้พูดหรือได้กระทำลงไป

3. เหตุผลด้านความรับผิดชอบ หมายถึง ระดับความคิดในการใช้เหตุผลเพื่อตัดสินใจเลือกกระทำหรือไม่กระทำพฤติกรรมที่เกี่ยวกับความรับผิดชอบ ซึ่งแบ่งเป็น 4 ระดับขั้นได้แก่

3.1 ระดับก่อนเกณฑ์ขั้นหลักเลียงการถูกลงโทษ หมายถึง เลือกกระทำหรือไม่กระทำสิ่งใดเพราะกลัวถูกลงโทษ ยอมทำตามคำสั่งของผู้ใหญ่หรือผู้มีอำนาจทางกายเหนือกว่าตน

3.2 ระดับก่อนเกณฑ์ชั้นยึดหลักการแสวงหารางวัล หมายถึง เลือกกระทำในสิ่งที่จะนำความพอใจให้ตนเองนั้น หรือต้องการได้รับรางวัลและการแลกเปลี่ยนจากผู้อื่น

3.3 ระดับทำตามกฎเกณฑ์ชั้นหลักการทำตามผู้อื่นเห็นชอบ หมายถึง เลือกกระทำหรือไม่กระทำโดยมุ่งที่จะให้ผู้อื่นพอใจ ทำตามแนวความคิดที่คนส่วนใหญ่ยึดถือโดยเฉพาะความเห็นของกลุ่มเพื่อน

3.4 ระดับทำตามกฎเกณฑ์ชั้นหลักการทำตามหน้าที่ทางสังคม หมายถึง เลือกกระทำตามกฎเกณฑ์ต่างๆที่สังคมกำหนดไว้ เคารพกฎเกณฑ์ต่างๆและยึดถือความถูกต้องตามที่สังคมกำหนด

4. แบบวัดเหตุผลด้านความรับผิดชอบ หมายถึง แบบวัดพฤติกรรมการแสดงออกทางจริยธรรมด้านเหตุผลความรับผิดชอบ ซึ่งมีข้อคำถามเป็นสถานการณ์ย่อยๆ แล้วเขียนตัวเลือกให้ตอบเป็นแบบวัดที่พัฒนาขึ้นโดย อุดมศักดิ์ นาคี

5. ครูที่ปฏิบัติงานด้านการวัดและประเมินผล หมายถึง ข้าราชการครูกรุงเทพมหานครที่ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติหน้าที่ ส่งเสริม พัฒนาระบบและเทคนิควิธีการวัดและประเมินผลการเรียนด้านต่างๆ แก่ครูและบุคลากรของโรงเรียน ให้คำปรึกษา ติดตาม กำกับ การวัดและประเมินผลของโรงเรียนให้เป็นไปตามหลักวิชาและแนวทางที่โรงเรียนกำหนดไว้ ตรวจสอบกลั่นกรองและปรับปรุงคุณภาพของวิธีการและเครื่องมือวัดและประเมินผลของโรงเรียน

6. ประเภทของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร

6.1 โรงเรียนนอกรองการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 หมายถึง โรงเรียนที่ได้รับการคัดเลือกจากกระทรวงศึกษาธิการให้เป็นโรงเรียนที่เริ่มใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ในปีการศึกษา 2545

6.2 โรงเรียนเครือข่ายการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 หมายถึง โรงเรียนที่ได้รับการคัดเลือกจากสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร ให้เป็นโรงเรียนที่เริ่มใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ในปีการศึกษา 2545

6.3 โรงเรียนทั่วไป หมายถึง โรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานครที่จัดการเรียนการสอนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ไม่ได้เป็นโรงเรียนนอกรองหรือโรงเรียนเครือข่ายการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ในปีการศึกษา 2545

สมมติฐานการวิจัย

1. คุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านเหตุผลความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ในโรงเรียนนำร่องและโรงเรียนเครือข่ายการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานแตกต่างกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ในโรงเรียนทั่วไปในสังกัดกรุงเทพมหานคร

2. คุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านเหตุผลความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนนำร่องและโรงเรียนเครือข่ายการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานแตกต่างกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนทั่วไปในสังกัดกรุงเทพมหานคร

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยครั้งนี้ จำแนกได้ตามหัวข้อต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542
2. หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544
3. คุณลักษณะอันพึงประสงค์
4. การประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์
5. ความรับผิดชอบ
6. เหตุผลด้านความรับผิดชอบ
7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 นับเป็นกฎหมายแม่บทในการจัดการศึกษาของประเทศที่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 (กรมวิชาการ. 2545:1) มีสาระที่สำคัญ คือมุ่งเน้นให้มีการปฏิรูประบบบริหารและการจัดการทางการศึกษาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยเฉพาะอย่างยิ่งในหมวดที่ 4 มีหลายมาตราที่สำคัญที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานและหลักสูตรสถานศึกษา (ราชกิจจานุเบกษา 2542:7-9) ดังนี้

มาตรา 22 กำหนดว่าการจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และให้ถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุดกระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเองได้ตามศักยภาพ ฉะนั้นครูผู้สอน และผู้จัดการศึกษาต้องเปลี่ยนบทบาทในการจัดการศึกษาให้กับผู้เรียนจากการเป็นผู้ชี้แนะ ผู้ถ่ายทอดความรู้ไปเป็นผู้ช่วยเหลือ ส่งเสริม และสนับสนุนผู้เรียนในการแสวงหาความรู้จากสื่อ และแหล่งการเรียนรู้ต่าง ๆ และให้ข้อมูลที่ถูกต้องแก่ผู้เรียน เพื่อนำข้อมูลเหล่านั้นไปสร้างสรรค์ความรู้ของตน ในมาตรา 23 กล่าวถึงเนื้อหาหรือสาระที่ต้องจัดให้ผู้เรียนเกิดความรู้และประสบการณ์ที่จำแนกไว้ 5 ประการ คือ

- (1) ความรู้เรื่องเกี่ยวกับตนเอง และความสัมพันธ์ของตนเองกับสังคม ได้แก่ ครอบครัว ชุมชน ชาติ และสังคมโดยรวมถึงความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ความเป็นมาของสังคมไทยและระบบการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

- (2) ความรู้และทักษะด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี รวมทั้งความรู้ความเข้าใจและ ประสบการณ์ เรื่องการจัดการ การบำรุงรักษาและการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลยั่งยืน
- (3) ความรู้เกี่ยวกับศาสนา ศิลปวัฒนธรรม การกีฬา ภูมิปัญญาไทย และการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญา
- (4) ความรู้และทักษะด้านคณิตศาสตร์ และด้านภาษาเน้นการใช้ภาษาไทยอย่างถูกต้อง
- (5) ความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข

ในเรื่องการจัดกระบวนการเรียนรู้ นั้น ในมาตรา 24 (1) กำหนดไว้ว่าให้สถานศึกษาและ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดเนื้อหาสาระตามมาตรา 23 และกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและ ความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลรวมถึงผสมผสานสาระความรู้ด้าน ต่างๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน ต้องปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่ดีงาม และ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา มีกิจกรรมที่ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญ สถานการณ์และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกัน และแก้ปัญหา ที่ผู้เรียนมีโอกาสดูแลเรียนรู้จาก ประสบการณ์จริงฝึกการปฏิบัติ ให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียน และอำนวยความสะดวก เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้ รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของ กระบวนการเรียนรู้ทั้งนี้ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อการเรียนการสอน และแหล่ง วิทยาการประเภทต่าง ๆ และสุดท้ายสถานศึกษาต้องประสานความร่วมมือกับบิดา มารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนทุกฝ่ายเพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ

มาตรา 26 ให้สถานศึกษาจัดการประเมินผู้เรียน โดยพิจารณาจากพัฒนาการของผู้เรียน ความประพฤติ การสังเกตพฤติกรรมการเรียน การร่วมกิจกรรมและการทดสอบควบคู่ไปใน กระบวนการเรียนการสอนตามความเหมาะสมของแต่ละระดับและรูปแบบการศึกษาให้สถานศึกษาใช้ วิธีการที่หลากหลายในการจัดสรร โอกาสการเข้าศึกษาต่อ และให้นำผลการประเมินผู้เรียนตามวรรค หนึ่งมาใช้ประกอบการพิจารณาด้วย

มาตรา 27 เป็นมาตราที่กำหนดให้มีหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ส่วนกลาง เป็นผู้กำหนดสาระที่สร้างเอกลักษณ์แห่งความเป็นไทย ความเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ การดำรงชีวิต และการประกอบอาชีพตลอดจนเพื่อการศึกษาต่อ และให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีหน้าที่จัดทำสาระ ของหลักสูตร ในส่วนที่เกี่ยวข้องสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่นคุณลักษณะอันพึง ประสงค์เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคมและ ประเทศชาติ ฉะนั้นจึงถือได้ว่าเป็นการ

กระจายอำนาจให้สถานศึกษา โดยที่สามารถพัฒนารูปแบบการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของตนเองได้ (กรมวิชาการ. 2544: คำนำ)

กล่าวโดยสรุปแล้ว การจัดทำหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน และหลักสูตรสถานศึกษาต้องมุ่งเน้นทั้งทางด้านความรู้ ความคิด ความสามารถ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคนให้สมดุลโดยยึดหลักผู้เรียนสำคัญที่สุด ทุกคนมีความสามารถพัฒนาตนเองได้ ส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาตนเองตามธรรมชาติ และตามศักยภาพ ให้ความสำคัญต่อความรู้เกี่ยวกับตนเองชุมชน และเอกลักษณ์ของชาติ และสังคมโลก ระบบการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ความรู้และทักษะทางด้านวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี ความรู้ความเข้าใจและประสบการณ์เกี่ยวกับการจัดการ รู้จักวิธีใช้ประโยชน์จากธรรมชาติ ความรู้เกี่ยวกับศาสนา ศิลปะ กีฬา วัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทย ความรู้ทักษะด้านคณิตศาสตร์ และด้านภาษาไทยเน้นการใช้ภาษาไทยอย่างถูกต้อง และเป็นเครื่องมือแห่งการเรียนรู้ มีความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพ และสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข จากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542ดังที่กล่าวข้างต้น ซึ่งมีสาระสำคัญคือ มุ่งเน้นให้มีการปฏิรูปการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล จึงมีการจัดทำหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ขึ้น

2. หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544

ตามคำสั่งกระทรวงศึกษาธิการที่ รก 1166/2544 ลงวันที่ 2 พฤศจิกายน พ.ศ.2544 ว่าด้วยเรื่องการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 (กระทรวงศึกษาธิการ ,2544:คำสั่งกระทรวงศึกษาธิการ) มีขั้นตอนโดยสรุปได้ดังนี้

ปีการศึกษา 2546 ให้ใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544 ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และ 4 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และ 4

ปีการศึกษา 2547 ให้ใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ในชั้นประถมศึกษา ปีที่ 1 และ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และ 5 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และ 2 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 และ 5ปีการศึกษา 2548 ให้ใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ทุกชั้นเรียน

ทั้งนี้ให้เริ่มใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ในโรงเรียนนำร่องและโรงเรียนเครือข่ายที่กระทรวงศึกษาธิการประกาศรายชื่อ ในชั้นเรียนที่เป็นไปตามลำดับข้างต้น ตั้งแต่ปีการศึกษา 2545 เป็นต้นไป โดยที่องค์ประกอบของหลักสูตรประกอบด้วยสิ่งต่อไปนี้

2.1 หลักการของหลักสูตร

เพื่อให้การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นไปตามแนวนโยบายการจัดการศึกษาของประเทศ จึงกำหนดหลักการของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานไว้ดังนี้ (กรมวิชาการ, 2545: 4)

1. เป็นการศึกษาเพื่อความเป็นเอกภาพของชาติ มุ่งเน้นความเป็นไทยควบคู่กับความเป็นสากล
2. เป็นการศึกษาเพื่อปวงชน ที่ประชาชนทุกคนจะได้รับการศึกษาอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกัน โดยสังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา
3. ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาและเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด สามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ
4. เป็นหลักสูตรที่มีโครงสร้างยืดหยุ่นทั้งด้านสาระ เวลา และการจัดการเรียนรู้
5. เป็นหลักสูตรที่จัดการศึกษาได้ทุกรูปแบบครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย สามารถเทียบโอนผลการเรียนรู้ และประสบการณ์

2.2 จุดหมายของหลักสูตร

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข และมีความเป็นไทย มีศักยภาพในการศึกษาต่อ และประกอบอาชีพ จึงกำหนดจุดหมายซึ่งถือเป็นมาตรฐานการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ดังต่อไปนี้ (กรมวิชาการ, 2545: 4)

1. เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยในตนเอง ปฏิบัติตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ มีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมอันพึงประสงค์
2. มีความคิดสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน รักการอ่าน รักการเขียน และรักการค้นคว้า
3. มีความรู้อันเป็นสากล รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงและความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการ มีทักษะและศักยภาพในการจัดการ การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยี ปรับวิธีการคิด วิธีการทำงานได้เหมาะสมกับสถานการณ์
4. มีทักษะและกระบวนการ โดยเฉพาะทางคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ทักษะการคิด การสร้างปัญญา และทักษะในการดำเนินชีวิต
5. รักการออกกำลังกาย ดูแลตนเองให้มีสุขภาพและบุคลิกภาพที่ดี
6. มีประสิทธิภาพในการผลิตและการบริโภค มีค่านิยมเป็นผู้ผลิตมากกว่าเป็นผู้บริโภค

7. เข้าใจในประวัติศาสตร์ของชาติไทย ภูมิใจในความเป็นไทย เป็นพลเมืองดี ยึดมั่นในวิถีชีวิต และการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

8. มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ภาษาไทย ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี กีฬา ภูมิปัญญาไทย ทรัพยากรธรรมชาติและพัฒนาลิขิตแวดล้อม

9. รักประเทศชาติและท้องถิ่น มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามในสังคม

2.3 โครงสร้างของหลักสูตร

เพื่อให้การจัดการศึกษาเป็นไปตามหลักการ จุดหมายและมาตรฐานการเรียนรู้ ที่กำหนดไว้ ให้สถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องมีแนวปฏิบัติในการจัดหลักสูตรสถานศึกษา จึงได้กำหนดโครงสร้างของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานดังนี้ (กรมวิชาการ, 2545: 5-8)

1. ระดับช่วงชั้น กำหนดหลักสูตรเป็น 4 ช่วงชั้น ตามระดับพัฒนาการของผู้เรียนดังนี้

ช่วงชั้นที่ 1 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3

ช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6

ช่วงชั้นที่ 3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3

ช่วงชั้นที่ 4 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6

2. สาระการเรียนรู้ กำหนดสาระการเรียนรู้ตามหลักสูตร ซึ่งประกอบด้วยองค์ความรู้ ทักษะหรือกระบวนการ การเรียนรู้ และคุณลักษณะหรือค่านิยม คุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียนเป็น 8 กลุ่มดังนี้

2.1 ภาษาไทย

2.2 คณิตศาสตร์

2.3 วิทยาศาสตร์

2.4 สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

2.5 สุขศึกษาและพลศึกษา

2.6 ศิลปะ

2.7 การงานอาชีพและเทคโนโลยี

2.8 ภาษาต่างประเทศ

สาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่ม เป็นพื้นฐานสำคัญที่มีผู้เรียนทุกคนต้องเรียนรู้ โดยอาจจัดเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มแรก ประกอบด้วย ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เป็นสาระการเรียนรู้ที่สถานศึกษาต้องใช้เป็นหลักในการจัดการเรียนการสอนเพื่อสร้าง

พื้นฐานการคิด และเป็นกลยุทธ์ในการแก้ปัญหาและวิกฤตของชาติ กลุ่มที่สอง ประกอบด้วยสุขศึกษา และพลศึกษา ศิลปะ การงานอาชีพและเทคโนโลยี และภาษาต่างประเทศ เป็นสาระการเรียนรู้ที่เสริมสร้างพื้นฐานความเป็นมนุษย์และสร้างศักยภาพในการคิดและการทำงานอย่างสร้างสรรค์

เรื่องสิ่งแวดล้อมศึกษา หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ไว้ในสาระการเรียนรู้กลุ่มต่างๆ โดยเฉพาะ กลุ่มวิทยาศาสตร์ กลุ่มสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม กลุ่มสุขศึกษาและพลศึกษา กลุ่มภาษาต่างประเทศ กำหนดให้เรียนภาษาอังกฤษทุกช่วงชั้น ส่วนภาษาต่างประเทศอื่น ๆ สามารถเลือกจัดการเรียนรู้ได้ตามความเหมาะสม

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดสาระการเรียนรู้ในแต่ละกลุ่มไว้เฉพาะส่วนที่จำเป็นในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนแต่ละคนนั้น สำหรับส่วนที่ตอบสนองความสามารถ ความถนัดและความสนใจของผู้เรียนแต่ละคนนั้น สถานศึกษาสามารถกำหนดเพิ่มขึ้นได้ให้สอดคล้องและสนองตอบศักยภาพของผู้เรียนแต่ละคน

3. กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เป็นกิจกรรมที่จัดให้ผู้เรียนได้พัฒนาความสามารถของตนเองตามศักยภาพ มุ่งเน้นเพิ่มเติมจากกิจกรรมที่ได้จัดให้ผู้เรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่ม การเข้าร่วมและปฏิบัติกิจกรรมที่เหมาะสมร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุขกับกิจกรรมที่เลือกด้วยตนเองตามความถนัดและความสนใจอย่างแท้จริง การพัฒนาที่สำคัญ ได้แก่ การพัฒนาองค์รวมของความเป็นมนุษย์ให้ครบทุกด้าน ทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนอาจเป็นแนวทางหนึ่งที่จะสนองตอบ นโยบายในการสร้างเยาวชนของชาติให้เป็นผู้มีศีลธรรม จริยธรรม มีระเบียบวินัย และมีคุณภาพเพื่อพัฒนาองค์รวมของความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ปลูกฝังและสร้างจิตสำนึกของการทำประโยชน์เพื่อสังคม ซึ่งสถานศึกษาจะต้องดำเนินการอย่างมีเป้าหมาย มีรูปแบบและวิธีการที่เหมาะสม กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนแบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือ

3.1 กิจกรรมแนะแนว เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาความสามารถของผู้เรียนให้เหมาะสมตามความแตกต่างระหว่างบุคคล สามารถค้นพบและพัฒนาศักยภาพของตน เสริมสร้างทักษะชีวิต วุฒิภาวะทางอารมณ์ การเรียนรู้ในเชิงพหุปัญญา และการสร้างสัมพันธภาพที่ดี ซึ่งผู้สอนทุกคนต้องทำหน้าที่แนะแนวให้คำปรึกษาด้านชีวิต การศึกษาต่อและการพัฒนาตนเองสู่โลกอาชีพและการมีงานทำ

3.2 กิจกรรมนักเรียน เป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนเป็นผู้ปฏิบัติด้วยตนเองอย่างครบวงจร ตั้งแต่ศึกษา วิเคราะห์ วางแผน ปฏิบัติตามแผน ประเมิน และปรับปรุงการทำงาน โดยเน้นการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม เช่น ลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด และผู้บำเพ็ญประโยชน์ เป็นต้น

4. มาตรฐานการเรียนรู้ หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่ม ที่เป็นข้อกำหนดคุณภาพผู้เรียนด้านความรู้ ทักษะ กระบวนการ คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมของแต่ละกลุ่ม เพื่อให้เป็นจุดมุ่งหมายในการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ซึ่งกำหนดเป็น 2 ลักษณะ คือ

4.1 มาตรฐานการเรียนรู้การศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นมาตรฐานการเรียนรู้ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ เมื่อผู้เรียนเรียนจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน

4.2 มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น เป็นมาตรฐานการเรียนรู้ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ เมื่อผู้เรียนเรียนจบในแต่ละช่วงชั้น คือ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และ 6 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และ 6

มาตรฐานการเรียนรู้ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดไว้เฉพาะมาตรฐานการเรียนรู้ที่จำเป็นสำหรับการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนทุกคนเท่านั้น สำหรับมาตรฐานการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ ตลอดจนมาตรฐานการเรียนรู้ที่เพิ่มขึ้นตามความสามารถ ความถนัดและความสนใจของผู้เรียน ให้สถานศึกษาพัฒนาเพิ่มเติมได้

5. เวลาเรียน หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดเวลาในการจัดการเรียนรู้และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนไว้ดังนี้

ช่วงชั้นที่ 1 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 มีเวลาเรียนประมาณปีละ 800-1,000 ชั่วโมงโดยเฉลี่ยวันละ 4-5 ชั่วโมง ช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 มีเวลาเรียนประมาณปีละ 800-1,000 ชั่วโมงโดยเฉลี่ยวันละ 4-5 ชั่วโมง ช่วงชั้นที่ 3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 มีเวลาเรียนประมาณปีละ 1,000 – 1,200 ชั่วโมง โดยเฉลี่ยวันละ 5-6 ชั่วโมง ช่วงชั้นที่ 4 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 มีเวลาเรียนปีละไม่น้อยกว่า 1,200 ชั่วโมง โดยเฉลี่ยวันละไม่น้อยกว่า 6 ชั่วโมง

โครงสร้างหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาพรวมแสดงไว้ในภาพที่ 1

	ประถมศึกษา		มัธยมศึกษา	
	ช่วงชั้นที่ 1	ช่วงชั้นที่ 2	ช่วงชั้นที่ 3	ช่วงชั้นที่ 4
ช่วงชั้น	(ป.1-3)	(ป.4-6)	(ม.1-3)	(ม.4-6)
	← การศึกษาภาคบังคับ →			
	← การศึกษาขั้นพื้นฐาน →			
ภาษาไทย	●	●	●	●
คณิตศาสตร์	●	●	●	●
วิทยาศาสตร์	●	●	●	●
สังคมศึกษา ศาสนา และ วัฒนธรรม	●	●	●	●
สุขศึกษาและพลศึกษา	■	■	■	■
ศิลปะ	■	■	■	■
การงานอาชีพและเทคโนโลยี	■	■	■	■
ภาษาต่างประเทศ	■	■	■	■
กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน	◆	◆	◆	◆
เวลาเรียน	ประมาณปีละ 800-1,000 ชม.	ประมาณปีละ 800-1,000 ชม.	ประมาณปีละ 1,000-1,200 ชม.	ประมาณปีละ1,200 ชม. ขึ้นไป

ภาพประกอบ 1 โครงสร้างหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

- สาระการเรียนรู้ที่สถานศึกษาต้องใช้เป็นหลักเพื่อสร้างพื้นฐานการคิดการเรียนรู้และการแก้ปัญหา
- สาระการเรียนรู้ที่เสริมสร้างความเป็นมนุษย์ และศักยภาพพื้นฐานในการคิด และการทำงาน
- ◆ กิจกรรมที่เสริมสร้างการเรียนรู้นอกจากสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่ม และการพัฒนาตนตามศักยภาพที่มา : หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 (2545 : 8) ทั้งนี้สถานศึกษาอาจจัดเวลาเรียนและกลุ่มสาระต่าง ๆ ได้ตามสภาพกลุ่มเป้าหมายสำหรับการศึกษานอกระบบ สามารถจัดเวลาเรียนและช่วงชั้นได้ตามระดับการศึกษา

2.4 การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

กรมวิชาการ (2545: 4-25) ได้กล่าวถึง การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ เป็นกระบวนการที่ให้ผู้สอนใช้พัฒนาคุณภาพผู้เรียนเพราะจะช่วยให้ได้ข้อมูลสารสนเทศที่แสดงพัฒนาการ ความก้าวหน้า และความสำเร็จทางการเรียนของผู้เรียน รวมทั้งข้อมูลที่จะเป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาและเรียนรู้อย่างเต็มตามศักยภาพ

สถานศึกษาในฐานะผู้รับผิดชอบจัดการศึกษาจะต้องจัดทำหลักเกณฑ์ และแนวปฏิบัติในการวัดและประเมินผลการเรียนของสถานศึกษา เพื่อให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายถือปฏิบัติร่วมกัน และเป็นไปตามมาตรฐานเดียวกัน สถานศึกษาต้องมีผลการเรียนรู้ของผู้เรียนจากการวัดและประเมินทั้งในระดับชั้นเรียน ระดับสถานศึกษา ระดับเขตพื้นที่การศึกษา และระดับชาติ ตลอดจนการประเมินภายนอก เพื่อใช้เป็นข้อมูลสร้างความมั่นใจเกี่ยวกับคุณภาพของผู้เรียนแก่ผู้เกี่ยวข้องทั้งภายในและนอกสถานศึกษา

การวัดและการประเมินผลระดับชั้นเรียน มีจุดหมายสำคัญของการประเมินระดับชั้นเรียน คือ มุ่งหาคำตอบว่าผู้เรียนมีความก้าวหน้าทั้งด้านความรู้ ทักษะ กระบวนการ คุณธรรม และ ค่านิยมอันพึงประสงค์ อันเป็นผลเนื่องจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้หรือไม่/เพียงใด ดังนั้นการวัดและการประเมินจึงต้องใช้วิธีการที่หลากหลายเน้นการปฏิบัติให้สอดคล้องและเหมาะสมกับสาระการเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน และสามารถดำเนินการอย่างต่อเนื่องควบคู่ไปในกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยประเมินความประพฤติ พฤติกรรมการเรียน การร่วมกิจกรรม และผลงานจากโครงงานหรือ แฟ้มสะสมผลงาน ผู้ใช้ผลการประเมินในระดับชั้นเรียนที่สำคัญ คือผู้เรียน ผู้สอน พ่อแม่ ผู้ปกครอง จำเป็นต้องมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมาย วิธีการ และค้นหาข้อมูลเกณฑ์ต่างๆ ที่จะสะท้อนให้เห็นภาพสัมฤทธิ์ผลของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้เรียนจะทราบระดับความก้าวหน้าความสำเร็จของตนเอง ผู้สอน จะเข้าใจความต้องการของผู้เรียนแต่ละคน แต่ละกลุ่มสามารถให้ระดับคะแนนหรือจัดกลุ่มผู้เรียน รวมทั้งประเมินผลการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของตนเองได้ ขณะที่พ่อแม่ ผู้ปกครอง จะได้ทราบระดับความสำเร็จของผู้เรียนสถานศึกษาเป็นผู้กำหนดหลักเกณฑ์การประเมินโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการสถานศึกษา

การประเมินผลระดับสถานศึกษา เป็นการประเมินเพื่อตรวจสอบความก้าวหน้าด้านการเรียนรู้เป็นรายชั้นปีและช่วงชั้น สถานศึกษานำข้อมูลที่ได้นี้ไปใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงการสอน และคุณภาพของผู้เรียนพัฒนาการเรียนให้เป็นไปตามมาตรฐานการเรียนรู้ รวมทั้งผลการประเมินรายช่วงชั้นไปพิจารณาตัดสินการเลื่อนช่วงชั้น กรณีผู้เรียนไม่ผ่านมาตรฐานการเรียนรู้ของกลุ่มสาระต่างๆ สถานศึกษาต้องจัดให้มีการเรียนการสอนซ่อมเสริม และจัดให้มีการประเมินผลการเรียนรู้ด้วย

การประเมินคุณภาพระดับชาติ สถานศึกษาต้องจัดให้ผู้เรียนทุกคนที่เรียนในปีสุดท้ายของแต่ละช่วงชั้น ได้แก่ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 เข้ารับการประเมินคุณภาพระดับชาติ ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่สำคัญ ได้แก่ ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ภาษาอังกฤษ และกลุ่มการเรียนรู้อื่นๆ ตามที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดต่อไป ข้อมูลที่ได้จากการประเมินจะนำไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน และคุณภาพการจัดการศึกษาแต่ละแห่ง

2.5 เกณฑ์การผ่านช่วงชั้นและการจบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

การจัดการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งใช้เวลาประมาณ 12 ปี ผู้เรียนสามารถจบการศึกษาได้ 2 ช่วง คือ จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ถือว่า จบการศึกษาคะทัดรัด และจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งถือว่า จบการศึกษาระดับพื้นฐาน

ผู้เรียนผ่านการศึกษาระดับช่วงชั้นตามเกณฑ์ดังนี้ (กรมวิชาการ, 2545: 25-26)

เกณฑ์มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นที่ 1, 2 และ 3 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 (จบการศึกษาคะทัดรัด)

1. ผู้เรียนต้องเรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่ม และได้รับการตัดสินผลการเรียนให้ได้ตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด
2. ผู้เรียนต้องผ่านการประเมินการอ่าน คิด วิเคราะห์ เขียน ให้ได้ตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด
3. ผู้เรียนต้องผ่านการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด
4. ผู้เรียนต้องเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและผ่านการประเมินตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด

2.6 เกณฑ์มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นที่ 4 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 (จบการศึกษาระดับพื้นฐาน)

1. ผู้เรียนต้องเรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่ม และได้หน่วยกิตครบตามหลักสูตรที่สถานศึกษากำหนด และได้รับการตัดสินผลการเรียนให้ได้ตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด
2. ผู้เรียนต้องผ่านการประเมินการอ่าน คิด วิเคราะห์ เขียน ให้ได้ตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด

3. ผู้เรียนต้องผ่านการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามเกณฑ์ที่สถานศึกษา
กำหนด
4. ผู้เรียนต้องเข้ากิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและผ่านการประเมินตามเกณฑ์ที่สถานศึกษา
กำหนด

ในแต่ละภาคเรียนหรือปีการศึกษา ครูผู้สอนต้องจัดให้มีการวัดและประเมินผลรวมด้าน
คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน โดยเป็นการประเมินเชิงวิจักษ์ เพื่อการปรับปรุงพัฒนาและการ
ส่งต่อ ทั้งนี้ควรประสานสัมพันธ์กับผู้เรียน ผู้ปกครอง และผู้เกี่ยวข้องร่วมกันประเมินคุณลักษณะอันพึง
ประสงค์รายปี / รายภาค

ในแต่ละช่วงชั้น สถานศึกษาต้องจัดให้มีการวัดและประเมินผลรวมด้านคุณลักษณะอันพึง
ประสงค์ของผู้เรียน เพื่อทราบความก้าวหน้าและพัฒนาการของผู้เรียนสถานศึกษาจะได้นำไปกำหนด
แผนกลยุทธ์ในการปรับปรุงพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนให้เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนด

2.7 เอกสารหลักฐานการศึกษา

กรมวิชาการ (2545 : 26) กล่าวว่า สถานศึกษาต้องพิจารณาจัดทำเอกสารการ
ประเมินผลการเรียนเพื่อใช้ประกอบการดำเนินงานด้านการวัดและประเมินผลการเรียนตามที่
เห็นสมควร เช่น เอกสารแสดงผลการเรียนรู้ของผู้เรียนแบบบันทึกผลการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนใน
รายวิชาต่าง ๆ แบบรายงานการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนเป็นรายบุคคล ระเบียบสะสมแสดงผลพัฒนาการ
ด้านต่าง ๆ และแบบแสดงผลการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เป็นต้น

3. คุณลักษณะอันพึงประสงค์

3.1 ความหมายของคุณลักษณะอันพึงประสงค์

คุณลักษณะอันพึงประสงค์ เป็นคุณลักษณะด้านคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม ที่โรงเรียน
กำหนดขึ้นสำหรับพัฒนาผู้เรียนเป็นกรณีพิเศษ เพื่อแก้ปัญหาหรือสร้างเอกลักษณ์เกี่ยวกับคุณธรรม
จริยธรรมและค่านิยมซึ่งคุณลักษณะด้านคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมมีผู้ให้ความหมายไว้ดังนี้

ความหมายของคุณธรรม

นักปรัชญาชาวต่างประเทศได้ให้ความหมายของคุณธรรม ซึ่งตรงกับภาษาอังกฤษ
ว่า Virtue ไว้เช่น

ไตตัส (Titus. 1936 : 200) กล่าวว่า คุณธรรมเป็นลักษณะนิสัยที่ดีของอุปนิสัย เป็นคุณภาพหรือนิสัยของมนุษย์ซึ่งคนทั่วไปชมเชยและเห็นคุณค่า เป็นการจัดระเบียบจนเป็นนิสัยของแรงกระตุ้นทางจิตใจ เป็นเจตคติ หรือรูปแบบแสดงออกซึ่งคุณค่า ความดีทางศีลธรรม

วอลเตอร์และคนอื่นๆ (Walters and Others. 1966 : 801) กู๊ด (Good. 1973 : 641) และ พจนานุกรมของลองแมน (Longman Dictionary of Contemporary English. 1978 : 1226) ซึ่งให้ความหมายของคุณธรรมไว้ 2 ประการ ที่สอดคล้องกัน คือ

1. คุณธรรม หมายถึง ความดีงามของลักษณะนิสัย หรือพฤติกรรมที่ได้กระทำจนเคยชิน
2. คุณธรรม หมายถึง คุณภาพที่บุคคลได้กระทำตามความคิดและมาตรฐานของสังคมซึ่งเกี่ยวข้องกับความปลอดภัยและศีลธรรม

ส่วนนักปรัชญา นักการศึกษา และนักการศาสนาในประเทศไทย ได้ให้ความหมายของคุณธรรมไว้เช่นเดียวกัน ดังนี้

สงวน สุทธิเลิศอรุณ (2526 : 9) กล่าวว่า คุณธรรม หมายถึง คุณงามความดี ของบุคคล ที่กระทำไปด้วยความสำนึกในจิตใจ โดยมีเป้าหมายว่าเป็นการทำความดี หรือพฤติกรรมที่ดี ซึ่งเป็นที่ยอมรับของสังคม เช่น ความเสียสละ ความมีน้ำใจงาม ความเกรงใจ ความยุติธรรม ความรักเด็กและรักเพื่อนมนุษย์ และความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น

พระราชวรมนี (2527 : 37) ได้ให้ความหมายไว้ว่า คุณธรรม หมายถึง ธรรมที่เป็นคุณความดีงามสภาพที่เกิดขึ้น

มลิวัลย์ บำรุงการ (2531 : 11) สรุปไว้ว่า คุณธรรม หมายถึง คุณงามความดีที่สั่งสมอยู่ในจิตใจมนุษย์ โดยผ่านประสบการณ์จากการได้สัมผัส ซึ่งแสดงออกมาจากการกระทำทางกาย วาจา และใจ ของแต่ละบุคคล เป็นสิ่งที่มีคุณประโยชน์ต่อตนเองผู้อื่น เป็นผลในการประพฤติปฏิบัติและคิดในทางที่ถูกต้องดีงาม

ยนต์ ชุ่มจิต (2531 : 139) กล่าวว่า คุณธรรม หมายถึง คุณสมบัติที่เป็นความดี ความถูกต้องซึ่งมีอยู่ภายในจิตใจของบุคคล ซึ่งพร้อมที่จะกระทำพฤติกรรมต่าง ๆ อันเป็นประโยชน์ต่อตนเอง ต่อผู้อื่น หรือทั้งตนเองและผู้อื่น

เจริญ ไวรวัจนกุล (2531 : 144) อธิบายว่า คุณธรรม คือ มโนธรรม อันเป็นสำนักแห่งความดีเกิดจากการไตร่ตรองด้วยเหตุผล จนสามารถตัดสินใจได้ว่าสิ่งใดดีสิ่งใดงาม แล้วมุ่งมั่นอยู่กับความดีงามจนเคยชิน เป็นคนที่มีคุณธรรมเป็นกิจนิสัย และลักษณะนิสัย

ลัดดา เสนาวงษ์ (2533 : 59) ได้ให้ความหมายของคุณธรรมว่า คือ ความดีงามต่างๆ ที่มีอยู่ในจิตใจของแต่ละคน และยึดถือปฏิบัติจนเป็นนิสัย

สุวรรณา วชิรปราการสกุล (2533 : 9) ที่กล่าวว่า คุณธรรม หมายถึง คุณงามความดีที่

สั่งสมอยู่ในจิตใจมาเป็นเวลานาน โดยอาศัยประสบการณ์การเรียนรู้และความเคยชิน ซึ่งแสดงออกทางกายวาจาใจเป็นลักษณะที่ดีและเป็นประโยชน์ต่อตัวบุคคลที่ได้ประพฤติปฏิบัติ และคิดในทางที่ถูกต้องดีงาม

วิไลวรรณ ชินพงษ์ (2539 : 9) สรุปไว้ว่า คุณธรรม หมายถึง คุณสมบัติเกี่ยวกับคุณงามความดี ที่เกิดจากการกระทำของบุคคล ที่กระทำไปด้วยความสำนึกในจิตใจ โดยมีเป้าหมายว่า เป็นการทำความดีและเป็นพฤติกรรมที่ยอมรับของสังคม

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2542 : 253) ได้ให้ความหมายของคุณธรรมไว้ว่า สภาพคุณงามความดี

สำนักงานการศึกษา (2544 : 8) ได้ให้ความหมายของคุณธรรมว่าเป็นธรรมที่ให้แก่มนุษย์ เป็นมนุษย์โดยสมบูรณ์ เช่น เมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา มีสัมมาคารวะ เสียสละให้อภัย มีความกตัญญูกตเวที มีความพอดี ความอดทน ขยันหมั่นเพียร ผู้มีคุณธรรม จะเป็นผู้ที่มีความรู้สึกในทางที่ดีงาม มีความบริสุทธิ์ ยุติธรรม มีความจริงใจ มีความปรารถนาดีต่อผู้อื่น มีสุขภาพอ่อนโยน เป็นที่สบายใจต่อผู้ที่ติดต่อคบหาสมาคมด้วย

กนกวรรณ วิวัฒน์ธนศิษฐ์ (2545: 10) ได้สรุปความหมายของคุณธรรมว่า หมายถึง สิ่งที่สังคมยอมรับว่า เป็นสิ่งที่ดีงาม ซึ่งเกิดจากการศึกษาการปฏิบัติ การอบรม การกระทำจนเคยชินเกิดเป็นลักษณะนิสัย เป็นสิ่งที่มีประโยชน์ต่อตนเอง ต่อผู้อื่นและต่อสังคม

ทิตินา แคมมณี (2546: 10) ได้ให้ความหมายของคุณธรรมว่า เป็นคุณลักษณะหรือสภาวะภายในจิตใจของมนุษย์ ที่เป็นไปในทางที่ถูกต้องดีงาม ซึ่งเป็นนามธรรมอยู่ในจิตใจ

จากความหมายของคุณธรรมตามทัศนะของบุคคลต่างๆพอสรุปได้ว่าเป็น คุณความดีที่อยู่ในจิตใจและพร้อมที่จะแสดงออกมาเป็นพฤติกรรมที่ดีงาม เป็นประโยชน์ต่อตนเอง ต่อผู้อื่นและต่อสังคม

ความหมายของจริยธรรม

ส่วนคำว่า “จริยธรรม” นั้น มีนักการศึกษานักจิตวิทยาหลายท่านได้ให้ความหมายของจริยธรรมไว้มากมาย ซึ่งจะกล่าวถึงพอสังเขปดังนี้

นักปรัชญาและจิตวิทยาชาวต่างประเทศได้ให้ความหมายของจริยธรรม ซึ่งตรงกับภาษาอังกฤษว่า Morality ไว้ เช่น

บราวน์ (Brown. 1968 : 411-414) ให้ความหมายของจริยธรรมว่า คือ ระบบกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ที่บุคคลใช้ในการแยกแยะการกระทำที่ถูกต้องออกจากการกระทำที่ผิด

แอตคินสัน (Atkinson.1969 : 10) กล่าวว่า จริยธรรมเป็นเขตของความเชื่อในสังคม
หนึ่งๆเกี่ยวกับอุปนิสัยและความประพฤติว่าจะอะไรเป็นสิ่งที่คนทั้งหลายพยายามที่จะประพฤติ ปฏิบัติ

โคลเบอร์ก (Kohlberg. 1976 : 4-5) กล่าวว่า จริยธรรมมีพื้นฐานของความยุติธรรม
ถือเอาการกระจายสิทธิหน้าที่อย่างเท่าเทียมกัน โดยมีได้หมายถึง กฎเกณฑ์ที่บังคับทั่วไป แต่เป็น
กฎเกณฑ์ที่มีความเป็นสากลที่คนส่วนใหญ่รับไว้ในทุกสถานการณ์ไม่มีการขัดแย้งเป็นอุดมคติ ดังนั้น
พันธะทาง จริยธรรมจึงเป็นการเคารพต่อสิทธิข้อเรียกร้องของบุคคลอย่างเสมอภาคกัน

พจนานุกรมของลองแมน (Longman Dictionary of Contemporary. 1978 : 214) ให้
ความหมายของคำว่าจริยธรรม ว่าเป็นความถูกต้อง หรือ ความบริสุทธิ์ของพฤติกรรมของการกระทำสิ่ง
หนึ่ง ๆ

ส่วนนักปรัชญา นักการศึกษา และนักการศาสนาในประเทศไทย ได้ให้ความหมายของ
จริยธรรมไว้เช่นเดียวกัน ดังที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2522 : 5) ข้อสรุปจากการ
สัมมนา ได้ให้ความหมายจริยธรรม คือ แนวทางความประพฤติและการปฏิบัติ เพื่อบรรลุถึงสภาพชีวิต
อันทรงคุณค่าพึงประสงค์

ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2524: 12) ได้ให้ความหมายของจริยธรรมว่า เป็นลักษณะทาง
สังคม หลายลักษณะของมนุษย์ ลักษณะและพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมจะมีคุณสมบัติ 2 อย่าง
คือ เป็นพฤติกรรมที่สังคม นิยมชมชอบให้การสนับสนุน พอใจการกระทำถือว่าเป็นสิ่งที่ถูกต้อง ส่วนอีก
อย่างหนึ่งเป็น ลักษณะที่สังคมไม่ต้องการ สังคมจะลงโทษและพยายามกำจัด

พระราชวรานี (ประยุทธ์ ปยุตโต) (2528 : 7) ได้ให้ความหมายจริยธรรมว่า หมายถึง
มรรค คือ วิธีปฏิบัติสายกลาง ประกอบด้วยองค์ประกอบ 8 ประการ บางครั้งก็เรียกว่า ไตรสิกขา คือ
การศึกษา 3 ประการ อันได้แก่ศีล สมาธิ ปัญญา จริยธรรม หรือ พรหมจรรย์ และไตรสิกขา ทั้งหมดนี้
เป็นทางปฏิบัติ เพื่อนำมนุษย์ไปสู่จุดหมายในชีวิต

สุวรรณา วชิรปราการสกุล (2533 : 11) สรุปจริยธรรมว่า หมายถึงแนวทางในการปฏิบัติ
อันเป็นลักษณะที่สังคมต้องการ และประเมินแล้วว่า เป็นสิ่งที่ถูกต้องเหมาะสม รวมทั้งผู้กระทำก็จะ
ได้รับความพึงพอใจว่าการกระทำนั้นเป็นที่ยอมรับของผู้อื่นซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ เสวก สุระ
ประเสริฐ (2529 : 15) ประพนธ์ พูลสวัสดิ์ (2531 : 11) สุขะสิทธิ์ คำขุนารถ (2533 : 12)

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2542 : 291) ได้ให้ความหมาย จริยธรรมว่าธรรม
ที่เป็นข้อประพฤติปฏิบัติ ศีลธรรม กฎศีลธรรม

ล้วน สายยศและอังคณา สายยศ (2543: 164) ได้ให้ความหมายของจริยธรรมว่า การ
พิจารณาตัดสินใจประพฤติหรือกระทำโดยอาศัยหลักของค่านิยมและหลักศีลธรรม เมื่อพบกับ
สถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่ง

สำนักการศึกษา (2544 : 8) ได้ให้ความหมายของจริยธรรมว่าเป็นข้อประพฤติ ปฏิบัติ เพื่อให้คนเป็นคนดี เป็นที่ยอมรับของคน ในสังคมนั้นๆ จริยธรรมจึงขึ้นอยู่กับการรับรู้ เจตคติ เหตุผล เชิงจริยธรรม และพฤติกรรมทางจริยธรรมที่แต่ละสังคมรับรู้

กนกวรรณ วิวัฒน์ธนศิษฐ์ (2545 : 10) สรุปได้ว่าจริยธรรม หมายถึง การกระทำหรือ พฤติกรรมต่าง ๆ ที่ควรกระทำเพื่อความสงบสุขและเป็นที่ยอมรับของสังคม

ทิสนา แหมมณี (2546 : 4) กล่าวว่า จริยธรรม เป็นการแสดงออกทางการประพฤติปฏิบัติ ซึ่งสะท้อนคุณธรรมภายในให้เห็นเป็นรูปธรรม

จากความหมายของจริยธรรม ตามทัศนะของบุคคลต่างๆ พอสรุปได้ว่าเป็นแนวทางการ ปฏิบัติ เพื่อให้คนเป็นคนดี เป็นที่ยอมรับในสังคมนั้นๆ

ความหมายของค่านิยม

พทยา สายหู 2516:18) ได้ให้ความหมายของค่านิยมว่าเป็น ความรู้สึกหรือความเชื่อของ แต่ละบุคคล ว่าสิ่งนั้นเป็นสิ่งที่น่าชื่นชม น่าที่จะกระทำ

พนัส หันนาคินทร์ (2520:23) ได้ให้ความหมายของค่านิยม ว่าเป็นการยอมรับนับถือ และพร้อมที่จะปฏิบัติตามคุณค่าที่คนหรือกลุ่มคนที่มีต่อสิ่งต่าง ๆ

สุนทรี โคมิน (2520 :20) ได้ให้ความหมายของค่านิยมว่าเป็นลักษณะความเชื่อที่มนุษย์ แต่ละคนยึดถือไว้เป็นหลักปฏิบัติ ค่านิยมเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมของบุคคล และมีลักษณะที่สามารถ ถ่ายทอดจากคนรุ่นหนึ่งได้ ลักษณะของค่านิยมมี 2 ลักษณะคือ 1) มีความยืนยงหรือมั่นคง (enduring) 2) มีการเรียงลำดับ (order)

ส่วน ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2523 : 31) ให้ความหมายของค่านิยมในทางสังคมวิทยาว่า เป็นลักษณะของบุคคล ซึ่งหมายถึง ทัศนคติ ความสนใจ รวมทั้งความอยากรู้อยากเห็น ความต้องการ ของบุคคล ส่วนค่านิยมในทางจิตวิทยา หมายถึงค่านิยมที่เป็นลักษณะทางสังคม มีไว้ เพื่อก่อให้เกิด ประโยชน์ในการอยู่ร่วมกันของมนุษย์ ค่านิยมเป็นสภาพทางสังคม ซึ่งอยู่ภายนอกตัวบุคคล และอาจมี อิทธิพลต่อพฤติกรรมของบุคคลได้มาก

วีระ บำรุงรักษ์ (ม.ป.ป. : 30) กล่าวว่า ค่านิยมคือประสบการณ์ใด ๆ ก็ตามที่มีส่วนสร้าง ชีวิตให้มีคุณค่า มีความหมายมากขึ้น หรือมีส่วนช่วยเสริมสร้างความสัมพันธ์ทั้งหลายให้กับมรรควิธี (Means) และจุดมุ่งหมายปลายทาง (End) คำว่าค่านิยมมีความหมายครอบคลุมและความหมายอยู่ในคำพูดอย่างอื่นอีกหลายคำ เช่น ความสดชื่น เบิกบาน หรือความยินดี (Pleasure) ความสนใจ (Interest) ความชอบ (Preference) พลังจิตอันเปี่ยมด้วยเหตุผลบริสุทธิ์ (Pure Rationnl Will) และ ประมวลประสบการณ์อันเป็นบุคลิกภาพ โดยส่วนรวมของแต่ละบุคคล

อาร์ สัณห์วี (2526 : 1) ให้ความหมายค่านิยมว่าเป็นแนวความคิดที่บุคคลแต่ละคนหรือสังคมยอมรับว่ามีคุณค่าและพึงพอใจที่จะยกย่องนำไปเป็นแนวทางปฏิบัติ ซึ่งใกล้เคียงกับ เกียรติศักดิ์ อิชยานันท์ ที่ว่าค่านิยมคือความรู้สึกเชื่ออย่างมีเหตุผลและมั่นคงถาวรในสิ่งที่เห็นว่ามีคุณค่าแก่ตนเองหรือสังคม จึงยอมรับและปฏิบัติตาม (เกียรติศักดิ์ อิชยานันท์ ม.ป.ป. : 34) จากความหมายนี้สอดคล้องกับ สงบ ลักษณะ ที่กล่าวว่า ค่านิยมเป็นคุณลักษณะภายในจิต (latent Trait) อันจะคอยชักจูงกระตุ้นให้บุคคลเกิดความโน้มเอียงที่จะประพฤติ (ทำพฤติกรรมภายนอก) ไปในทางที่ดีงาม (สงบ ลักษณะ 2524 : 29)

สาโรช บัวศรี (2522 :15) กล่าวว่า ค่านิยมเป็นสภาพหรือการกระทำบางประการ ซึ่งเราเชื่อถือ นิยมว่า ควรยึดถือหรือยึดมั่นหรือที่เราควรกระทำหรือปฏิบัติเพื่อจะได้บรรลุถึงความมุ่งหมายของสังคมหรือตัวเราเอง

ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ (2531 : 15) ได้สรุปความหมายของค่านิยมว่า หมายถึงสภาพหรือการกระทำหรือสิ่งที่คนในสังคมใดสังคมหนึ่งเชื่อหรือนิยมว่า มีคุณค่าควรยึดมั่น / ยึดถือ เพื่อจะได้บรรลุถึงวัตถุประสงค์หรือความมุ่งหมายของสังคมหรือของตัวเราเอง และค่านิยมมักเปลี่ยนแปลงไปตามกาลสมัย และตามความคิดเห็นของคนในสังคม

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2542 : 242) ได้ให้ความหมายของค่านิยมว่า สิ่งที่บุคคลหรือสังคม ยึดถือเป็นเครื่องช่วยตัดสินใจ และกำหนดการกระทำของตนเอง

ล้วน สายยศและอังคณา สายยศ (2543: 127) ได้ให้ความหมายของค่านิยม ว่าหมายถึงความรู้สึกต่อความเชื่อที่สังคมเห็นว่า ดี-เลว มีความสำคัญ-ไม่สำคัญ พึงปรารถนา-ไม่พึงปรารถนา ซึ่งเป็นอุดมการณ์หรือวิถีชีวิตของมนุษย์

สำนักการศึกษา (2544 : 9) ได้ให้ความหมายของค่านิยม ว่าเป็นเรื่องของจิตใจโดยส่วนรวม เป็นสิ่งที่สังคมกลุ่มหนึ่งเห็นว่าเห็นสิ่งที่มีค่า ควรแก่การกระทำ น่ายกย่อง หรือ เห็นว่าเป็นสิ่งที่ถูกต้อง ค่านิยมมีการเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา

ทิตนา แหมมณี (2546:4) ได้ให้ความหมายของค่านิยมว่า เป็นหลักการ แนวคิด หรือความเชื่อที่บุคคลยึดถือเป็นคุณค่า หรือแนวทางในการตัดสินใจและการดำรงชีวิต

จากความหมายของค่านิยม ตามทัศนะของบุคคลต่าง ๆ สรุปได้ว่า เป็นสิ่งที่บุคคลในสังคมยึดถือไว้เป็นหลักปฏิบัติซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา

3.2 ลักษณะทางจริยธรรม

ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจันปัจจนึก (2520 : 4-6) ได้เสนอลักษณะจริยธรรมของบุคคลว่า ประกอบด้วยส่วนต่างๆ 4 ส่วนคือ

1. ความรู้เชิงจริยธรรม หมายถึง การมีความรู้ว่าการกระทำสิ่งใดดีควรกระทำ สิ่งใดไม่ควรกระทำ ปริมาณความรู้เชิงจริยธรรมขึ้นอยู่กับอายุและระดับการศึกษา และพัฒนาการทางสติปัญญา ความรู้เชิงจริยธรรมสามารถเรียนรู้ โดยเฉพาะในช่วงอายุ 2-10 ปี จะได้รับการปลูกฝังมากเป็นพิเศษ ดังนั้นจึงเป็นเรื่องของการเรียนรู้เนื้อหาเชิงจริยธรรมนั่นเอง

2. ทศนคติเชิงจริยธรรม หมายถึง ความรู้สึกของบุคคลต่อพฤติกรรมต่างๆทางจริยธรรมว่าชอบหรือไม่ชอบเพียงใด ทศนคติเชิงจริยธรรมของบุคคลส่วนใหญ่ จะสอดคล้องกับค่านิยมในสังคมนั้นๆ และสามารถทำนายพฤติกรรมเชิงจริยธรรม ได้ แม่นยำกว่าความรู้เชิงจริยธรรม ทศนคติเชิงจริยธรรมของบุคคลอาจเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมได้

3. เหตุผลเชิงจริยธรรม หมายถึง การที่บุคคลใช้เหตุผลในการเลือกกระทำหรือไม่กระทำพฤติกรรมใดพฤติกรรมหนึ่ง ซึ่งแสดงให้เห็นถึงแรงจูงใจที่อยู่เบื้องหลังการกระทำ

4. พฤติกรรมเชิงจริยธรรม หมายถึง การที่บุคคลแสดงพฤติกรรมที่สังคมนิยมชมชอบหรือดเว้นการแสดงพฤติกรรมที่ฝ่าฝืนกฎเกณฑ์หรือค่านิยมในสังคมนั้น พฤติกรรมเชิงจริยธรรม แบ่งเป็น 2 จำพวก

จำพวกแรก การกระทำที่สังคมเห็นชอบและสนับสนุนเช่นการให้ทานการช่วยเหลือผู้อื่น

จำพวกที่สอง พฤติกรรมเป็นสถานการณ์ที่ยั่วยุให้บุคคลกระทำผิดกฎเกณฑ์ เพื่อประโยชน์ส่วนตนบางประการ เช่น การโก่งสิ่งของ เงินทอง คะแนน ลักขโมย เป็นต้น

กรมวิชาการ (2523 : 3) แบ่งจริยธรรมออกเป็น 3 ด้านคือ

1. ด้านความรู้ คือ ความเข้าใจในเหตุผลและสามารถแยกแยะตัดสินว่าอะไรถูกต้องได้ด้วยความคิด

2. ทางด้านอารมณ์ คือความพอใจ ศรัทธาเลื่อมใส เกิดความนิยมยินดีที่จะรับ จริยธรรมมาเป็นแนวประพฤติปฏิบัติ

3. ด้านพฤติกรรมแสดงออก คือ พฤติกรรมการกระทำที่บุคคลตัดสินการกระทำ จะถูกหรือผิด เชื่อได้ว่าได้รับอิทธิพลจากความรู้และด้านอารมณ์ และบางส่วนขึ้นอยู่กับปัจจัยอื่นๆ เช่น ความรุนแรงของการบีบคั้นของสถานการณ์ที่รุมเร้าของบุคคลนั้น

3.3 แหล่งกำเนิดของจริยธรรม

ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจันปัจฉนิก (2520 :6-11) ได้กล่าวถึงแหล่งกำเนิดของจริยธรรมของบุคคล มีต้นเหตุมาจากอิทธิพลของสังคมมากกว่าอิทธิพลของพันธุกรรม บุคคลที่เกิดมาในสังคม จะเรียนรู้และยอมรับจริยธรรมประเพณีในสังคมของตน ซึ่งแตกต่างจากจริยธรรมประเพณีของสังคมอื่น ไม่มากนักน้อย สังคมเป็นแหล่งกำเนิดที่สำคัญ ของจริยธรรมของบุคคล รากฐานทางจริยธรรมจะเริ่มก่อตัวตั้งแต่แรกเกิดในช่วงต้นของชีวิต เด็กจะได้รับการปลูกฝังจริยธรรมมากกว่าในช่วงอื่นๆของชีวิต โดยเรียนรู้เกี่ยวกับบุคคลอื่นที่ละน้อย กลุ่มบุคคลที่รับผิดชอบในการปลูกฝังจริยธรรมให้แก่เด็กมากที่สุดคือ สมาชิกในครอบครัว รองลงมาคือ โรงเรียนอนุบาลและโรงเรียนประถม นอกจากนี้ สื่อมวลชน เช่น โทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ เป็นต้น ซึ่งมีส่วนในการปลูกฝังจริยธรรมให้แก่เด็ก เด็กจะเรียนรู้สิ่งต่างๆจากผู้อื่นโดยที่ผู้อื่นตั้งใจที่จะสั่งสอนสิ่งนั้น หรือไม่ตั้งใจสั่งสอนก็ตามส่วนมากแล้ว เด็กจะเรียนรู้ในสิ่งที่ผู้ใหญ่ไม่ได้ตั้งใจสั่งสอนและเด็กยังเลียนแบบลักษณะพฤติกรรมของผู้ใหญ่ การเลียนแบบลักษณะและการกระทำของบุคคลอื่นเป็นบ่อเกิดของการยอมรับทั้งลักษณะดีและลักษณะไม่ดีจากบุคคลอื่นได้ง่าย และเกิดอย่างกว้างขวางในสถานการณ์ทั่วไป ตั้งแต่เลียนแบบบิดามารดาของตน ไปจนถึงวัยรุ่นเลียนแบบดาราภาพยนตร์ การเลียนแบบมีความสำคัญเพิ่มมากขึ้นเนื่องจากบทบาทของสื่อมวลชนในการปลูกฝังจริยธรรมในโลกปัจจุบัน

3.4 ลักษณะการวัดคุณธรรมจริยธรรม

ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2528: 60-64) ได้รวบรวมและแบ่งวิธีการวัดค่านิยมทางจริยธรรมซึ่งมีผู้สร้างและใช้ตั้งแต่ก่อน ค.ศ. 1900 ออกเป็น 3 ยุค คือ

ยุคที่หนึ่งครอบคลุมถึงปี ค.ศ. 1935 นิยมใช้วิธีการวัดความรู้ที่เกี่ยวกับความดีความชั่ว ความเชื่อและทัศนคติทางจริยธรรม โดยใช้กระดาษ – ดินสอ วิธีการในยุคนี้ขาดทฤษฎีและแนวความคิดที่ชัดเจนในการกำหนดเนื้อหาของแบบวัดต่างๆใช้เด็กแยกปกติออกจากเด็กที่มีความโน้มเอียงที่จะประกอบอาชญากรรมแต่ผลการวิจัยส่วนใหญ่แสดงว่า เด็กปกติแตกต่างจากยุวอาชญากร ทางด้านสติปัญญาเท่านั้น และเด็กสองประเภทนี้ไม่แตกต่างกันทางด้านความรัก และความเชื่อทางจริยธรรม และศีลธรรมแต่ประการใด

ยุคที่สอง เริ่มหลักและทฤษฎีประกอบการวัดจริยธรรมมากขึ้น โดยเน้นที่พัฒนาการทางด้านความคิด และการตัดสินใจทางจริยธรรม เปียเจต์เป็นผู้นำในการใช้วิธีการสัมภาษณ์เด็กเพื่อศึกษาหาเนื้อหาทางความคิดของเด็ก แล้วเทียบคำตอบของเด็กตามลำดับขั้น ของการพัฒนาทางความคิดเชิงจริยธรรม ทำให้ทราบว่าเด็กคนใดมีพัฒนาการทางจริยธรรมสูงกว่าใคร และในยุคนี้ได้

ศึกษาบุคลิกภาพต่างๆ ที่มีหลักมาจากทฤษฎีจิตวิเคราะห์และทฤษฎีพฤติกรรมนิยม วิธีการวัดเพื่อตรวจสอบพัฒนาการของซูบเปอร์อีโก้และการควบคุมตนเอง

ยุคที่สามครอบคลุมถึงปีค.ศ. 1966เป็นยุคของวิธีการวัดแบบสะท้อนภาพ (Projective techniques) เป็นการวัดเนื้อหาทางจิตกรรมในรูปแบบของอิทธิพลของซูบเปอร์อีโก้ที่มีต่อการทำงานของบุคลิกภาพของบุคคล โดยใช้ภาพกระตุ้นให้ผู้ตอบแสดงความคิดเห็น ในการวัดยุคนี้ได้ใช้เป็นคะแนนของตัวแปรตามการวัดนี้มิได้มีจุดมุ่งหมายที่จะนำไปใช้ทำนายพฤติกรรมเชิงจิตกรรมโดยตรง

ส่วนการวัดระดับการใช้เหตุผลเชิงจิตกรรมนั้น เป็นวิธีการวัดที่เกิดตามมาจากวิธีการวัดในยุคที่สอง ตามแนวของเปียเจต์และมีลักษณะการสะท้อนภาพ วิธีที่ใช้เพื่อวัดระดับการใช้เหตุผลเชิงจิตกรรมดังนี้

วิธีการตอบโดยอิสระ โคลเบอร์กได้ใช้วิธีที่คล้ายคลึงกับวิธีการของเปียเจต์ ในการวัดระดับการใช้เหตุผลเชิงจิตกรรมของเด็กและผู้ใหญ่ กล่าวคือ โคลเบอร์กได้ใช้วิธีการเล่าเรื่องให้ผู้ถูกวัดที่ละเรื่อง เรื่องเหล่านี้เป็นเหตุการณ์ขัดแย้งระหว่างความต้องการส่วนบุคคลกับกฎเกณฑ์ของสังคม เช่น การให้ยาทำลายชีวิตแก่ผู้ป่วยทรมาณที่อยากตาย เป็นต้น ผู้ถูกวัดจะต้องให้เหตุผลในการที่ได้ตัดสินใจให้ตัวเองในเรื่องกระทำหรือไม่ กระทำอย่างไรอย่างหนึ่งเพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นเหตุผลที่ผู้ตอบให้เกี่ยวกับเรื่อง 6 ถึง 9 เรื่อง จะถูกนำมาวิเคราะห์เนื้อหา โดยผู้ชำนาญการ เพื่อจัดเข้าชั้นจิตกรรมชั้น 1 ถึง 6 ตามทฤษฎีพัฒนาการของการใช้เหตุผลเชิงจิตกรรมของโคลเบอร์ก วิธีการวัดระดับขั้นการใช้เหตุผลเชิงจิตกรรมที่นิยมใช้กันอยู่ขณะนี้ยังมีอีก 2 ประเภทคือ วิธีการวัดแบบมีตัวเลือก ให้ผู้ตอบขีดคำตอบที่ใกล้เคียงกับความคิดของตนเองมากที่สุดเพียง 1 คำตอบในแต่ละเรื่อง และวิธีการประเมินและเรียงลำดับความสำคัญของประเด็นปัญหา ในเรื่องหนึ่งๆจะมีคำตอบมาหลายประเด็นที่เข้าอยู่ในขั้นของการใช้เหตุผลเชิงจิตกรรมต่างๆ ในแต่ละเรื่องจะให้ผู้ตอบประเมินค่าประเด็นต่างๆทุกประเด็นที่ให้ไว้แล้วให้น่า 4 ประเด็นที่เห็นว่าสำคัญที่สุดมาเรียงลำดับความสำคัญอีกทีหนึ่ง

3.5 รูปแบบการวัดจิตกรรม

ลวัน สายยศและ อังคณา สายยศ (2543 : 188-209) ได้เสนอรูปแบบการวัดจิตกรรมดังนี้

ก.วัดเนื้อหาจิตกรรม เนื้อหาความรู้ (Knowledge) ในที่นี้หมายถึง เนื้อหาของจิตกรรมที่โรงเรียนหรือสังคมกำหนดไว้ และนำเนื้อหาเหล่านี้ที่ถือว่าดีงามสอนให้ผู้เรียน หรือคนในสังคมนำไปประพฤติปฏิบัติกัน และเมื่อประพฤติปฏิบัติแล้วจะทำให้สังคมอยู่ได้อย่างมีความสุข ทั้งตนเองและผู้อื่น สิ่งที่สังคมสอนจึงเป็นเนื้อหาที่ควรรู้ไว้ก่อน การสอนความรู้แบบนี้ โรงเรียนหรือวิทยาลัยจะใช้มากที่สุดเพราะมีวิชาที่มีเนื้อหาทางจิตกรรมเกี่ยวข้องอยู่มาก การสร้างข้อสอบแบบนี้

เป็นแบบการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ข้อสอบอาจเป็นการอธิบาย เติมคำ จับคู่ และเลือกตอบก็ได้ แล้วแต่จุดประสงค์ของการสอบ

ข. วัดความรู้สึกทางจริยธรรม ความรู้สึกเป็นพื้นฐานอันหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรม จริยธรรมจริงๆ แล้วเน้นการแสดง การตัดสินใจลงมือกระทำเมื่อพบกับปัญหาทางจริยธรรม ซึ่งการตัดสินใจนั้น แสดงว่าต้องมีพื้นฐานความรู้สึกมาก่อน ถ้าเรามีจุดประสงค์เพื่อต้องการดูว่า ความรู้สึกทางจริยธรรมของคนนั้นมีมากน้อยเพียงใด ก็สามารถวัดดูก่อนได้ ซึ่งสามารถเอาผลของความรู้สึกไปพยากรณ์การแสดงออกมาทางจริยธรรมได้บ้าง ความรู้ความรู้สึกทางจริยธรรมบางที่เรียกว่า เจตคติต่อจริยธรรม คือมีจริยธรรมเป้า ความรู้สึกต่อเป้าซึ่งเป็นจริยธรรมเรียกว่า เจตคติต่อจริยธรรมเช่นกัน

การวัดเช่นนี้ใช้วิธีการของการวัดเจตคติก็ได้ นั่นคือกำหนดเป้าซึ่งเป็นจริยธรรม เช่นความซื่อสัตย์ แล้วเขียนข้อความแสดงความรู้สึกต่อเป้า อาจจะใช้วิธีของเทอร์สโตนหรือลิเกิร์ต หรือของออสกูต ก็ได้แล้วแต่จะเห็นว่าเหมาะสม สิ่งที่เราควรระวังก็คือ เป้าที่จะวัดเป็นอะไร จะต้องหาข้อความแสดงความรู้สึก ต่อเป้าให้มีความเป็นไปได้มากที่สุด

ค. วัดพฤติกรรมการแสดงออกทางจริยธรรม ด้านนี้เป็นการวัดจริยธรรมได้ตรงจุดที่สุด เพราะจริยธรรมมองในแง่การพิจารณาตัดสินใจกระทำหรือไม่กระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เมื่อพบสภาพความขัดแย้งทางจริยธรรมขึ้นมา การตัดสินใจจึงต้องใช้ ค่านิยมหรือคุณธรรมระดับใดระดับหนึ่ง แล้วแต่ในธรรมหรือจิตสำนึกที่สั่งสมอยู่ในใจคนนั้น การวัดการกระทำจึงสามารถทำได้หลายแบบ

1) การสังเกตพฤติกรรม การสังเกตเป็นการเฝ้ามองดูอย่างมีจุดมุ่งหมาย เครื่องมือที่สำคัญจึงเป็นตานั่นเอง ตากับการรับรู้จึงต้องมีความเที่ยงตรงสามารถจำแนกพฤติกรรมของผู้ที่ถูกสังเกตได้อย่างดี สิ่งที่จะช่วยในการสังเกตอีกอย่างหนึ่งคือ บัตรรายการ ในบัตรรายการนี้จะมีพฤติกรรมที่ต้องสังเกตไว้จำนวนหนึ่ง การสังเกตที่ดีจะต้องพยายามไม่ให้ผู้ถูกสังเกตรู้ตัวและควรกำหนดระยะเวลาให้เหมาะสมจึงจะดี

2) การสัมภาษณ์ หมายถึง การพูดคุยกันอย่างมีจุดมุ่งหมาย เครื่องมือสำคัญจึงเป็นปาก แต่ต้องพูดได้ ถ้าพูดไม่ได้ก็สัมภาษณ์ไม่ได้ จุดมุ่งหมายในที่นี้คือต้องการทราบพฤติกรรมทางจริยธรรมจากผู้ถูกสัมภาษณ์ เพื่อช่วยให้การสัมภาษณ์เป็นมาตรฐานมากขึ้น จึงควรมีข้อคำถามไว้ก่อน และถามเน้นประเด็นที่เราต้องการศึกษา ถ้าผู้ตอบเลียงไปทางผู้อื่น ผู้สัมภาษณ์พยายามตะล่อมเข้าสู่จุดหมายที่ต้องการศึกษาให้ได้ การศึกษาของโคลเบอร์ก หรือพีอาเจท์ ก็ใช้วิธีการสัมภาษณ์เหมือนกัน โดยใช้คำถามที่มีปัญหาทางจริยธรรม ถามผู้ถูกสัมภาษณ์ แล้วรวบรวมผลนำมาวิเคราะห์ ในที่สุดจึงรู้ได้ว่าเด็กระดับใดมีเหตุผลเชิงจริยธรรมในระดับใด ซึ่งเขาเป็นคนจัดประเภทเหตุผลทางจริยธรรมที่ได้จากการสัมภาษณ์ จึงได้ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรม

3) ใช้ข้อความแสดงจริยธรรมให้เลือกตอบ ข้อความจะใช้สั้นหรือยาวก็ได้แต่จะต้องเป็นข้อความที่มีเงื่อนไขปัญหาเกี่ยวกับจริยธรรม ผู้ตอบจะต้องใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมมาตอบ ส่วนตัวเลือกที่กำหนดไว้ให้ตอบขึ้นอยู่กับข้อความนั้นๆ ด้วย แต่ละข้อจะใช้ตัวเลือกเหมือนกันก็ได้ แต่ข้อสอบชุดหนึ่งๆ ควรสามารถให้คะแนนแต่ละข้อได้เท่ากัน ทางที่ง่ายคือให้ตัวเลือกจำนวนเท่ากัน และมีเกณฑ์การคิดให้คะแนนเหมือนกัน

4) ใช้สถานการณ์ย่อยๆ ให้เขียนตอบ สถานการณ์ย่อยที่กล่าวนี้ จะเป็นเรื่องสั้นที่ใช้สัมภาษณ์ที่กล่าวมาแล้ว แต่ในครั้งนี้นำให้ผู้สอบเขียนตอบ ว่าจะแก้ปัญหาอย่างไร พร้อมเหตุผลประกอบด้วย จะได้สามารถนำไปเปรียบเทียบระดับของจริยธรรมได้

5) ใช้สถานการณ์ย่อยๆ แล้วเขียนตัวเลือกให้ตอบ สถานการณ์ในที่นี้อาจยาวหรือสั้นก็ได้ แต่ให้เป็นลักษณะที่มีปัญหาเชิงจริยธรรมอยู่ ยิ่งซับซ้อนก็ยิ่งยากแก่การตัดสินใจ แต่ต้องระวังเรื่องภาษา เพราะผู้ตอบบางคนอ่านไม่เข้าใจ หรือจับต้นชนปลายไม่ถูก เลยไม่สามารถตัดสินใจได้ดังที่ตนเองคิดก็เลยเดาส่งเดชไปอย่างนั้น ถ้าเป็นแบบนี้แสดงว่าข้อที่มีสถานการณ์แบบนี้ไม่ดีควรตัดออก ปัญหาความขัดแย้งทางจริยธรรมอาจมีหลายแง่ แต่ผู้อ่านสามารถเข้าใจความหมายได้ การตอบจะไม่เป็นปัญหา แต่ถ้าการใช้ภาษาอธิบายสถานการณ์วกวนไม่กระชับมักมีปัญหาคือความ ผู้เขียนข้อสอบจึงควรระวังข้อนี้ให้ดี บางทีสถานการณ์ยาวเหยียดเป็นหน้า แต่สรุปปัญหาแล้วเหมือนกับสถานการณ์ 3 บรรทัด อย่างนี้ก็ไม่ดีเหมือนกัน การเลือกสถานการณ์จึงควรระวังอย่างยิ่ง

3.6 ความสำคัญของคุณลักษณะอันพึงประสงค์

จากสถานการณ์และสภาพบ้านเมืองประเทศไทยในปัจจุบันเป็นหลักฐานที่ประจักษ์โดยทั่วกันแล้วว่า การที่ประเทศมุ่งพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจอย่างมาก แม้จะก่อให้เกิดการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ และความเจริญทางด้านวัตถุอย่างเห็นได้ชัด แต่ความเจริญและการพัฒนานั้นก็ได้เป็นไปอย่างยั่งยืน นอกจากนั้นการพัฒนาประเทศโดยมุ่งความพัฒนาเจริญทางเศรษฐกิจและความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีอย่างรวดเร็ว โดยขาดความสมดุลกับการพัฒนาทางด้านจิตใจ คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม ยังได้ก่อให้เกิดปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของคนในประเทศจำนวนมากผลของความเจริญทางด้านวัตถุที่ขาดการพัฒนาทางจิตใจเป็นที่มาของปัญหาสังคมที่ดูเหมือนจะทวีความรุนแรงขึ้นเรื่อย ๆ อาทิ เช่น ปัญหายาเสพติดอาชญากรรม ความไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ปัญหาการทุจริตฉ้อราษฎร์บังหลวง ปัญหาแหล่งอบายมุข แหล่งเริงรมย์ โสเภณีเด็ก การใช้แรงงานและละเมิดสิทธิเด็ก ปัญหาแหล่งเสื่อมโทรม มลภาวะเป็นพิษ ปัญหาการจราจรและอุบัติเหตุ รวมทั้งปัญหาสุขภาพ ทั้งทางกายและทางจิตเหล่านี้ ล้วนเป็นปัญหาที่เป็นผลพวงของการพัฒนาทางวัตถุอย่างขาดความสมดุลกับการพัฒนาทางด้านจิตใจทั้งสิ้น ปัญหาเหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงความเสื่อม

โทรมของสังคม ซึ่งท่านพุทธทาส (2517 : 25-115) เรียกว่า เป็นภาวะจิตธรรมในอารยธรรมแผนใหม่ ภาวะเหล่านี้ได้ค่อย ๆ ก่อตัวและ เพิ่มความรุนแรงมากขึ้นเรื่อย ๆ ซึ่งเมื่อยังมาประจวบกับภาวะเศรษฐกิจฟองสบู่แตกด้วยแล้ว ปัญหาต่าง ๆ ก็จะมีทวีความรุนแรงจนถึงขั้นวิกฤติ

เนื่องจากการศึกษาบทบาทสำคัญต่อการแก้ปัญหาสังคมและการพัฒนาประเทศ จึงควรมีการพัฒนา คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ให้แก่เด็ก เยาวชน และประชาชนของประเทศ อันจะช่วยให้เกิดการพัฒนาจิตใจ และปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้เป็นไปในทางที่เหมาะสม ซึ่งจะก่อให้เกิดสันติสุขในสังคมได้อย่างแท้จริง (ทิศนา แคมมณี. 2543 : 226-227)

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 กำหนดให้สถานศึกษาต้องร่วมกับชุมชน กำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อเป็นเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่สถานศึกษาจะกำหนดเป็นคุณลักษณะอันพึงประสงค์นั้น สามารถกำหนดขึ้นได้โดยให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความจำเป็นที่ต้องการปลูกฝัง คุณธรรม จริยธรรมและ ค่านิยมดังกล่าวให้แก่ผู้เรียนเพิ่มเติมจากที่กำหนดไว้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ

ในแต่ละภาคเรียนหรือปีการศึกษา ครูผู้สอนต้องจัดให้มีการวัดและประเมินผลรวมด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน โดยเป็นการประเมินเชิงวิจักษ์ เพื่อการปรับปรุงพัฒนาและการส่งต่อในแต่ละช่วงชั้น สถานศึกษาต้องจัดให้มีการวัดและประเมินผลรวมด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน เพื่อทราบ ความก้าวหน้าและพัฒนาการของผู้เรียน สถานศึกษาจะได้นำไปกำหนดแผนกลยุทธ์ในการปรับปรุงพัฒนา คุณลักษณะของผู้เรียนให้เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนด

การประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เป็นเงื่อนไขหนึ่งที่ผู้เรียนทุกคนต้องผ่าน การประเมินตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด จึงจะได้รับการตัดสินให้ผ่านช่วงชั้นการประเมินดังกล่าวเป็นการพัฒนาผู้เรียนเพิ่มเติมจากคุณลักษณะที่กำหนดไว้ในกลุ่มสาระ การเรียนรู้ทุกกลุ่ม เพื่อเป็นการสร้างเอกลักษณ์เกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมในการดำรงชีวิตของผู้เรียนให้สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่นและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

4. การประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์

การประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์เป็นการประเมินด้าน คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมของผู้เรียนตามที่โรงเรียนกำหนดขึ้น สำหรับพัฒนาผู้เรียนเป็นกรณีพิเศษ เพื่อแก้ปัญหาหรือสร้างเอกลักษณ์ที่เกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมให้แก่ผู้เรียน โรงเรียน และชุมชน โดยเน้น

วิธีการประเมินเพื่อวินิจฉัยพฤติกรรมของผู้เรียนแต่ละคน กรมวิชาการ (กรมวิชาการ.2545:20-21) ได้กำหนดแนวทางการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ดังนี้

1. แต่งตั้งคณะกรรมการการพัฒนาและประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ของโรงเรียน คณะกรรมการควรประกอบด้วยผู้แทนครู ผู้ปกครองและ ชุมชน โดยคณะกรรมการ จะมีหน้าที่ กำหนดแนวทางการพัฒนาแนวทางการประเมิน เกณฑ์การประเมิน และแนวทางการปรับปรุงซ่อมเสริมผู้เรียน

2. กำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของโรงเรียน คณะกรรมการพัฒนาและประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ กำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของโรงเรียนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาความจำเป็น และความต้องการของสถานศึกษาและชุมชน โดยคุณลักษณะอันพึงประสงค์นั้น อาจจะซ้ำหรือแตกต่างจากคุณธรรม จริยธรรมค่านิยมและคุณลักษณะตามมาตรฐานของหลักสูตรหรือมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นก็ได้

3. กำหนดแนวทางการพัฒนา ซึ่งมี 2 ลักษณะดังนี้

1). การพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในห้องเรียนมอบหมายให้ผู้สอนดำเนินการพัฒนา ประเมินผลและแก้ไขปรับปรุงผู้เรียนในระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ต่างๆ

2). การพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ นอกห้องเรียน ให้บุคลากรของโรงเรียน และผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายร่วมกันพัฒนาประเมินผลและปรับปรุงแก้ไขผู้เรียนอย่างต่อเนื่องตลอดเวลาทั้งในลักษณะของการร่วมกิจกรรมต่าง ๆ หรือการดำเนินชีวิตประจำวันทั้งในและนอกสถานศึกษา

4. ดำเนินการประเมินผู้เรียนรายภาค เมื่อสิ้นสุดภาคเรียนแต่ละภาคผู้สอนหรือบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาและประเมินผลด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ดำเนินการประเมินผู้เรียนตามแนวทางที่คณะกรรมการกำหนด ซึ่งสามารถเลือกใช้เครื่องมือและวิธีการได้อย่างหลากหลาย ได้แก่ การสังเกตพฤติกรรมในการดำเนินชีวิตประจำวันทั้งในและนอกห้องเรียนการสัมภาษณ์ การบันทึกเหตุการณ์ การรายงานตนเอง ฯลฯ ทั้งนี้จะต้องเหมาะสมกับกิจกรรม และคุณลักษณะที่จะประเมิน

5.การประมวลผลการประเมินรายภาค ผู้มีหน้าที่ในการพัฒนาและประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ แต่ละฝ่ายทำการประเมินและรวบรวมข้อมูลการประเมินคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน แล้วส่งต่อไปให้คณะกรรมการ ฯ นำไปทำการประมวลผลและพิจารณาตัดสินผลการประเมินคุณลักษณะ แต่ละประการตามเกณฑ์ที่กำหนด

6. การแจ้งผลและซ่อมเสริม คณะกรรมการแจ้งผลการตัดสินผลการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ให้อาจารย์ที่ปรึกษาของผู้เรียนนำไปกรอกในเอกสารแบบแสดงผลการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์และแจ้งผลการประเมินให้ผู้เรียนและผู้ปกครองทราบต่อไป พร้อมกับดำเนินการปรับปรุงแก้ไขผู้เรียนที่ไม่ผ่านเกณฑ์การประเมินให้ควบคุมและพัฒนาตนเองในการถือ

ปฏิบัติคุณลักษณะอันพึงประสงค์ให้ดีขึ้น รวมทั้งมอบหมายให้ปฏิบัติกิจกรรมคุณความดีชดเชยตามแนวทางที่โรงเรียนได้กำหนดไว้

7. การประเมินผลคุณลักษณะอันพึงประสงค์ผ่านช่วงชั้น การพิจารณาสรุปผลการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อตัดสินให้ผู้เรียนผ่านช่วงชั้น คณะกรรมการฯ ควร สรุปผลการประเมินในภาคเรียนสุดท้าย และแนวโน้มการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์แต่ละประการจากผลการประเมินในแต่ละภาคเรียนที่ได้บันทึกไว้

ผู้เรียนที่ไม่ผ่านการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ประการใดประการหนึ่ง จะต้องเข้ารับการอบรมและปฏิบัติกิจกรรมคุณความดีชดเชยตามที่คณะกรรมการฯ มอบหมายจนครบถ้วนก่อนจึงจะได้รับอนุมัติให้ผ่านช่วงชั้นได้ (สำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร .2546 :38-39)

การประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เป็นเงื่อนไขหนึ่งที่คุณเรียนทุกคนต้องผ่านการประเมินตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด จึงจะได้รับการตัดสินให้ผ่านช่วงชั้น การประเมินดังกล่าวเป็นการพัฒนาผู้เรียนเพิ่มเติมจากคุณลักษณะที่กำหนดไว้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ทุกกลุ่ม เพื่อเป็นการสร้างเอกลักษณ์เกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตของผู้เรียนให้สอดคล้องกับสภาพของท้องถิ่น และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ทั้งนี้การประเมินดังกล่าวควรดำเนินการในรูปคณะกรรมการ และจะต้องกำหนดมาตรฐานคุณลักษณะอันพึงประสงค์ให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของสถานศึกษา และแจ้งให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายทราบและมีส่วนร่วมในการประเมินด้วย (เอกรินทร์ สีมหาศาล .2546 : 96) การประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เป็นเงื่อนไขหนึ่งที่คุณเรียนทุกคนต้องผ่านตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช2544

5.ความรับผิดชอบ

5.1 ความหมายของความรับผิดชอบ

มีผู้ให้ความหมายของความรับผิดชอบไว้ดังนี้

บราวน์และคอห์น (Brown and Cohn 1958 : 58) กล่าวถึงลักษณะของความรับผิดชอบว่า ได้แก่ความไว้วางใจได้ ความคิดริเริ่ม ความไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค การทำงานแข่งขัน มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีความปรารถนาทำให้ดีกว่าเดิม

แคทเทล (Cattell.1963:128) กล่าวถึงลักษณะของผู้ที่มีความสามารถในการรับผิดชอบสูงว่า คือ บุคคลที่รับผิดชอบในหน้าที่ที่มีความบากบั่นพากเพียร ถือศักดิ์ศรียึดมั่นในกฎเกณฑ์ ลักษณะของบุคคลที่มีความรับผิดชอบต่ำคือ คนที่ถือความสะดวกเป็นเกณฑ์มัก

หลักเลี้ยงข้อบังคับ

สมศักดิ์ ชินพันธ์(2523 : 5) ให้ความหมายของความรับผิดชอบว่า ความสนใจ ความตั้งใจที่จะทำงาน และติดตามผลงานที่ได้ทำไปแล้ว เพื่อปรับปรุงแก้ไขให้เป็นผลสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ยอมรับในสิ่งที่ตนกระทำลงไปทั้งในด้านที่เป็นผลดีและผลเสีย โดยแสดงออกมาในรูปของการปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายด้วยความเต็มใจ ปฏิบัติงานด้วยความระมัดระวังอย่างมีจุดมุ่งหมาย เพื่อให้บรรลุผลสำเร็จ

ชะอ้อน ทองส่องโสม (2525: 4) ให้ความหมายของความรับผิดชอบว่า บุคลิกลักษณะหนึ่งของบุคคล ซึ่งเมื่อปะทะสัมพันธ์กับสถานการณ์ หรือบุคคล จะแสดงพฤติกรรมออกมาด้วยการทำงานอย่างแข็งขัน มีความเชื่อมั่นในตนเอง ต่อสู้อุปสรรค เป็นที่ไว้วางใจได้ ยอมรับผลการกระทำของตนเอง มีความปรารถนาที่จะทำให้ดีกว่าเดิม ควบคุมตนเองได้ ยึดมั่นในกฎเกณฑ์

อาวรุ พรหมนอก (2534: 69) ได้สรุปความหมายของความรับผิดชอบว่า หมายถึง ลักษณะที่แสดงออกมาด้วยการปฏิบัติหน้าที่การงานของตนด้วยความเอาใจใส่ไม่หลักเลียง มีความพากเพียรไปสูเป้าหมาย มีความละเอียดรอบคอบ ตรงต่อเวลา และพยายามปรับปรุงแก้ไขให้สำเร็จลุล่วงได้ดี ยอมรับผลการกระทำของตนเองด้วยความเต็มใจ ทั้งในด้านผลดีและผลเสีย

คณิรรัตน์ ลาโพธิ์ (2535: 67) ให้ความหมายของความรับผิดชอบว่า หมายถึง ความมุ่งมั่นตั้งใจที่จะปฏิบัติหน้าที่ต่อตนเองและสังคมด้วยความผูกพัน พากเพียรและละเอียดรอบคอบ ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเต็มใจไม่ว่าจะเป็นผลดีหรือผลเสีย ไม่ว่าจะกระทำผิดหรือกระทำถูก จะไม่ปัดความรับผิดชอบไปให้ผู้อื่น ทั้งพร้อมพยายามที่จะปรับปรุงแก้ไขการปฏิบัติหน้าที่ให้ได้ผลดียิ่งขึ้น

จุริรัตน์ นันทยทวิกุล (2538:24) กล่าวว่าความรับผิดชอบ หมายถึงคุณลักษณะหนึ่งของบุคคลที่แสดงออกในลักษณะของการมีความตั้งใจที่จะปฏิบัติหน้าที่การงานที่ได้รับมอบหมายด้วยความเอาใจใส่ มีความละเอียดรอบคอบ มีการวางแผน มีความขยันหมั่นเพียร อดทนเพื่อให้งานนั้นบรรลุสำเร็จตามเป้าหมาย ยอมรับผลของการกระทำไม่ว่าจะเป็นผลดีหรือผลเสีย และพร้อมที่จะแก้ไขให้ดียิ่งขึ้น

ราชบัณฑิตยสถาน (2542: 944) ได้ให้ความหมายของความรับผิดชอบว่า หมายถึง ยอมรับผลทั้งที่ดีและไม่ดี ในกิจการที่ตนได้ทำลงไปหรือที่อยู่ในความดูแลของตน

จันทร์หา พวงยอด (2543: 3) กล่าวว่าความรับผิดชอบหมายถึง พฤติกรรมหรือการกระทำของนักเรียนที่แสดงออกถึงความมุ่งมั่นตั้งใจปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียน การปฏิบัติตนในการเรียน และยอมรับผลการกระทำของตนเอง

ถวิล จันทร์สว่าง (2545: 10) กล่าวว่า ความรับผิดชอบ หมายถึง การทำตามหน้าที่ ปฏิบัติตามกฎระเบียบการงานตามที่ได้รับมอบหมาย การทำตามที่ได้พูดหรือให้คำมั่นสัญญาไว้ และการ

ยอมรับในสิ่งที่ตนเองได้พูดหรือได้กระทำตนเองลงไป ทั้งในด้านที่เป็นผลดี และข้อบกพร่องต่างๆ ทุกครั้ง

อุดมศักดิ์ นาดี (2545 : 10) กล่าวว่า ความรับผิดชอบ หมายถึง การทำตามหน้าที่ ปฏิบัติตามกฎระเบียบ การปฏิบัติงานตามที่ได้รับมอบหมาย การทำตามที่ได้พูดหรือได้ให้คำมั่นสัญญาไว้ และการยอมรับในสิ่งที่ตนได้พูดหรือได้กระทำลงไป ทั้งในด้านที่เป็นผลดีและข้อบกพร่องต่างๆ

จากที่กล่าวมาแล้ว พอสรุปได้ว่า ความรับผิดชอบหมายถึง การตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ด้วยความเอาใจใส่ และพร้อมที่จะแก้ไขให้ดียิ่งขึ้นและยอมรับผลการกระทำของตนเอง

5.2 ความสำคัญของความรับผิดชอบ

ความรับผิดชอบเป็นคุณลักษณะของคนไทยอย่างหนึ่งที่ต้องปลูกฝังให้กับคนไทย (กรมการศาสนา. 2525 : 2) นอกจากความมีระเบียบวินัย ความซื่อสัตย์ สุจริต ความขยัน ประหยัด ความเสียสละ ฯลฯ การปลูกฝังให้คนไทยมีความสำนึกในหน้าที่และความรับผิดชอบต่อสังคมและประเทศชาติก็เป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง เพราะความรับผิดชอบเป็นลักษณะของคนดีที่สำคัญ เป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้สังคมเป็นระเบียบ และสงบสุข การที่สังคมขาดความสงบสุขเกิดจากการขาดคุณสมบัติของคน 5 ประการคือ ความรับผิดชอบ ความสม่ำเสมอ ความเชื่อมั่นในตนเอง ความซื่อสัตย์และความพยายามในการพึ่งตนเอง (สัญญา สัญญาวิวัฒน์. 2514: 55-57)

ความรับผิดชอบเป็นปัจจัยที่ช่วยให้งานประสบความสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ซึ่งกรุงเทพมหานครได้กำหนดไว้เป็นนโยบายทางการศึกษา ตามวิสัยทัศน์การศึกษาของกรุงเทพมหานคร และมาตรฐานการศึกษา สำหรับการประเมินจากภายนอกกรอบแรก ได้กำหนดมาตรฐานการศึกษาไว้ทั้งหมด 27 มาตรฐาน ซึ่งมาตรฐานด้านผู้เรียนมาตรฐานที่ 1 ได้กำหนดให้นักเรียนต้องมีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ และตัวบ่งชี้ความสำเร็จของมาตรฐานนี้คือ นักเรียนมีวินัย รับผิดชอบต่อและปฏิบัติตามระเบียบของโรงเรียนและหลักธรรมเบื้องต้นของศาสนาได้

6. เหตุผลด้านความรับผิดชอบ

ในการจำแนกระดับเหตุผลด้านความรับผิดชอบ ผู้วิจัยได้ศึกษาเกี่ยวกับระดับพัฒนาการทางจริยธรรมจากทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก ดังนี้

โคลเบอร์ก (Kohlberg) เริ่มพัฒนาทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรม ตั้งแต่สมัยที่เขาทำวิทยานิพนธ์ปริญญาเอก ในปี ค.ศ. 1958 ทฤษฎีของโคลเบอร์กอาศัยข้อสมมติหลายประการจากทฤษฎีของ พือาเจต์ โดยเขาได้แบ่งประเภทของความคิดทางจริยธรรมเป็น 3 ระดับ ในแต่ละระดับแบ่งออกเป็นขั้นย่อยๆ ระดับละ 2 ขั้นดังนี้คือ (ดวงเดือน พันธุมนาวิน.2524: 27-31)

ระดับที่ 1 ระดับก่อนกฎเกณฑ์ (Preconventional Level)

ระดับนี้ บุคคลจะสนองตอบต่อกฎเกณฑ์ซึ่งกำหนดไว้โดยผู้มีอำนาจเหนือตนจะเลือกทำพฤติกรรมเฉพาะที่จะเป็นประโยชน์ต่อตนเอง โดยไม่คำนึงถึงผลที่จะเกิดขึ้นกับผู้อื่นในระดับนี้เป็นระดับจริยธรรมของเด็กวัย 2-10 ปี แบ่งออกเป็น 2 ขั้น คือ

ขั้นที่ 1 ขั้นหลบหลีกการถูกลงโทษ(The Punishment and Obedience Orientation) ผู้มีจริยธรรมในขั้นนี้จะเลือกหรือดกระทำการใดเพราะกลัวถูกลงโทษและยอมทำตามคำสั่งของผู้ใหญ่ หรือผู้มีอำนาจทางกายเหนือตน การตัดสินใจดีหรือไม่ดีขึ้นอยู่กับพฤติกรรมนั้นๆว่าทำไปแล้วโดนลงโทษหรือไม่ เป็นระดับจริยธรรมของเด็กอายุ 2-7 ปี

ขั้นที่ 2 ขั้นยึดหลักการแสวงหารางวัล (The instrumental Relativist Orientation) การเลือกกระทำในสิ่งที่จะนำความพอใจให้ตนเท่านั้น ตัดสินการกระทำตามใจตนเองมักเป็นไปในรูปต้องการรางวัลจากผู้อื่น การที่ทุกคนทำในสิ่งที่เขาต้องการเป็นสิ่งที่ถูกต้อง แม้ว่าการกระทำนั้นจะขัดกับผู้อื่น หรือความไม่ถูกต้องของสังคม ชอบการแลกเปลี่ยนที่เท่าเทียมกัน เช่นหนูจะขยันเรียนให้สอบได้ที่ 1 ถ้าแม่ซื้อจักรยานให้หนู เป็นระดับจริยธรรมของเด็กอายุ 7-10 ปี

ระดับที่ 2 ระดับทำตามกฎเกณฑ์ (Conventional Level)

ระดับนี้เป็นระดับที่กระทำไปตามความคาดหวังของบุคคลอื่น การดำเนินและยกย่องชมเชยจากสังคมเป็นสิ่งที่ควบคุมความประพฤติมีการกระทำตามกฎเกณฑ์ของกลุ่มย่อยๆ ของตน ระดับนี้ยังต้องการควบคุมจากภายนอก แต่ก็ยังมีความสามารถเอาใจเขามาใส่ใจเรา ทั้งสามารถแสดงบทบาทที่สังคมต้องการได้ ระดับนี้เป็นระดับจริยธรรมของเด็กวัย 10-16 ปี แบ่งเป็น 2 ขั้นคือ

ขั้นที่ 3 ขั้นหลักการทำตามผู้อื่นเห็นชอบ (The Interpersonal Concordance Orientation) ผู้มีจริยธรรมขั้นนี้มุ่งที่จะทำให้ผู้อื่นพอใจ เพื่อให้เขายอมรับเข้าเป็นพวก ชอบคล้อยตาม คนอื่น โดยเฉพาะเพื่อน ทำตามแบบแผนที่คนส่วนใหญ่ยึดถือ เป็นระดับจริยธรรมของเด็กอายุ 10 – 13 ปี

ขั้นที่ 4 ขั้นหลักการทำตามหน้าที่ทางสังคม (The Law and order Orientation) บุคคลจะรู้ถึงบทบาทหน้าที่ของตนในฐานะเป็นหน่วยหนึ่งของสังคม ตนจะต้องทำหน้าที่ตามกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ที่สังคมกำหนดไว้ หรือคาดหวังพฤติกรรมที่ถูกต้อง เคารพกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ที่สังคมตั้งไว้ ความถูกต้องขึ้นอยู่กับสังคม สังคมจะเป็นตัวกำหนดการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงเป็นระดับจริยธรรมของเด็กอายุ 13-16 ปี

ระดับที่ 3 ระดับเหนือกฎเกณฑ์ (Postconventional Level)

ระดับนี้ เป็นระดับที่มีจริยธรรมเป็นของตนเอง ซึ่งอยู่ในวัยผู้ใหญ่เพียงส่วนน้อยและมักจะมีในอายุ 16 ปีขึ้นไป ระดับนี้มีการตัดสินใจขัดแย้งด้วยการนำความคิดตรรกะตรองด้วยตนเอง แล้วตัดสินใจไปตามแต่ว่าจะเป็นความสำคัญของสิ่งใดมากกว่ากัน การยอมรับกฎเกณฑ์ของสังคมจะตั้งอยู่บนพื้นฐานของจริยธรรมสากลที่กำหนดขึ้นอย่างเป็นที่ยอมรับของทุกสังคม ระดับนี้แบ่งออกเป็น 2 ขั้น คือ

ขั้นที่ 5 ขั้นยึดหลักการทำตามคำมั่นสัญญา (The Social Contract Legalistic Orientation) ผู้มีจริยธรรมขั้นนี้ยึดมั่นในสิ่งที่ถูกต้องตามกฎหมาย แต่ยังเห็นว่าการแก้ไขเปลี่ยนแปลงกฎเป็นสิ่งที่ทำได้ เมื่อได้ใช้พิจารณาด้วยเหตุผลที่จะทำให้เกิดประโยชน์แก่สังคมเป็นระดับจริยธรรมของผู้มีอายุ 16 ปีขึ้นไป

ขั้นที่ 6 ขั้นยึดหลักการยึดอุดมคติสากล (The Universal Ethical Principle Orientation) ผู้มีจริยธรรมในขั้นนี้ถือว่า ความถูกต้องตัดสินด้วยจิตสำนึกที่สอดคล้องกับหลักจริยธรรมที่ตนเลือกแล้ว และมีความสมเหตุสมผลที่เป็นสากล โดยคำนึงถึงความเท่าเทียมของสิทธิมนุษยชน เคารพในศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ของแต่ละคน เป็นระดับจริยธรรมของผู้มีอายุ 20 ปีขึ้นไป

โคลเบอร์ก (Kohlberg, 1969 : 394) เชื่อว่าพัฒนาการทางการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมนั้นจะเป็นไปตามขั้นจากขั้นที่ 1 ผ่านแต่ละขั้นไปจนถึงขั้นที่ 6 บุคคลจะพัฒนาข้ามขั้นนี้ได้เพราะการใช้เหตุผลในขั้นที่สูงขึ้นไป จะเกิดขึ้นด้วยการมีความสามารถในการใช้เหตุผลในขั้นที่ต่ำกว่าอยู่ก่อนแล้ว และต่อมาบุคคลที่ได้รับประสบการณ์ทางสังคมใหม่ ๆ หรือสามารถเข้าใจความหมายของประสบการณ์เก่า ๆ ได้ดีขึ้นตามลำดับ

ส่วนบ่อเกิดของเหตุผลเชิงจริยธรรมนั้น โคลเบอร์ก มีความเห็นว่าจากการพัฒนาทางการเรียนรู้ในขณะเด็กได้มีโอกาสติดต่อสัมพันธ์กับผู้อื่น การได้เข้ากลุ่มทางสังคมประเภทต่าง ๆ จะช่วยให้ผู้ที่มีความฉลาดได้เรียนรู้บทบาทของตนเองและผู้อื่น อันจะช่วยให้เขาพัฒนาทางจริยธรรมในขั้นสูงขึ้นไปอย่างรวดเร็ว โคลเบอร์ก เชื่อว่าการพัฒนาทางจริยธรรมนั้น มิใช่การรับรู้จากการพร่ำสอนของผู้อื่นโดยตรง แต่เป็นการผสมผสานระหว่างความรู้เกี่ยวกับบทบาทของตนต่อผู้อื่นด้วยรวมทั้งข้อเรียกร้องและกฎเกณฑ์ของกลุ่มต่าง ๆ ซึ่งอาจจะขัดแย้งกัน แต่ในขณะเดียวกันก็ผลักดันให้บุคคลพัฒนาไปตามขั้นตอนในทิศทางเดียวกันเสมอ ไม่ว่าบุคคลจะอยู่ในกลุ่มใดหรือสังคมใดก็ตาม(ดวงเดือน พันธุมนาวิน. 2524 : 31)

7.งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

วิระวรรณ อามระดิษ (2522 : บทคัดย่อ) ศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับค่านิยมทางจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย เช่นความรับผิดชอบต่อความซื่อสัตย์ ความเสียสละ ความมีระเบียบวินัย ความอดทน การประหยัด และ ออม ฯลฯ พบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับค่านิยมทางจริยธรรม ระหว่างนักเรียนชายและนักเรียนหญิงไม่แตกต่างกัน นักเรียนที่บิดามารดาฐานะทางเศรษฐกิจ การศึกษา อาชีพ ที่อยู่และลักษณะการอบรมเลี้ยงดูต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับค่านิยมทางจริยธรรมต่างกัน

สมศักดิ์ ชินพันธ์ (2523. 22, 27, 53-55) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปฏิสัมพันธ์ของครูกับนักเรียนในชั้นเรียนกับความรู้สึกรับผิดชอบและเมโนภาพแห่งมิตรของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-5 จำนวน 263 คน โดยใช้แบบสอบถามที่ปรับปรุงจากแบบสอบถามความรับผิดชอบต่อวรรณี รักธรรม ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูแบบประชาธิปไตยมีความรับผิดชอบต่อสูงสุด ส่วนนักเรียนที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูแบบปล่อยปละละเลย มีความรับผิดชอบต่อต่ำสุด นักเรียนชายและนักเรียนหญิงที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูแบบอิตาเลียปไตย มีความรับผิดชอบต่อไม่แตกต่างกัน เช่นเดียวกับนักเรียนชายและนักเรียนหญิงที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูแบบปล่อยปละละเลย ส่วนนักเรียนชายและนักเรียนหญิงที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูแบบประชาธิปไตย มีความรู้สึกรับผิดชอบแตกต่างกัน การปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนแบบประชาธิปไตย สัมพันธ์ทางบวกกับความรับผิดชอบต่อของนักเรียน ส่วนการปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนแบบอิตาเลียปไตย กับแบบปล่อยปละละเลยสัมพันธ์กับความรู้สึกรับผิดชอบของนักเรียนในทางลบ

ดารารัตน์ ศิริวิริยะกุล (2525 :บทคัดย่อ) ได้ศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยทัศนะของครูประจำชั้นและผู้ปกครองในกรุงเทพมหานคร โดยแบ่งลักษณะที่ศึกษาออกเป็น 6 ด้านคือ ด้านการเรียน ด้านสุขภาพอนามัย ความปลอดภัย ด้านเศรษฐกิจ ด้านอุปนิสัย บุคลิกภาพ ด้านสมาชิกที่ดีของครอบครัวและด้านความเป็นพลเมืองดีของชาติ ผลการวิจัยพบว่าครูประจำชั้นและผู้ปกครองมีความคิดเห็นตรงกันดังนี้

1) ในด้านการเรียนคุณลักษณะที่สำคัญมาก ได้แก่ ขยัน ตั้งใจและมีความรับผิดชอบต่อในการเล่าเรียน อยากรู้ อยากเห็นและกล้าซักถามครูเมื่อไม่เข้าใจ

2) ในด้านสุขภาพอนามัย ความปลอดภัย คุณลักษณะที่สำคัญมาก ได้แก่ ร่างกายแข็งแรง และมีสุขภาพจิตสมบูรณ์ รู้จักโทษของยาเสพติด รู้จักป้องกันและรักษาสุขภาพส่วนตนและส่วนรวม

3) ในด้านเศรษฐกิจ รู้จักใช้ตลอดจนดูแลรักษาสิ่งของและทรัพย์สินสมบัติของตน

4) ในด้านอุปนิสัย บุคลิกภาพ ได้แก่ มีคุณธรรม มีความรักใคร่สามัคคีต่อหมู่คณะมีความรับผิดชอบ มีหน้าที่การงาน มีความศรัทธายึดมั่นในศาสนาและใช้เป็นเครื่องกลมเกลียวจิตใจ

5) ในด้านสมาชิกที่ดีของครอบครัว ได้แก่ รักและใกล้ชิดสนิทสนมกับพ่อแม่ พี่น้อง ปรึกษาหารือญาติผู้ใหญ่ พี่น้อง เมื่อมีปัญหา

6) ในด้านพลเมืองดีของชาติ ได้แก่ เคารพและปฏิบัติตามกฎหมาย ภูมิใจรักและเทิดทูนสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ และคุณลักษณะที่สำคัญปานกลาง ได้แก่ สนใจติดตามข่าวคราวความเคลื่อนไหวต่าง ๆ ของบ้านเมือง รักษาสาธารณสมบัติ และพัฒนาบ้านเมืองให้สะอาด สวยงาม

ผุสดี จิรวฒนกิจ (2526 :บทคัดย่อ) ได้ศึกษาพัฒนาการด้านการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมตามคุณลักษณะค่านิยมพื้นฐานของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 สังกัดสำนักงานการศึกษาในเขตการศึกษา 1 พบว่าพัฒนาการด้านการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนชาย และนักเรียนหญิง มีความแตกต่างกันในเรื่องการพึ่งพาตนเอง ความรับผิดชอบ การประหยัลดอดออม การมีระเบียบวินัย และการเคารพกฎหมาย โดยนักเรียนหญิงมีการพัฒนาการให้เหตุผลทางจริยธรรมสูงกว่านักเรียนชาย

สุรดี อำนวยศิริสุข (2534 : บทคัดย่อ) สร้างแบบวัดคุณธรรมการอยู่ร่วมกันสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยสร้างแบบวัดทั้งหมด 6 ฉบับ คือแบบวัดความสามัคคี แบบวัดความเสียสละ แบบวัดการให้อภัย แบบวัดความเอื้อเฟื้อ แบบวัดการยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น และแบบวัดความเห็นอกเห็นใจ เพื่อตรวจสอบว่าแบบวัดที่สร้างขึ้นนี้วัดคุณธรรมการอยู่ร่วมกันตามทฤษฎีได้จริงจึงทำการวิเคราะห์ ผลการวัดด้านเทคนิคของการวิเคราะห์องค์ประกอบผลการวิเคราะห์สรุปได้ว่าแบบวัดทั้ง 6 ฉบับ ล้วนวัดองค์ประกอบด้านคุณธรรมการอยู่ร่วมกันด้วยกัน

ธนพร ดีจงเจริญ (2537 : บทคัดย่อ) ศึกษา การวิเคราะห์การจัดกิจกรรมส่งเสริมจริยธรรมในโรงเรียนประถมศึกษาตามนโยบายการศึกษาของกรุงเทพมหานครเพื่อวิเคราะห์การจัดกิจกรรมส่งเสริมจริยธรรมในโรงเรียนประถมศึกษาตามนโยบายการศึกษาของกรุงเทพมหานคร วิธีดำเนินการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงบรรยายโดยมีรูปแบบการวิจัยคือการศึกษเอกสาร การสำรวจ และการสัมภาษณ์

ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนยึดถือนโยบายการศึกษาของกรุงเทพมหานครในการจัด

กิจกรรมส่งเสริมจริยธรรม 8 ด้านคือ สะอาด ขยัน อดทน ประหยัด ซื่อสัตย์ เสียสละ กตัญญู รู้และปฏิบัติตามกติกา มีผู้อำนวยความสะดวกหรืออาจารย์ใหญ่เป็นผู้ตัดสินในกำหนดแนวในการจัดกิจกรรมส่งเสริมจริยธรรมของโรงเรียน คณะครูกับผู้บริหารร่วมกันวางแผนและเขียนไว้เป็นลายลักษณ์อักษรในลักษณะแผนปฏิบัติงานประจำปีของโรงเรียนโดยคำนึงถึงนโยบายการศึกษาของกรุงเทพมหานครมากที่สุด กิจกรรมต่าง ๆ เป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน และกิจกรรมแต่ละกิจกรรม

ส่งเสริมจริยธรรมหลายด้าน เมื่อพิจารณาในภาพรวมพบว่า กิจกรรมเหล่านั้นส่งเสริมจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์มากที่สุด สำหรับรูปแบบ วิธีการ ปัญหา ข้อเสนอแนะ และผลในการจัดกิจกรรมพบว่า มีความแตกต่างกันในแต่ละกิจกรรม

สารภี มะกล่ำทอง (2538 : บทคัดย่อ) ศึกษาการจัดกิจกรรมส่งเสริมประสบการณ์เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ เฉพาะของโรงเรียนสามเสนนอก (ประชาราษฎร์อนุกุล) กรุงเทพมหานคร ปรากฏว่า

1. ได้แนวทางการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีในลักษณะของแผนงานพร้อมแนวทางการจัดการ

2. ผลการตรวจสอบคุณภาพของแนวทางที่พัฒนาขึ้นจากการนำไปใช้จริง ระหว่างปี 2535 – 2538 ปรากฏผลดังนี้

- (1) ครู – อาจารย์ ประเมินกิจกรรมเสริมประสบการณ์ว่ามีความเหมาะสมมีคุณภาพ
- (2) การดำเนินการตามแนวทางดังกล่าว ทำให้ผู้ปกครองรู้และเข้าใจ ตระหนักในความสำคัญ และเห็นคุณค่าของการสนับสนุนให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรม
- (3) นักเรียนมีความพึงพอใจในการเข้าร่วมกิจกรรมระดับมาก
- (4) นักเรียนมีพัฒนาการในด้านทัศนคติความเป็นพลเมืองดีอย่างชัดเจน
- (5) นักเรียนมีพฤติกรรมที่สะท้อนถึงคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดี นักเรียนและโรงเรียนได้รับการยอมรับ และได้รับประกาศเกียรติคุณในหลายลักษณะซึ่งถือเป็น ผลกระทบจากการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ที่พัฒนาขึ้น

กนกวรรณ วิวัฒน์ธนศิษฐ์ (2545 : บทคัดย่อ) ศึกษาองค์ประกอบคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดกรุงเทพมหานคร. เพื่อศึกษาองค์ประกอบคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมของนักเรียนโดยรวมและจำแนกตามเพศ และเปรียบเทียบคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมของกลุ่มตัวอย่างที่แตกต่างกันในด้านเพศ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2544 จำนวน 1,208 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น เครื่องมือวัดที่ใช้คือแบบสอบถามวัดคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมตามแบบของฮาร์เตอร์ มีความเชื่อมั่นเท่ากับ .9596 วิเคราะห์องค์ประกอบคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมโดยใช้โปรแกรม SPSS สกัดองค์ประกอบด้วยเทคนิคแกนสำคัญ PC และหมุนแกนแบบอโรทอนอล วิถีแวกซ์ และเปรียบเทียบคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมของนักเรียนชายและนักเรียนหญิง ด้วยเทคนิคการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำได้ผลการวิจัยดังนี้

วิเคราะห์องค์ประกอบคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมของนักเรียนโดยรวมและจำแนกตามเพศพบว่า นักเรียนมีคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยม 1 องค์ประกอบ คือ จริยธรรม เปรียบเทียบ

คุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมแต่ละด้านของนักเรียนชายและนักเรียนหญิง พบว่าด้านความเมตตา กรุณาเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ด้านวินัยและความรับผิดชอบ ด้านความซื่อสัตย์ ด้านประหยัด และด้านความกตัญญู แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อุดมศักดิ์ นาดี (2545 : บทคัดย่อ) ศึกษา ระดับเหตุผลด้านความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างขนาดโรงเรียน เพศ สภาพครอบครัว และระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กับระดับเหตุผลด้านความรับผิดชอบ ผลการวิจัยพบว่า 1)นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครส่วนใหญ่ใช้เหตุผลด้านความรับผิดชอบ ในระดับทำตามกฎเกณฑ์ขั้นหลักการทำตามผู้อื่นเห็นชอบ รองลงมาใช้เหตุผลด้านความรับผิดชอบในระดับก่อนกฎเกณฑ์ขั้นยึดหลักแสงสว่างทางวล ระดับทำตามกฎเกณฑ์ขั้นหลักการทำตามหน้าที่ทางสังคม และระดับก่อนเกณฑ์ขั้นหลักเลี่ยงการถูกลงโทษ ตามลำดับ 2)ขนาดของโรงเรียน เพศ สภาพครอบครัวและระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีความสัมพันธ์กับระดับเหตุผลด้านความรับผิดชอบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

ถวิล จันทรสว่าง (2545 : บทคัดย่อ) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ และศึกษาคำแนะนำนักความสำคัญของปัจจัยบางประการที่ส่งผลต่อความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ ผลการวิจัยพบว่า 1) ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างความมีวินัยในตนเอง ความเชื่อมั่นในตนเอง ความอดทนและการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลกับความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้มีค่า .670 และมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 2)คำทำนายนักความสำคัญสัมพัทธ์ของปัจจัยทุกด้านส่งผลต่อความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และส่งผลมากที่สุดคือ ปัจจัยด้านความอดทน (50.29%) รองลงมาคือ ความเชื่อมั่นในตนเอง (25.56%) การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล (13.78%) และความมีวินัยในตนเอง (10.37%) ตามลำดับ

งานวิจัยต่างประเทศ

เพค (Peck.1958 : 347-350) ได้ศึกษาความรับผิดชอบต่อหน้าที่การทำงานพบว่าความรับผิดชอบต่อหน้าที่การทำงานขึ้นอยู่กับการฝึกวินัย และการฝึกวินัยโดยอาศัยความรักจะทำให้เด็กมีพัฒนาการด้านความรับผิดชอบต่อหน้าที่การทำงานสูงขึ้นด้วย

โจนส์ (Jones . 1960 : 42-48) ได้ศึกษาการเปลี่ยนแปลงความรู้สึกรับผิดชอบต่อเด็กตามอายุ พบว่า เด็กอายุ 9-11 ปีมีความรู้สึกรับผิดชอบต่อตนเอง และมีช่วงความรับผิดชอบต่างกัน เด็กอายุ 11-

13 ปีมีความรู้สึกรับผิดชอบสูงขึ้นเล็กน้อย และช่วงความรู้สึกรับผิดชอบไม่ต่างกันเลย อายุ 13 ปีขึ้นไป จะมีความรับผิดชอบสูงขึ้นเรื่อยๆจนถึงอายุ 16-17 ปี จะคงที่

ซุนนิค (Zunich . 1963 : 497-499) ได้ศึกษาถึงความรับผิดชอบกับสถานภาพของบิดามารดา ในเรื่องเศรษฐกิจพบว่า เด็กที่มาจากครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำจะมีความรู้สึกรับผิดชอบต่ำกว่าเด็กที่มาจากครอบครัวที่มีฐานะเศรษฐกิจปานกลาง

ฮอฟแมน (Hoffman . 1970 : 291) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูกับคุณลักษณะจริยธรรม 4 ประการ คือการมีความรู้สึกรับผิดชอบ การยอมรับและสารภาพผิด การยึดหลักแห่งตน การต้านทานสิ่งยั่วยุ พบว่าเด็กที่ได้รับการเลี้ยงดูแบบให้ความรักใคร่ในช่วงอายุ 4-13 ปีจะมีลักษณะทางจริยธรรมทั้ง 4 ประการสูงกว่า เด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรักน้อย นอกจากนี้ยังพบว่า การให้เหตุผลในการอบรมสั่งสอนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับลักษณะทางจริยธรรมของเด็กโดยเฉพาะเด็กที่มีอายุ 5 ปี

เคตตีเฟียน (Ketefian. 1981 : 171-176) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเหตุผลเชิงจริยธรรม และพฤติกรรมเชิงจริยธรรม ในกลุ่มตัวอย่างที่เป็นพยาบาลปฏิบัติการจำนวน 79 คน โดยใช้แบบทดสอบดีไอทีของเรสต์ วัดการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมและสร้างแบบทดสอบ เจเอเอ็นดี (JAND) ประกอบด้วยเรื่องเกี่ยวกับจรรยาของพยาบาล 7 เรื่อง พบว่า 1) มีความสัมพันธ์ทางบวกระหว่างเหตุผลเชิงจริยธรรม กับความรู้ ค่านิยมของพฤติกรรมเชิงจริยธรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 2) มีความสัมพันธ์ทางบวกระหว่างเหตุผลเชิงจริยธรรมกับการรับรู้ของพยาบาล ในพฤติกรรมเชิงจริยธรรมที่ปรากฏจริงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้แบ่งเป็นประชากรที่เป็นข้าราชการครูกับประชากรที่เป็นนักเรียนดังนี้

ประชากรที่เป็นข้าราชการครู ได้แก่ ข้าราชการครูสังกัดกรุงเทพมหานครที่ปฏิบัติงานการวัดผลและประเมินผลของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร ที่เปิดสอนในระดับประถมศึกษา ปีการศึกษา 2549 จำนวน 431 โรงเรียน รวมเป็นครู 431 คนโดยศึกษาทั้งหมด

ประชากรที่เป็นนักเรียน ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และปีที่ 6 ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2549 แบ่งเป็น 2 กลุ่มดังนี้

กลุ่มที่ 1 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และปีที่ 6 ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครที่เป็นโรงเรียนนำร่องและโรงเรียนเครือข่ายการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 13 โรงเรียน จำแนกเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 1,658 คน นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 1,634 คน

กลุ่มที่ 2 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และปีที่ 6 โรงเรียนทั่วไปในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครที่ไม่ได้เป็นโรงเรียนนำร่องและโรงเรียนเครือข่ายการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำแนกเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 43,934 คน นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 44,324 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ครั้งนี้แบ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างที่เป็นข้าราชการครูและกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียน มีดังนี้

กลุ่มตัวอย่างที่เป็นข้าราชการครู (ใช้ในการสำรวจคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนที่กำหนดโดยโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร)

กลุ่มตัวอย่างที่เป็นข้าราชการครู ได้แก่ ข้าราชการครูกรุงเทพมหานครที่ปฏิบัติงานการวัดผลและประเมินผลของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร ที่เปิดสอนในระดับประถมศึกษา ปี

การศึกษา 2549 จำนวน 431 โรงเรียน รวมเป็นครู 431 คนโดยศึกษาทั้งหมด ซึ่งผู้วิจัยเลือกใช้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นข้าราชการครูที่ปฏิบัติงานการวัดผลและประเมินผลของโรงเรียนเพราะสะดวกในการติดต่อและขอความร่วมมือและในแบบสำรวจที่ใช้ในการเก็บข้อมูลมีการสำรวจเกี่ยวกับการใช้เครื่องมือและวิธีการวัดและประเมินผล

กลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียน (ใช้ในการเปรียบเทียบคุณลักษณะด้านเหตุผลความรับผิดชอบของนักเรียน)

กลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียน ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และปีที่ 6 ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2549 แบ่งเป็น 2 กลุ่มดังนี้

กลุ่มที่ 1 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนนาร่องและโรงเรียนเครือข่ายการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ได้มาโดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอนคือ

ขั้นตอนที่ 1 สุ่มอย่างง่ายโดยมีโรงเรียนเป็นหน่วยในการสุ่มเป็นจำนวนร้อยละ 20 ของโรงเรียนที่เป็นโรงเรียนนาร่องและโรงเรียนเครือข่ายฯ ได้จำนวน 3 โรงเรียน

ขั้นตอนที่ 2 สุ่มกลุ่มตัวอย่างห้องเรียนจากโรงเรียนที่สุ่มได้ในขั้นที่ 1 ด้วยการสุ่มอย่างง่ายโดยมีห้องเรียนเป็นหน่วยในการสุ่ม สุ่มมาโรงเรียนละ 1 ห้องเรียน ถ้าโรงเรียนใดมี 1 ห้องเรียนก็เจาะจงเป็นห้องเรียนนั้นๆ ได้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 115 คน นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 96 คน

กลุ่มที่ 2 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนทั่วไปในสังกัดกรุงเทพมหานครที่ไม่ได้เป็นโรงเรียนนาร่องและโรงเรียนเครือข่ายฯ ได้มาโดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 สุ่มแบบเจาะจงโดยใช้สำนักงานเขตเป็นหน่วยในการสุ่มโดยเจาะจงโรงเรียนในสำนักงานเขตเดียวกับนักเรียนในกลุ่มตัวอย่างกลุ่มที่ 1

ขั้นตอนที่ 2 สุ่มอย่างง่ายโดยมีโรงเรียนเป็นหน่วยในการสุ่มจากโรงเรียนที่ไม่ใช่โรงเรียนนาร่องและโรงเรียนเครือข่ายฯ จากโรงเรียนในสำนักงานเขตเดียวกับนักเรียนในกลุ่มที่ 1 จำนวน 3 โรงเรียนเท่ากับกลุ่มตัวอย่างกลุ่มที่ 1

ขั้นตอนที่ 3 สุ่มกลุ่มตัวอย่างห้องเรียนจากโรงเรียนที่สุ่มได้ในขั้นที่ 2 โดยการสุ่มอย่างง่ายโดยมีห้องเรียนเป็นหน่วยในการสุ่ม และสุ่มมาโรงเรียนละ 1 ห้องเรียน ถ้าโรงเรียนใดมี 1 ห้องเรียนก็เจาะจงเป็นห้องเรียนนั้นๆ ได้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 114 คน นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 109 คน

ทั้งนี้การกำหนดกลุ่มตัวอย่างในกลุ่มที่ 2 จำเป็นต้องเจาะจงโรงเรียนที่อยู่ในเขตเดียวกันกับโรงเรียนที่สุ่มได้ในกลุ่มที่ 1 และจำนวนโรงเรียนเท่ากันเพื่อควบคุมสภาพแวดล้อมให้ใกล้เคียงกัน ดังตารางกลุ่ม ตัวอย่างดังนี้

ตาราง 1 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยจำแนกเป็นนักเรียนในโรงเรียนนาร่อง,โรงเรียนเครือข่าย ฯ และโรงเรียนทั่วไป ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และ 6

เขต	โรงเรียนนาร่องและ โรงเรียนเครือข่ายฯ	จำนวนนักเรียน		โรงเรียนทั่วไป	จำนวนนักเรียน	
		ป.3	ป.6		ป.3	ป.6
ประเวศ	คลองมะขามเทศ	41	32	งามมานะ	42	36
จอมทอง	วัดมงคลวราราม	40	37	วัดบางขุนเทียนนอก	34	37
ภาษีเจริญ	วัดกำแพง	34	27	วัดทองศาลางาม	38	36
	รวม	115	96	รวม	114	109

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือในการวิจัยเป็น 2 ชุดดังนี้

ชุดที่ 1 แบบสำรวจคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร

แบบสำรวจคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร เป็นแบบสำรวจชนิดตรวจสอบรายการและปลายเปิดเพื่อให้โรงเรียนได้ระบุนายละเอียดที่นอกเหนือจากที่มีใน รายการในแบบสำรวจและตรวจสอบความเที่ยงตรงของแบบสำรวจโดยนำแบบสำรวจที่สร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญที่เป็นผู้บริหารโรงเรียนนาร่องและโรงเรียนเครือข่ายและผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและการประเมินผล จำนวน 5 ท่านตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงพินิจ (Face Validity) เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุม และนำแบบสำรวจที่ผ่านการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงตามข้อเสนอแนะแล้วจัดพิมพ์เพื่อนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

ตัวอย่าง แบบสำรวจคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร

แบบสำรวจเพื่อการวิจัย

เรื่อง การศึกษาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร

คำชี้แจง แบบสำรวจฉบับนี้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบการวิจัย เรื่อง การศึกษาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร (ขอความอนุเคราะห์จากครูที่ปฏิบัติหน้าที่ด้านการวัดและประเมินผลในโรงเรียนเป็นผู้ตอบแบบสำรวจ)

ตอนที่ 1 สภาพโดยทั่วไปของโรงเรียน

1. ชื่อโรงเรียน.....
สำนักงานเขต.....

2. ครูวัดผลมีจำนวน.....คน

ตอนที่ 2 คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนที่โรงเรียนกำหนด

คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนที่โรงเรียนกำหนด มี.....ข้อ ดังนี้

- 1.....
- 2.....
- 3.....
- 4.....

ตอนที่ 3 วิธีการเก็บข้อมูล

คำชี้แจง พิจารณารูปวิธีการเก็บข้อมูล แล้วกาเครื่องหมาย ✓ ลงใน ☐ ที่ตรงกับวิธีการเก็บข้อมูลที่ท่านปฏิบัติจริง

วิธีการเก็บข้อมูล
1. วิธีการวัด (ใช้วิธีการวัดประเภทใด ระบุวิธีการวัดที่ใช้ในคุณลักษณะอันพึงประสงค์ข้อนี้ เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ) ☐ การทดสอบ ☐ การประเมินตนเอง ☐ การสังเกต ☐ การสัมภาษณ์ ☐ อื่นๆ(ระบุ).....

1.1) วิธีเก็บข้อมูล (เก็บข้อมูลอย่างไร)

- ☐ ใช้เครื่องมือในการเก็บข้อมูลเพียงอย่างเดียว
- ☐ ให้เฉพาะข้อมูลหลักฐานหรือร่องรอยจากการปฏิบัติงานจริง
- ☐ อื่นๆ(ระบุ).....

1.2) เครื่องมือที่ใช้ในการวัด

1.2.1) ในกรณีใช้เครื่องมือ (ใช้เครื่องมือประเภทใด)

เลือกได้มากกว่า 1 ข้อ

- ☐ แบบสอบถาม ☐ แบบสัมภาษณ์
- ☐ อื่นๆ(ระบุ).....

ชุดที่ 2 แบบวัดเหตุผลด้านความรับผิดชอบโดยผู้วิจัยได้แบบวัด ของอุดมศักดิ์ นาดี มาใช้ในการวิจัยครั้งนี้ โดยแบบวัดเหตุผลด้านความรับผิดชอบ เป็นแบบวัดที่ข้อคำถามเป็นสถานการณ์ย่อยๆ แล้วเขียนตัวเลือกให้ตอบ มีคำถามเป็นสถานการณ์เร่งเร้าที่มีความเหมาะสมแก่ผู้ตอบซึ่งจะสะท้อนความคิดเห็นของผู้ตอบออกมา ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.7816 ในแต่ละข้อคำถามจะมีคำตอบ 4 ตัวเลือก แต่ละตัวเลือกจะแสดงถึงระดับเหตุผลด้านความรับผิดชอบ รวมแบบวัดจำนวน 32 ข้อ แบ่งตามองค์ประกอบย่อยด้านความรับผิดชอบดังนี้

ข้อที่ 1-8 วัดเหตุผลด้านความรับผิดชอบเกี่ยวกับการปฏิบัติตามหน้าที่และกฎระเบียบของห้องเรียนและของโรงเรียน

ข้อที่ 9-16 วัดเหตุผลด้านความรับผิดชอบเกี่ยวกับการทำงานตามที่ได้รับมอบหมาย

ข้อที่ 17-24 วัดเหตุผลด้านความรับผิดชอบเกี่ยวกับการทำตามที่ตนเองได้พูดหรือให้คำมั่นสัญญา

ข้อที่ 25-32 วัดเหตุผลด้านความรับผิดชอบเกี่ยวกับการยอมรับผิดในสิ่งที่ตนเองได้พูดหรือได้กระทำลงไป

ตัวอย่างแบบวัดเหตุผลด้านความรับผิดชอบ

คำชี้แจง

แบบวัดแต่ละข้อจะมีเรื่องราวเกี่ยวกับบุคคลที่พบปัญหาในสถานการณ์ต่างๆซึ่งต้องใช้เหตุผลในการตัดสินใจให้นักเรียนอ่านเรื่องราวตามสถานการณ์ที่กำหนดให้ แล้วใช้เหตุผลในการตัดสินใจว่า ถ้านักเรียนเป็นคณุนั้นจะทำเช่นนั้น เพราะอะไร โดยเลือกจากเหตุผลที่กำหนดให้ไว้ใน 4 ตัวเลือก ที่

ตรงกับความคิดเห็นของนักเรียนมากที่สุด แล้วจึงเขียนเครื่องหมาย X ลงในกระดาษคำตอบให้ตรงกับตัวเลือกนั้น เพียงข้อละ 1 คำตอบ

0) เมื่อพิชัยมาถึงหน้าโรงเรียนพบว่านักเรียนกำลังเข้าแถวเคารพธงชาติ ถ้าเขารีบวิ่งไปตามถนนของโรงเรียนอาจจะทันหรือไม่ทันเข้าแถวเคารพธงชาติ แต่ถ้าใช้วิธีวิ่งลัดสนามก็จะทันแน่นอน ซึ่งพิชัยใช้วิธีวิ่งไปตามถนนของโรงเรียน ถ้านักเรียนเป็นพิชัยจะทำเช่นนั้น เพราะเหตุใด

- ก. กลัวถูกลงโทษถ้าเดินลัดสนาม
- ข. เป็นนักเรียนควรทำตามระเบียบของโรงเรียน
- ค. การรีบวิ่งน่าจะได้รับความชมจากครูว่ารีบมาให้ทัน
- ง. ถ้าเดินลัดสนาม เพื่อนๆคงหาว่าเป็นคนไม่รักษาระเบียบของโรงเรียน

วิธีการตรวจให้คะแนนแบบวัดเหตุผลด้านความรับผิดชอบ

ในการตรวจให้คะแนนแบบวัดเหตุผลด้านความรับผิดชอบใช้หลักเกณฑ์ในการให้คะแนนตัวเลือกแต่ละระดับขึ้น ดังนี้

1. ตัวเลือกที่เป็นเหตุผลระดับก่อนกฎเกณฑ์ขั้นหลักเลี่ยงการถูกลงโทษ ให้ 1 คะแนน
2. ตัวเลือกที่เป็นเหตุผลระดับก่อนกฎเกณฑ์ขั้นยึดหลักการแสวงหารางวัล ให้ 2 คะแนน
3. ตัวเลือกที่เป็นเหตุผลระดับทำตามกฎเกณฑ์ขั้นหลักการทำตามผู้อื่นเห็นชอบ ให้ 3 คะแนน
4. ตัวเลือกที่เป็นเหตุผลระดับทำตามกฎเกณฑ์ขั้นหลักการทำตามหน้าที่ทางสังคม ให้ 4

คะแนน

เกณฑ์การแปลความหมายของคะแนน

การแปลความหมายของคะแนนเหตุผลด้านความรับผิดชอบทั้งในส่วนของภาพรวมและจำแนกตามองค์ประกอบย่อยของความรับผิดชอบเป็น 4 ระดับขึ้นใช้การพิจารณาจากค่าเฉลี่ยตามเกณฑ์ดังนี้ (อุดมศักดิ์ นาดี. 2545 : 26 ; อ้างอิงจาก กรมวิชาการ. 2537:27) เพื่อจำแนกคะแนนนักเรียนแต่ละคนเป็น 4 ระดับดังนี้

1. คะแนนเฉลี่ย 1.00 – 1.75 หมายถึง มีระดับเหตุผลอยู่ในระดับก่อนเกณฑ์ขั้นหลักเลี่ยงการถูกลงโทษ
2. คะแนนเฉลี่ย 1.76 – 2.50 หมายถึง มีระดับเหตุผลอยู่ในระดับก่อนเกณฑ์ขั้นยึดหลักการแสวงหารางวัล
3. คะแนนเฉลี่ย 2.51 – 3.25 หมายถึง มีระดับเหตุผลอยู่ในระดับทำตามกฎเกณฑ์ขั้นหลักการทำตามผู้อื่นเห็นชอบ

4. คะแนนเฉลี่ย 3.26 – 4.00 หมายถึง มีระดับเหตุผลอยู่ในระดับทำตามกฎเกณฑ์
ขั้นหลักการทำตามหน้าที่ทางสังคม

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยนำเครื่องมือไปเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างโดยดำเนินการดังนี้

**การเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่กำหนดโดยโรงเรียน
ในสังกัดกรุงเทพมหานคร**

1. ทำหนังสือออกจากสำนักงานการศึกษาซึ่งเป็นหน่วยงานต้นสังกัดเพื่อขอความ
อนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
2. ส่งแบบสำรวจเรื่องการศึกษาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในโรงเรียน
สังกัดกรุงเทพมหานครพร้อมหนังสือจากสำนักงานการศึกษาไปยังโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครทุก
โรงเรียนที่เปิดสอนในระดับประถมศึกษา จำนวน 431 โรงเรียนและให้ส่งกลับมายังสำนักงานการศึกษา
เมื่อตอบแบบสำรวจดังกล่าวแล้ว ในระหว่างเดือน มีนาคม – พฤษภาคม 2549
3. เดือนพฤษภาคม 2549 ยังได้แบบสำรวจไม่ครบ ขาดอีก 23 โรงเรียน (ร้อยละ 5) ผู้วิจัย
จึงได้โทรศัพท์ประสานกับโรงเรียนที่ยังไม่ส่งแบบสำรวจคืนเพื่อขอแบบสำรวจคืน
4. รวบรวมแบบสำรวจทั้งหมดที่ได้ครบทั้ง 431 ชุดในช่วงเดือน มิถุนายน 2549 และ
นำมาแจกแจงความถี่และคำนวณหาค่าร้อยละของคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่กำหนดโดยโรงเรียน
สังกัดกรุงเทพมหานคร
5. นำคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่กำหนดโดยโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครที่ได้จาก
การแจกแจงความถี่ในข้อ 4 มาจัดลำดับโดยเรียงลำดับจากคุณลักษณะที่โรงเรียนกำหนดมากที่สุดไปหา
น้อย ซึ่งคุณลักษณะที่โรงเรียนส่วนใหญ่กำหนดคือ ความรับผิดชอบ (ร้อยละ 71)

การเก็บข้อมูลเพื่อวัดเหตุผลด้านความรับผิดชอบ

1. ติดต่อโรงเรียนที่มีนักเรียนกลุ่มตัวอย่างซึ่งมีทั้งหมด 6 โรงเรียน จาก 3 สำนักงานเขต
เพื่อขอความร่วมมือในการทำแบบวัดเหตุผลด้านความรับผิดชอบของนักเรียน โดยนัดวัน เวลา และ
สถานที่สอบ
2. เตรียมแบบวัดเหตุผลด้านความรับผิดชอบ ให้เพียงพอกับจำนวนนักเรียนที่สอบในแต่ละ
ครั้ง โดยผู้วิจัยเป็นคนดำเนินการสอบเอง โดยการเก็บข้อมูลในชุดที่ 2 นี้ ใช้เวลาในการเก็บข้อมูลใน
เดือน ธันวาคม 2549 – มกราคม 2550 และได้ข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง จากโรงเรียนนำร่องและโรงเรียน
เครือข่ายที่เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และปีที่ 6 จำนวน 115 คน และ 96 คน ตามลำดับ และ

ได้ข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจากโรงเรียนทั่วไปที่เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และปีที่ 6 จำนวน 114 คน และ 106 คน ตามลำดับ

3. นำแบบวัดที่ได้จากกลุ่มตัวอย่างมาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลและทดสอบสมมุติฐาน

การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลเกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่กำหนดโดยโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร

1. นำแบบสำรวจคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่ครูที่ปฏิบัติงานด้านการวัดและประเมินผลเป็นผู้ตอบ มาแจกแจงความถี่และคำนวณหาค่าร้อยละของคุณลักษณะอันพึงประสงค์
2. นำคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่กำหนดโดยโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครที่ได้จากการแจกแจงความถี่ในข้อ 1 มาจัดลำดับโดยเรียงลำดับจากคุณลักษณะที่โรงเรียนกำหนดมากที่สุดไปหาน้อย

ข้อมูลเหตุผลด้านความรับผิดชอบ

การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบวัดเหตุผลด้านความรับผิดชอบโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for Windows ในการคำนวณค่าสถิติพื้นฐานและการทดสอบสมมุติฐาน

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ร้อยละ
2. ค่าเฉลี่ย
3. ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
4. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมุติฐานเพื่อเปรียบเทียบเหตุผลด้านความรับผิดชอบระหว่างนักเรียนในโรงเรียนนาร่องและโรงเรียนเครือข่ายการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 กับนักเรียนของโรงเรียนทั่วไปในสังกัดกรุงเทพมหานคร ทดสอบโดยใช้ t – test แบบกลุ่มตัวอย่างเป็นอิสระต่อกัน (Independent Samples)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์และอักษรย่อที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลและแปลความหมายของผลการวิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้ เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันในการแปลความหมายของการวิเคราะห์ข้อมูล และเพื่อความสะดวกในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์และอักษรย่อที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังต่อไปนี้

n	แทน	จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง
$\bar{X}$	แทน	คะแนนเฉลี่ย
S.D.	แทน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
t	แทน	ค่าสถิติที่ใช้ในการพิจารณา t-distribution

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1.ผลการสำรวจคุณลักษณะอันพึงประสงค์

ในการศึกษาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนที่กำหนดโดยโรงเรียนในสังกัด กรุงเทพมหานคร ซึ่งได้ข้อมูลจากครูที่ปฏิบัติงานด้านการวัดและประเมินผลจำนวน 431 คน จากโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยเลือกใช้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นข้าราชการครูที่ปฏิบัติงานการวัดผลและประเมินผลของโรงเรียนเพราะสะดวกในการติดต่อและขอความร่วมมือ และในแบบสำรวจที่ใช้ในการเก็บข้อมูลมีการสำรวจเกี่ยวกับการใช้เครื่องมือและวิธีการวัดและประเมินผล จากแบบสำรวจแต่ละโรงเรียนเสนอคุณลักษณะอันพึงประสงค์มา แล้วผู้วิจัยนำมาแจกแจงความถี่ ในการหาค่าร้อยละคิดจากความถี่ในแต่ละคุณลักษณะเทียบกับจำนวนโรงเรียนทั้งหมดตามที่ระบุในชื่อตาราง ปราบภูมิตั้งตาราง 2 – 10 ดังนี้

ตาราง 2 ร้อยละของคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนที่กำหนดโดยโรงเรียนสังกัด
กรุงเทพมหานคร (431 โรงเรียน)

ลำดับที่	คุณลักษณะอันพึงประสงค์	จำนวน	ร้อยละ
1	มีความรับผิดชอบ	307	71.23
2	มีวินัย	287	66.59
3	ใฝ่เรียนรู้	251	58.24
4	ซื่อสัตย์	203	47.10
5	มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี	188	43.62
6	ประหยัด	137	31.79
7	ปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณีไทย	135	31.32
8	รักการอ่าน	122	28.31
9	มีกิริยามารยาทที่ดีงาม	102	23.67
10	รู้จักใช้เทคโนโลยีเพื่อชีวิตประจำวัน	88	20.42
11	ไม่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด	79	18.33
12	ขยันหมั่นเพียร	55	12.76
13	เสียสละ	54	12.53
14	กตัญญู	49	11.37
15	มีสุนทรียภาพด้านดนตรี ศิลปะ นาฏศิลป์ กีฬา	48	11.14
16	รักษาความสะอาด	48	11.14
17	มั่นใจในตนเอง	38	8.82
18	เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่	27	6.26
19	มีกระบวนการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์และสร้างสรรค์	25	5.80
20	มีเมตตา กรุณา	15	3.48
21	สามัคคี	14	3.25

จากตาราง 2 พบว่า คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนที่โรงเรียนสังกัด กรุงเทพมหานครส่วนใหญ่กำหนดคือ มีความรับผิดชอบ มีโรงเรียนกำหนดเป็นจำนวน 307 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 71.23 รองลงมาอีก 4 ลำดับคือวินัย ใฝ่เรียนรู้ ซื่อสัตย์ มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี

มีโรงเรียนกำหนดเป็นจำนวน 287, 251, 203 และ 188 คิดเป็นร้อยละ 66.59, 58.24, 47.10 และ 43.62 ตามลำดับ

ตาราง 3 ร้อยละของคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่กำหนดโดยโรงเรียนนำร่องและโรงเรียนเครือข่ายการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในสังกัดกรุงเทพมหานคร (13 โรงเรียน)

ลำดับที่	คุณลักษณะอันพึงประสงค์	จำนวน	ร้อยละ
1	มีความรับผิดชอบ	8	61.54
2	มีวินัย	7	53.85
3	ปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณีไทย	6	41.15
4	มีกิริยามารยาทที่ดีงาม	5	38.46
5	ประหยัด	5	38.46
6	ซื่อสัตย์	5	38.46
7	มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี	4	30.77
8	เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่	3	23.08
9	รักการอ่าน	3	23.08
10	ใฝ่เรียนรู้	3	23.08
11	มีกระบวนการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์และสร้างสรรค์	3	23.08
12	รู้จักใช้เทคโนโลยีเพื่อชีวิตประจำวัน	2	15.38
13	ไม่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด	2	15.38
14	เสียสละ	2	15.38
15	ขยันหมั่นเพียร	1	7.69
16	รักษาความสะอาด	1	7.69
17	กตัญญู	1	7.69
18	มีเมตตา กรุณา	1	7.69
19	มีสุนทรียภาพด้านดนตรี ศิลปะ นาฏศิลป์ กีฬา	1	7.69

จากตาราง 3 พบว่า คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนที่โรงเรียนนำร่องและโรงเรียนเครือข่ายในสังกัดกรุงเทพมหานครส่วนใหญ่กำหนดคือ มีความรับผิดชอบ มีโรงเรียนกำหนดเป็นจำนวน 8 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 61.54 รองลงมาคือวินัย ปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณีไทย มี

กิจกรรมารยาทที่ดีงามและประหยัด มีโรงเรียนกำหนดเป็นจำนวน 7, 6, 5 และ 5 คิดเป็นร้อยละ 53.85, 41.15, 38.46 และ 38.46 ตามลำดับ

ตาราง 4 ร้อยละคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนที่กำหนดโดยโรงเรียนทั่วไปที่ไม่ใช่โรงเรียน
นำร่องและโรงเรียนเครือข่ายการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานในสังกัดกรุงเทพมหานคร
(418 โรงเรียน)

ลำดับที่	คุณลักษณะอันพึงประสงค์	จำนวน	ร้อยละ
1	มีความรับผิดชอบ	299	71.53
2	มีวินัย	280	66.99
3	ใฝ่เรียนรู้	248	59.33
4	ซื่อสัตย์	198	47.37
5	มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี	184	44.02
6	ประหยัด	132	31.58
7	ปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณีไทย	129	30.86
8	รักการอ่าน	119	28.47
9	มีกิจกรรมารยาทที่ดีงาม	97	23.21
10	รู้จักใช้เทคโนโลยีเพื่อชีวิตประจำวัน	86	20.57
11	ไม่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด	77	18.42
12	ขยันหมั่นเพียร	54	12.96
13	เสียสละ	52	12.44
14	กตัญญู	48	11.48
15	มีสุนทรียภาพด้านดนตรี ศิลปะ นาฏศิลป์ กีฬา	47	11.24
16	รักษาความสะอาด	47	11.24
17	มั่นใจในตนเอง	38	9.09
18	เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่	24	5.74
19	มีกระบวนการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์และสร้างสรรค์	22	5.26
20	มีเมตตา กรุณา	14	3.35
21	สามัคคี	14	3.35

จากตาราง 4 พบว่า คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนที่โรงเรียนทั่วไปที่ไม่ใช่โรงเรียนนำร่องและโรงเรียนเครือข่ายการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานในสังกัดกรุงเทพมหานครส่วนใหญ่กำหนดคือ มีความรับผิดชอบ มีโรงเรียนกำหนดเป็นจำนวน 299 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 71.51 รองลงมาคือวินัย ใฝ่เรียนรู้ ซื่อสัตย์ มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี มีโรงเรียนกำหนดเป็นจำนวน 280, 248, 198 และ 184 คิดเป็นร้อยละ 66.99, 59.30, 47.37 และ 44.02 ตามลำดับ

ส่วนผลการวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนของวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในประเด็น วิธีการวัด วิธีเก็บข้อมูล และเครื่องมือที่ใช้ในการวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โดยผู้ให้ข้อมูลคือข้าราชการครูที่ปฏิบัติงานด้านการวัดและประเมินผลของโรงเรียน โดยแต่ละโรงเรียนสามารถเลือกใช้ได้มากกว่า 1 วิธี ปรากฏผลดังตาราง 5 - 7 ดังนี้

ตาราง 5 ร้อยละของวิธีการวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครใช้วัด (431 โรงเรียน)

วิธีการวัด	จำนวน	ร้อยละ
การสังเกต	431	100
การทดสอบ	45	10.44
การประเมินตนเอง	-	-
การสัมภาษณ์	-	-
อื่นๆ	-	-

ตาราง 6 ร้อยละของวิธีเก็บข้อมูลเพื่อประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ (431 โรงเรียน)

วิธีเก็บข้อมูล	จำนวน	ร้อยละ
ใช้เฉพาะข้อมูลหลักฐานหรือร่องรอยจากการปฏิบัติจริง	289	67.05
ใช้ทั้งเครื่องมือในการเก็บข้อมูลและใช้ข้อมูลหลักฐานหรือร่องรอยจากการปฏิบัติจริง	142	32.95
ใช้เครื่องมือในการเก็บข้อมูลเพียงอย่างเดียว	-	-
อื่นๆ	-	-

ตาราง 7 ร้อยละของเครื่องมือที่ใช้ในการวัดเพื่อประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ (431โรงเรียน)

เครื่องมือที่ใช้วัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์					
กรณีใช้เครื่องมือ			กรณีไม่ใช้เครื่องมือ		
	จำนวน	ร้อยละ		จำนวน	ร้อยละ
แบบสังเกต	123	28.54	แฟ้มสะสมงาน	431	100
แบบทดสอบ	45	10.44	สมุดบันทึกความดี	431	100
แบบสอบถาม	-	-	การบ้าน	221	51.28
แบบสัมภาษณ์	-	-	ใบงาน	183	42.46
อื่นๆ	-	-	โครงงาน	-	-
			อื่นๆ	-	-

จากตาราง 5 – 7 พบว่า วิธีการวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่โรงเรียนเลือกใช้ทั้ง 431 โรงเรียนคือการสังเกตโดยไม่ใช้แบบสังเกต มีบางโรงเรียนที่ใช้แบบสังเกตประกอบการสังเกตจำนวน 123 โรงเรียน ใช้วิธีการทดสอบ จำนวน 45 โรงเรียน และไม่พบว่ามีโรงเรียนใดใช้วิธีการประเมินตนเอง วิธีการสัมภาษณ์และวิธีอื่นๆ โดยโรงเรียนส่วนใหญ่เก็บข้อมูลจากหลักฐานหรือร่องรอยจากการปฏิบัติจริง จำนวน 289 โรงเรียน เก็บข้อมูลโดยใช้เครื่องมือในการเก็บข้อมูล และใช้หลักฐานหรือร่องรอยจากการปฏิบัติจริงจำนวน 142 โรงเรียน และไม่พบว่ามีโรงเรียนใดใช้เครื่องมือในการเก็บข้อมูลเพียงอย่างเดียว นอกจากนั้นยังมีการเก็บข้อมูลจากแฟ้มสะสมงาน สมุดบันทึกความดี การบ้านและใบงาน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนของระยะเวลาในการเก็บข้อมูลในแต่ละช่วง ผู้รับผิดชอบในการเก็บรวบรวมข้อมูล ปรากฏผลดังตาราง 8 - 9 ดังนี้

ตาราง 8 ร้อยละของระยะเวลาในการเก็บข้อมูลในแต่ละช่วงเพื่อประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ (431โรงเรียน)

ระยะเวลาในการเก็บข้อมูลในแต่ละช่วง	จำนวน	ร้อยละ
ทุกเดือน	45	10.44
ต้นภาคเรียน	12	2.78
กลางภาคเรียน	194	45.01
ปลายภาคเรียน	180	41.76

จากตาราง 8 พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่เก็บข้อมูลในช่วงกลางภาคเรียนจำนวน 194 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 45.01 รองลงมาในช่วงปลายภาคเรียน ทุกเดือนและช่วงต้นภาคเรียนคิดเป็นร้อยละ 41.76, 10.44 และ 2.78 ตามลำดับ

ตาราง 9 ร้อยละของผู้รับผิดชอบในการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ (431โรงเรียน)

ผู้รับผิดชอบในการเก็บรวบรวมข้อมูล	จำนวน	ร้อยละ
ครูประจำชั้น	431	100
ครูประจำวิชา	264	61.25
ครูบรรณารักษ์	122	28.31
ครูวัดผล	-	-
อื่นๆ	-	-

จากตาราง 9 พบว่า ผู้รับผิดชอบในการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์เป็นครูประจำชั้น ทั้ง 431 โรงเรียนคิดเป็นร้อยละ 100 รองลงมาเป็นครูประจำวิชาและครูบรรณารักษ์ จำนวน 264 และ 122 คิดเป็นร้อยละ 61.25 และ 28.31 ตามลำดับ

ในส่วนของผู้รับผิดชอบในการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ พบว่าทุกโรงเรียนให้ครูประจำชั้นเป็นผู้รับผิดชอบในการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์

2. ผลการเปรียบเทียบคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านเหตุผลความรับผิดชอบ

ซึ่งกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียน นาร่องและโรงเรียนเครือข่ายฯ โดยจำแนกเป็นชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 115 คน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 96 คน นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนในโรงเรียนทั่วไป จำแนกเป็นชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 114 คน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 109 คน

2.1 การวิเคราะห์หาค่าสถิติพื้นฐานและหาค่าสถิติที่ใช้ในการเปรียบเทียบเหตุผลความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปรากฏผลดังตาราง 10 – 12 ตามลำดับ

ตาราง 10 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของเหตุผลความรับผิดชอบต่อของนักเรียนชั้น
ประถมศึกษาปีที่ 3 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนนาร่องและโรงเรียนเครือข่ายการใช้
หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน และโรงเรียนทั่วไป โดยรวมและจำแนกเป็นรายด้าน

ประเภทของโรงเรียน/เหตุผลความ รับผิดชอบต่อ	ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3			ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับเหตุผล	$\bar{X}$	S.D.	ระดับเหตุผล
1. เหตุผลความรับผิดชอบต่อเกี่ยวกับการ ปฏิบัติตามหน้าที่และกฎระเบียบของ ห้องเรียนและโรงเรียน						
โรงเรียนนาร่องและโรงเรียนเครือข่าย ฯ	2.32	.24	ก่อนกฎเกณฑ์ ขั้นยึดหลักการ แสงสว่าง	2.74	.27	ทำตามกฎเกณฑ์ ขั้นยึดหลักการ ตามผู้อื่นเห็นชอบ
โรงเรียนทั่วไป	2.10	.22	ก่อนกฎเกณฑ์ ขั้นยึดหลักการ แสงสว่าง	2.79	.30	ทำตามกฎเกณฑ์ ขั้นยึดหลักการ ตามผู้อื่นเห็นชอบ
2. เหตุผลความรับผิดชอบต่อเกี่ยวกับการ ทำงานตามที่ได้รับมอบหมาย						
โรงเรียนนาร่องและโรงเรียนเครือข่าย ฯ	2.15	.22	ก่อนกฎเกณฑ์ ขั้นยึดหลักการ แสงสว่าง	2.74	.40	ทำตามกฎเกณฑ์ ขั้นยึดหลักการ ตามผู้อื่นเห็นชอบ
โรงเรียนทั่วไป	2.08	.22	ก่อนกฎเกณฑ์ ขั้นยึดหลักการ แสงสว่าง	2.40	.30	ก่อนกฎเกณฑ์ขั้นยึด หลักการแสง สว่าง

ตาราง 10 (ต่อ)

ประเภทของโรงเรียน/เหตุผลความ รับผิดชอบ	ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3			ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับเหตุผล	$\bar{X}$	S.D.	ระดับเหตุผล
3. เหตุผลความรับผิดชอบเกี่ยวกับการทำ ตามที่ตนเองได้พูดหรือให้คำมั่น สัญญาไว้						
โรงเรียนนำร่องและโรงเรียนเครือข่าย ฯ	2.16	.27	ก่อนกฎเกณฑ์ ขั้นยึดหลักการ แสวงหารางวัล	2.66	.39	ทำตามกฎเกณฑ์ ขั้นยึดหลักการทำ ตามผู้อื่นเห็นชอบ
โรงเรียนทั่วไป	2.12	.27	ก่อนกฎเกณฑ์ ขั้นยึดหลักการ แสวงหารางวัล	2.36	.40	ทำตามกฎเกณฑ์ ขั้นยึดหลักการทำ ตามผู้อื่นเห็นชอบ
4. เหตุผลความรับผิดชอบเกี่ยวกับการ ยอมรับผิดในสิ่งที่ตนเองได้พูดหรือได้ กระทำลงไป						
โรงเรียนนำร่องและโรงเรียนเครือข่าย ฯ	2.23	.23	ก่อนกฎเกณฑ์ ขั้นยึดหลักการ แสวงหารางวัล	2.84	.61	ทำตามกฎเกณฑ์ ขั้นยึดหลักการทำ ตามผู้อื่นเห็นชอบ
โรงเรียนทั่วไป	2.16	.24	ก่อนกฎเกณฑ์ ขั้นยึดหลักการ แสวงหารางวัล	2.48	.54	ก่อนกฎเกณฑ์ขั้น ยึดหลักการ แสวงหารางวัล
เหตุผลความรับผิดชอบโดยรวม						
โรงเรียนนำร่องและโรงเรียนเครือข่าย ฯ	2.21	.14	ก่อนกฎเกณฑ์ ขั้นยึดหลักการ แสวงหารางวัล	2.75	.24	ทำตามกฎเกณฑ์ ขั้นยึดหลักการทำ ตามผู้อื่นเห็นชอบ
โรงเรียนทั่วไป	2.12	.14	ก่อนกฎเกณฑ์ ขั้นยึดหลักการ แสวงหารางวัล	2.51	.17	ทำตามกฎเกณฑ์ ขั้นยึดหลักการทำ ตามผู้อื่นเห็นชอบ

จากตาราง 10 พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ของโรงเรียนนาร่องและโรงเรียนเครือข่ายฯ มีเหตุผลความรับผิดชอบเกี่ยวกับการปฏิบัติตามหน้าที่และกฎระเบียบของห้องเรียนและโรงเรียน เกี่ยวกับการทำงานตามที่ได้รับมอบหมาย เกี่ยวกับการทำงานตามที่ตนเองได้พูดหรือได้ให้คำมั่นสัญญาไว้และเกี่ยวกับการยอมรับผิดในสิ่งที่ตนเองได้พูดหรือได้กระทำลงไป อยู่ในระดับก่อนกฎเกณฑ์ขั้นยึดหลักการแสวงหารางวัล ส่วนนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนนาร่องและโรงเรียนเครือข่ายฯและโรงเรียนทั่วไป มีเหตุผลความรับผิดชอบโดยรวม เหตุผลความรับผิดชอบเกี่ยวกับการปฏิบัติตามหน้าที่และกฎระเบียบของห้องเรียนและโรงเรียน และเกี่ยวกับการทำงานตามที่ตนเองได้พูดหรือได้ให้คำมั่นสัญญาไว้ อยู่ในระดับทำตามกฎเกณฑ์ขั้นยึดหลักการทำตามผู้อื่นเห็นชอบ ส่วนเหตุผลความรับผิดชอบเกี่ยวกับการทำงานตามที่ได้รับมอบหมายและเกี่ยวกับการยอมรับผิดในสิ่งที่ตนเองได้พูดหรือได้กระทำลงไป นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนนาร่องและโรงเรียนเครือข่ายฯ อยู่ในระดับ ทำตามกฎเกณฑ์ขั้นหลักการทำตามผู้อื่นเห็นชอบ แต่นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนทั่วไป อยู่ในระดับก่อนกฎเกณฑ์ขั้นยึดหลักการแสวงหารางวัล

2.2 ผลการเปรียบเทียบคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านเหตุผลความรับผิดชอบ

2.2.1 กลุ่มตัวอย่างนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

ตาราง 11 ผลการเปรียบเทียบเหตุผลความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ของโรงเรียน
นาร่องและโรงเรียนเครือข่ายฯ กับโรงเรียนทั่วไป

ประเภทของโรงเรียน/เหตุผลความรับผิดชอบ	$\bar{X}$	S.D.	t	p
1. เหตุผลความรับผิดชอบเกี่ยวกับการปฏิบัติตาม หน้าที่และกฎระเบียบของห้องเรียนและโรงเรียน				
โรงเรียนนาร่องและโรงเรียนเครือข่าย ฯ	2.32	.24	7.09**	.00
โรงเรียนทั่วไป	2.10	.22		
2. เหตุผลความรับผิดชอบเกี่ยวกับการทำงานตามที่ ได้รับมอบหมาย				
โรงเรียนนาร่องและโรงเรียนเครือข่าย ฯ	2.15	.22	2.42*	.02
โรงเรียนทั่วไป	2.08	.22		
3. เหตุผลความรับผิดชอบเกี่ยวกับการทำตามที่ ตนเองได้พูดหรือให้คำมั่นสัญญาไว้				
โรงเรียนนาร่องและโรงเรียนเครือข่าย ฯ	2.16	.27	1.11	.27
โรงเรียนทั่วไป	2.12	.27		
4. เหตุผลความรับผิดชอบเกี่ยวกับการยอมรับผิดใน สิ่งที่ตนเองได้พูดหรือได้กระทำลงไป				
โรงเรียนนาร่องและโรงเรียนเครือข่าย ฯ	2.23	.23	2.16*	.03
โรงเรียนทั่วไป	2.16	.24		
เหตุผลความรับผิดชอบโดยรวม				
โรงเรียนนาร่องและโรงเรียนเครือข่าย ฯ	2.21	.14	5.26**	.00
โรงเรียนทั่วไป	2.12	.14		

จากตาราง 11 แสดงว่า

- 1) นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ของโรงเรียนนาร่องและโรงเรียนเครือข่ายฯ กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ของโรงเรียนทั่วไปมีเหตุผลความรับผิดชอบโดยรวมและเหตุผลความรับผิดชอบเกี่ยวกับการปฏิบัติตามหน้าที่และ กฎระเบียบของห้องเรียนและโรงเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
- 2) นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ของโรงเรียนนาร่องและโรงเรียนเครือข่ายฯ กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ของโรงเรียนทั่วไปมีเหตุผลความรับผิดชอบเกี่ยวกับการทำงานตามที่ได้รับมอบหมายและเกี่ยวกับการยอมรับผิดในสิ่งที่ตนได้พูดหรือได้กระทำลงไป แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
- 3) นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ของโรงเรียนนาร่องและโรงเรียนเครือข่ายฯ กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ของโรงเรียนทั่วไปมีเหตุผลความรับผิดชอบเกี่ยวกับการทำตามที่ตนเองได้พูดหรือให้คำมั่นสัญญาไว้ แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตาราง 12 ผลการเปรียบเทียบเหตุผลความรับผิดชอบต่อของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียน
นำร่องและโรงเรียนเครือข่ายฯ กับโรงเรียนทั่วไป

ประเภทของโรงเรียน/เหตุผลความรับผิดชอบต่อ	$\bar{X}$	S.D.	t	p
1. เหตุผลความรับผิดชอบต่อเกี่ยวกับการปฏิบัติตาม หน้าที่และกฎระเบียบของห้องเรียนและโรงเรียน				
โรงเรียนนำร่องและโรงเรียนเครือข่าย ฯ	2.74	.27	-1.01	.31
โรงเรียนทั่วไป	2.79	.30		
2. เหตุผลความรับผิดชอบต่อเกี่ยวกับการทำงานตามที่ได้รับมอบหมาย				
โรงเรียนนำร่องและโรงเรียนเครือข่าย ฯ	2.74	.40	6.87**	.00
โรงเรียนทั่วไป	2.40	.30		
3. เหตุผลความรับผิดชอบต่อเกี่ยวกับการทำตามที่ ตนเองได้พูดหรือให้คำมั่นสัญญาไว้				
โรงเรียนนำร่องและโรงเรียนเครือข่าย ฯ	2.66	.39	5.43**	.00
โรงเรียนทั่วไป	2.36	.40		
4. เหตุผลความรับผิดชอบต่อเกี่ยวกับการยอมรับผิดใน สิ่งที่ตนเองได้พูดหรือได้กระทำลงไป				
โรงเรียนนำร่องและโรงเรียนเครือข่าย ฯ	2.84	.60	4.42**	.00
โรงเรียนทั่วไป	2.48	.54		
เหตุผลความรับผิดชอบต่อโดยรวม				
โรงเรียนนำร่องและโรงเรียนเครือข่าย ฯ	2.75	.24	8.36**	.00
โรงเรียนทั่วไป	2.51	.17		

จากตาราง 12 แสดงว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนนาร่องและโรงเรียนเครือข่ายฯ กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนทั่วไป มีเหตุผลความรับผิดชอบโดยรวมและเหตุผลความรับผิดชอบเกี่ยวกับการทำงานตามที่ได้รับมอบหมาย เกี่ยวกับการทำตามที่ตนเองได้พูดหรือได้กระทำลงไป แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนเหตุผลความรับผิดชอบเกี่ยวกับการปฏิบัติตามหน้าที่และกฎระเบียบของห้องเรียนและโรงเรียน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการศึกษาคูณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนที่โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครกำหนดไว้เพื่อปลูกฝังนักเรียนเป็นพิเศษ นอกเหนือจากที่ได้กำหนดไว้แล้วในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ ในหลักสูตรสถานศึกษา และเปรียบเทียบความแตกต่างคุณลักษณะอันพึงประสงค์บางประการอันได้แก่ความรับผิดชอบของนักเรียนโรงเรียนนาร่องและโรงเรียนเครือข่ายการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 กับโรงเรียนทั่วไปในสังกัดกรุงเทพมหานคร ซึ่งสรุปสาระสำคัญ ได้ดังนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสำรวจคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนที่กำหนดโดยโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านเหตุผลความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ในโรงเรียนนาร่องและโรงเรียนเครือข่ายกับโรงเรียนทั่วไปในสังกัดกรุงเทพมหานคร
3. เพื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านเหตุผลความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนนาร่องและโรงเรียนเครือข่ายกับโรงเรียนทั่วไปในสังกัดกรุงเทพมหานคร

สมมติฐานการวิจัย

1. คุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านเหตุผลความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ในโรงเรียนนาร่องและโรงเรียนเครือข่ายการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานแตกต่างกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ในโรงเรียนทั่วไปในสังกัดกรุงเทพมหานคร
2. คุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านเหตุผลความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนนาร่องและโรงเรียนเครือข่ายการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานแตกต่างกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนทั่วไปในสังกัดกรุงเทพมหานคร

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้แบ่งเป็นประชากรที่เป็นข้าราชการครูกับประชากรที่เป็นนักเรียนดังนี้

ประชากรที่เป็นข้าราชการครู ได้แก่ ข้าราชการครูสังกัดกรุงเทพมหานครที่ปฏิบัติงานการวัดผลและประเมินผลของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร ที่เปิดสอนในระดับประถมศึกษา ปีการศึกษา 2549 จำนวน 431 โรงเรียน รวมเป็นครู 431 คนโดยศึกษาทั้งหมด

ประชากรที่เป็นนักเรียน ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และปีที่ 6 ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2549 แบ่งเป็น 2 กลุ่มดังนี้

กลุ่มที่ 1 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และปีที่ 6 ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครที่เป็นโรงเรียนนำร่องและโรงเรียนเครือข่ายการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 13 โรงเรียน จำแนกเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 1,658 คน นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 1,634 คน

กลุ่มที่ 2 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และปีที่ 6 โรงเรียนทั่วไปในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครที่ไม่ได้เป็นโรงเรียนนำร่องและโรงเรียนเครือข่ายการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำแนกเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 43,934 คน นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 44,324 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ครั้งนี้แบ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างที่เป็นข้าราชการครูและกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียน มีดังนี้

กลุ่มตัวอย่างที่เป็นข้าราชการครู (ใช้ในการสำรวจคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนที่กำหนดโดยโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร)

กลุ่มตัวอย่างที่เป็นข้าราชการครู ได้แก่ ข้าราชการครูกรุงเทพมหานครที่ปฏิบัติงานการวัดผลและประเมินผลของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร ที่เปิดสอนในระดับประถมศึกษา ปีการศึกษา 2549 จำนวน 431 โรงเรียน รวมเป็นครู 431 คนโดยศึกษาทั้งหมด ซึ่งผู้วิจัยเลือกใช้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นข้าราชการครูที่ปฏิบัติงานการวัดผลและประเมินผลของโรงเรียนเพราะสะดวกในการติดต่อและขอความร่วมมือและในแบบสำรวจที่ใช้ในการเก็บข้อมูลมีการสำรวจเกี่ยวกับการใช้เครื่องมือและวิธีการวัดและประเมินผล

กลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียน (ใช้ในการเปรียบเทียบคุณลักษณะด้านเหตุผลความรับผิดชอบของนักเรียน)

กลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียน ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และปีที่ 6 ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2549 แบ่งเป็น 2 กลุ่มดังนี้

กลุ่มที่ 1 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนนาร่องและโรงเรียนเครือข่ายการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 115 คน และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 96 คน

กลุ่มที่ 2 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนทั่วไปในสังกัดกรุงเทพมหานครที่ไม่ได้เป็นโรงเรียนนาร่องและโรงเรียนเครือข่ายการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 114 คนและนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 109 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล 2 ชุด ดังนี้

ชุดที่ 1 เป็นแบบสำรวจการศึกษาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร เป็นแบบสำรวจที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง แบ่งออกเป็น 4 ตอน คือ ตอนที่ 1 สำรวจเกี่ยวกับสภาพโดยทั่วไปของโรงเรียน ตอนที่ 2 สำรวจเกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่โรงเรียนกำหนด ตอนที่ 3 สำรวจเกี่ยวกับวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน และตอนที่ 4 การวิเคราะห์ข้อมูล แบบสำรวจนี้ผู้วิจัยหาคุณภาพด้านความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยใช้วิธีหาความเที่ยงตรงเชิงพินิจ (Face Validity)

ชุดที่ 2 เป็นแบบวัดเหตุผลด้านความรับผิดชอบ ที่ผู้วิจัยได้แบบวัดของอุดมศักดิ์ นาคี (อุดมศักดิ์ นาคี.2545) มาใช้ในการวิจัยครั้งนี้ โดยแบบวัดวัดผลด้านความรับผิดชอบ เป็นแบบวัดที่มีข้อคำถามเป็นสถานการณ์ให้เลือกคำตอบจาก 4 ตัวเลือก จำนวน 32 ข้อ แบ่งตามองค์ประกอบย่อยด้านความรับผิดชอบ คือ ข้อที่ 1-8 วัดเหตุผลด้านความรับผิดชอบเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่และกฎระเบียบของห้องเรียนและโรงเรียน ข้อที่ 9-16 วัดเหตุผลด้านความรับผิดชอบเกี่ยวกับการทำงานตามที่ได้รับมอบหมาย ข้อที่ 17-24 วัดเหตุผลด้านความรับผิดชอบเกี่ยวกับการทำตามที่ได้พูดหรือให้คำมั่นสัญญา ข้อ 25-32 วัดเหตุผลด้านความรับผิดชอบเกี่ยวกับการยอมรับผิดในสิ่งที่ตนได้พูดหรือได้กระทำลงไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลหาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน ที่กำหนดโดยโรงเรียนสังกัด กรุงเทพมหานคร
2. วิเคราะห์หาค่าสถิติพื้นฐานของเหตุผลความรับผิดชอบของนักเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร
3. วิเคราะห์หาค่าสถิติที่ใช้ในการเปรียบเทียบเหตุผลความรับผิดชอบของนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 3 และ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ระหว่างโรงเรียนนำร่องและโรงเรียนเครือข่าย ๔ กับ โรงเรียนทั่วไป ในสังกัดกรุงเทพมหานคร

สรุปผลการวิจัย

1. คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนที่โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครกำหนดมากที่สุดคือ มีความรับผิดชอบ มีโรงเรียนกำหนดเป็นจำนวน 307 โรงเรียน รองลงมาคือ มีวินัย ใฝ่เรียนรู้ ซื่อสัตย์ มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี มีโรงเรียนกำหนดเป็นจำนวน 287, 251, 203 และ 188 โรงเรียน ตามลำดับ
2. ในการศึกษาวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่โรงเรียน ใช้โรงเรียนส่วนใหญ่ใช้วิธีการวัดโดยวิธีการสังเกตจำนวน 431 โรงเรียน โดยใช้แบบสังเกตประกอบในการสังเกตด้วยจำนวน 123 โรงเรียน ใช้วิธีการทดสอบ จำนวน 45 โรงเรียนโดยใช้แบบทดสอบในการเก็บข้อมูลจำนวน 45 โรงเรียน และไม่พบว่ามีโรงเรียนใดใช้วิธีการประเมินตนเอง วิธีการสัมภาษณ์ และวิธีอื่นๆ โดยโรงเรียนส่วนใหญ่เก็บข้อมูลจากหลักฐานหรือร่องรอยจากการปฏิบัติจริง จำนวน 289 โรงเรียน เก็บข้อมูลโดยใช้เครื่องมือในการเก็บข้อมูลและใช้หลักฐานหรือร่องรอยจากการปฏิบัติจริง จำนวน 142 โรงเรียนและไม่พบว่ามีโรงเรียนใดใช้เครื่องมือในการเก็บข้อมูลเพียงอย่างเดียว นอกจากนั้นยังมีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแฟ้มสะสมงาน สมุดบันทึกความดี การบ้าน และใบงาน ระยะเวลาในการเก็บข้อมูลโรงเรียนส่วนใหญ่จะเก็บข้อมูลช่วง กลางภาคเรียน จำนวน 194 โรงเรียน เก็บในช่วง ปลายภาคเรียน ทุกเดือน และต้นภาคเรียน จำนวน 180 , 45 และ 12 โรงเรียนตามลำดับ โดยที่ทุกโรงเรียนให้ครูประจำชั้นเป็นผู้รับผิดชอบในการเก็บรวบรวมข้อมูลและมีบางโรงเรียนที่ให้ครู ประจำวิชาและครูบรรณารักษ์มีส่วนร่วมในการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วย ส่วนผู้รับผิดชอบในการประเมิน ทุกโรงเรียนให้ครูประจำชั้นเป็นผู้รับผิดชอบ
3. เหตุผลความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ในโรงเรียนนำร่องและ โรงเรียนเครือข่าย ๔ กับนักเรียนในโรงเรียนทั่วไปมีระดับเหตุผลอยู่ในระดับก่อนเกณฑ์ชั้นยึดหลักการ แสวงหารางวัล ส่วนความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนนำร่องและโรงเรียน

เครือข่าย ฯ กับนักเรียนในโรงเรียนทั่วไป มีระดับเหตุผลอยู่ในระดับทำตามกฎเกณฑ์ขั้นหลักการทำตามผู้อื่นเห็นชอบ

4. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ในโรงเรียนนาร่องและโรงเรียนเครือข่ายการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีเหตุผลความรับผิดชอบโดยรวมและเหตุผลความรับผิดชอบเกี่ยวกับการปฏิบัติตามหน้าที่และกฎระเบียบของห้องเรียนและโรงเรียน เกี่ยวกับการทำตามที่ได้รับมอบหมาย เกี่ยวกับการทำตามที่ได้ตนเองได้พูดหรือได้ให้คำมั่นสัญญาไว้และเกี่ยวกับการยอมรับผิดในสิ่งที่ตนเองได้พูดหรือได้กระทำลงไป สูงกว่านักเรียนในโรงเรียนทั่วไป

5. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนนาร่องและโรงเรียนเครือข่ายการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีเหตุผลความรับผิดชอบโดยรวมและเหตุผลความรับผิดชอบเกี่ยวกับการปฏิบัติตามหน้าที่และกฎระเบียบของห้องเรียนและโรงเรียน เกี่ยวกับการทำตามที่ได้รับมอบหมาย เกี่ยวกับการทำตามที่ได้ตนเองได้พูดหรือได้ให้คำมั่นสัญญาไว้และเกี่ยวกับการยอมรับผิดในสิ่งที่ตนเองได้พูดหรือได้กระทำลงไป สูงกว่านักเรียนในโรงเรียนทั่วไป

อภิปรายผล

จากการวิเคราะห์และสรุปผลการศึกษาค้นคว้า สามารถอภิปรายผลประเด็นสำคัญได้ดังนี้

1. คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนที่โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครกำหนดมากที่สุด คือ ความรับผิดชอบ ซึ่งมีโรงเรียนกำหนดไว้เป็นจำนวน 307 โรงเรียน และรองลงมาคือ มีวินัย โดยมีโรงเรียนกำหนดเป็นจำนวน 287 โรงเรียน การที่โรงเรียนส่วนใหญ่กำหนดทั้งสองคุณลักษณะ อาจเนื่องมาจากนโยบายทางการศึกษาของกรุงเทพมหานครที่กำหนดมาตรฐานโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานครปี 2543 ด้านผู้เรียนข้อที่หนึ่ง คือ นักเรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ โดยมีตัวชี้บ่งที่หนึ่งคือ “มีวินัย มีความรับผิดชอบ และปฏิบัติตามระเบียบของโรงเรียน” (สำนักการศึกษา, 2543 : 7) และอาจเห็นว่าความรับผิดชอบและความมีวินัยเป็นปัจจัยที่จะช่วยให้การทำงานประสบความสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี (กรมการศาสนา, 2525 : 2) ซึ่งการให้ความสำคัญกับคุณลักษณะความรับผิดชอบนี้ สอดคล้องกับผลการวิจัยที่พบว่าจริยธรรมด้านความรับผิดชอบได้รับการจัดลำดับความสำคัญไว้เป็นอันดับหนึ่ง ร่วมกับการพึ่งตนเองและความขยันหมั่นเพียร ในการประกาศค่านิยมพื้นฐาน 5 ประการ (สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, 2524 : 3) ซึ่งสอดคล้องกับการดำเนินการจัดลำดับความสำคัญของค่านิยมพื้นฐานทางจริยธรรม 10 ลำดับของ ธวัชชัย ชัยจิตฉายากุล (ธวัชชัย ชัยจิตฉายากุล, 2529 : 1 – 20)

2. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนนาร่องและโรงเรียนเครือข่าย ฯ กับนักเรียนโรงเรียนทั่วไปมีระดับเหตุผลความรับผิดชอบอยู่ในระดับก่อนกฎเกณฑ์ขั้นหลักการแสวงหารางวัล

ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก (ดวงเดือน พันธุมนาวิน, 2524 : 27 - 31) ที่แจกแจงระดับจริยธรรมของเด็กอายุ 7-10 ปี อยู่ระดับที่ 1 ระดับก่อนกฎเกณฑ์ (Preconventional Level) ขั้นที่ 2 ขั้นยึดหลักการแสวงหารางวัล ส่วนความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนนาร่องและโรงเรียนเครือข่าย ๔ กับนักเรียนในโรงเรียนทั่วไป มีระดับเหตุผลความรับผิดชอบอยู่ในระดับทำตามกฎเกณฑ์ขั้นหลักการทำตามผู้อื่นเห็นชอบ ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก ที่แจกแจงว่าเด็กระดับอายุ 10-13 ปี อยู่ที่ระดับ 2 ระดับทำตามกฎเกณฑ์ (Conventional Level) ขั้นที่ 3 ขั้นหลักการทำตามผู้อื่นเห็นชอบ (Interpersonal Concordance Orientation)

3. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนนาร่องและโรงเรียนเครือข่าย ๔ มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์เกี่ยวกับเหตุผลความรับผิดชอบแตกต่างกับนักเรียนในโรงเรียนทั่วไป ซึ่งเป็นไปตาม สมมติฐานของการวิจัยที่ตั้งไว้ ซึ่งอาจเป็นเพราะโรงเรียนนาร่องและโรงเรียนเครือข่าย ๔ ได้รับการช่วยเหลือทางวิชาการอย่างใกล้ชิดจากกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ หรือหน่วยงานต้นสังกัดคือกองวิชาการ สำนักการศึกษา หรืออาจเป็นเพราะแต่ละโรงเรียนมีจุดเน้นในการปลูกฝังคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านเหตุผลความรับผิดชอบแตกต่างกัน จึงมีผลทำให้เหตุผลด้านความรับผิดชอบของนักเรียนแตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

จากการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้พบว่าโรงเรียนส่วนใหญ่กำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนที่โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครกำหนดส่วนใหญ่คือ มีความรับผิดชอบ และมีวินัย และพบว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และปีที่ 6 ในโรงเรียนนาร่องและโรงเรียนเครือข่าย ๔ กับโรงเรียนทั่วไปมีเหตุผลความรับผิดชอบแตกต่างกัน ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการสนับสนุนการจัดการศึกษาของโรงเรียน ควรให้การสนับสนุนการจัดกิจกรรมปลูกฝังคุณลักษณะอันพึงประสงค์เกี่ยวกับความรับผิดชอบ ความมีวินัย เช่น การช่วยเหลือทางด้านการให้ความรู้ ความเข้าใจในการปลูกฝังความรับผิดชอบ ความมีวินัย กับทางโรงเรียน โดยเป็นเอกสารหรือการจัดการอบรม เป็นต้น และผู้บริหารโรงเรียนควรให้ความสำคัญกับการจัดกิจกรรมพัฒนาจริยธรรมของนักเรียนเป็นพิเศษ

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

จากข้อค้นพบที่นักเรียนชั้นประถมศึกษาประถมศึกษาปีที่ 3 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนนาร่องและโรงเรียนเครือข่าย ๔ มีความรับผิดชอบแตกต่างกับนักเรียนโรงเรียนทั่วไป ดังนั้นจึงควรมีการศึกษาวิจัยที่มุ่งค้นหาว่าโรงเรียนนาร่องและโรงเรียนเครือข่ายมีวิธีการปลูกฝังคุณลักษณะอันพึงประสงค์เกี่ยวกับความรับผิดชอบอย่างไร เพื่อนำข้อค้นพบดังกล่าวเป็นตัวอย่างแก่โรงเรียนอื่น ๆ ต่อไป

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กนกวรรณ วิวัฒน์ธนิษฐ. (2545). การศึกษาองค์ประกอบคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดกรุงเทพมหานคร.ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. (การวัดผลการศึกษา).กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.ถ่ายเอกสาร.
- กมลรัตน์ ทิฆงศาตติยากุล. (2531). การวิเคราะห์องค์ประกอบความรับผิดชอบของนิสิตปริญญาตรี สาขาสังคมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ตามการรับรู้ของนิสิตและอาจารย์.วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การวัดผลการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.ถ่ายเอกสาร.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช2544.พิมพ์ครั้งที่ 2 . กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- _____. (2545). แนวทางการวัดและประเมินผลการเรียน ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- _____. (2542). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- กัลยา สุวรรณรอด.(2537).การวิเคราะห์องค์ประกอบความมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา.ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. (การวัดผลการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.ถ่ายเอกสาร.
- คณิงรัตน์ ลาโพธิ์. (2535). ผลของการนำกิจกรรมกลุ่มสร้างคุณภาพไปประยุกต์ใช้ในการจัดกิจกรรมแนะแนวที่มีต่อความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6.ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. (การวัดผลการศึกษา).กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.ถ่ายเอกสาร.
- คำเพียร ปราณิราช. (2543). การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เจตคติ และความรับผิดชอบต่อเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้สัญญาการเรียนกับการสอนตามคู่มือครู.ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. (การวัดผลการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.ถ่ายเอกสาร.
- จันทรา พวงยอด. (2543). การพัฒนาความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนพุทธจักรวิทยาโดยใช้กิจกรรมและเทคนิคการประเมินผลจากสภาพจริง.ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. (การวัดผลการศึกษา).กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.ถ่ายเอกสาร.

- จรีรัตน์ นันทพิทกุล. (2538). การวิเคราะห์องค์ประกอบคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในกรุงเทพมหานคร. ปรินทิพนิพนธ์ กศ.ม. (การวัดผลการศึกษา).
กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- เจริญ ไวรวัจนกุล. (2531). ความเป็นครู. กรุงเทพฯ: ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ.
- ชะอ้อน ทองสองโสม. (2525). การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความรับผิดชอบของ
นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ใช้และไม่ใช้ชุดการเรียนด้วยตนเองเป็นรายบุคคล.
ปรินทิพนิพนธ์ กศ.ม. (การวัดผลการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ชูศรี วงศ์รัตนะ. (2544). เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย. พิมพ์ครั้งที่ 8 กรุงเทพฯ: เทพเนรมิตการพิมพ์
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน. (2524). พฤติกรรมศาสตร์ เล่ม 2 จิตวิทยาจริยธรรมและจิตวิทยาภาษา.
กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- ดารารัตน์ ศิริวิริยะกุล. (2525). ศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2
โดยทัศนะของครูประจำชั้นและผู้ปกครอง. ปรินทิพนิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาและการแนะแนว)
กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ถวิล จันทรสว่าง. (2545). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับความรับผิดชอบ
ของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร. ปรินทิพนิพนธ์ กศ.ม. (การวัดผลการศึกษา).
กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ทิตนา แชมณี. (2541). สารการศึกษา การเรียนการสอน; พัฒนาคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยม
จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ. กรุงเทพฯ: พิมพ์ที่กองทุนศาสตราจารย์ ดร.อุบล เรืองสุวรรณ
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ทิตนา แชมณี. (2546). การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมจากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ. กรุงเทพฯ:
พิมพ์ที่เสริมสินพีเพรสซิสเต็ม.
- ธนพร ดีจงเจริญ. (2537). การวิเคราะห์การจัดกิจกรรมส่งเสริมจริยธรรมในโรงเรียนประถมศึกษา
ตามนโยบายการศึกษาของกรุงเทพมหานคร. ปรินทิพนิพนธ์ กศ.ม. (การวัดผลการศึกษา).
กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ธวัชชัย ชัยจิรฉายกุล. (2529). รายงานการวิจัยเรื่อง การศึกษาคุณสมบัติของค่านิยมพื้นฐานทาง
จริยธรรมของคนไทย. นครปฐม: คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล
ศาลายา.
- ผุสดี จิรวัดนก. (2526). ศึกษาพัฒนาการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม ตามคุณลักษณะค่านิยม

พื้นฐานของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 สังกัดสำนักงานการศึกษาในเขตการศึกษา 1
ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. (การวัดผลการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

พนัส หันนาคินทร์. (2520). *การสอนค่านิยม. พิษณุโลก : โครงการตำราจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก.*

พระราชวรมนี. (2527). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ฉบับประมวล. กรุงเทพฯ: มหาจุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.*

พระราชวรมนี (ประยุทธ์ ปยุตโต). (2528). *ธรรมานุชิตชีวิต. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์อมรินทร์การพิมพ์
มะลิวัลย์ บำรุงการ. (2531). การสร้างแบบทดสอบวัดคุณธรรม 4 ประการ ตามพระบรมราโชวาท
ของรัชกาลที่ 9 สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. (การวัดผลการศึกษา).
กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.*

ยนต์ ชุ่มจิต. (2531). *ความเป็นครู. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์โอเดียนสโตร์.*

ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). *พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์
ศิริวัฒนาอินเตอร์พริ้นท์.*

ลัดดา เสนาวงษ์. (2532). *ความเป็นครู. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : พิเศษการพิมพ์.*

ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2543). *การวัดด้านจิตพิสัย. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.*

วิระวรรณ อามาระดิษ. (2322). *ความคิดเห็นเกี่ยวกับ ค่านิยมทางจริยธรรมของนักเรียนระดับมัธยม
ศึกษาตอนปลาย. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (เอกการมัธยมศึกษา) กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.*

วิริยา จันท์บาง. (2546). *การเปรียบเทียบความสามารถด้านความจำของนักเรียนระดับก่อน ประถม
ศึกษาที่ฝึกด้วยเทคนิคช่วยจำต่างกัน. ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. (การวัดผลการศึกษา). กรุงเทพฯ
: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.*

ศิรินันท์ วรรัตนกิจ. (2545). *การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับความรับผิดชอบ
ต่อตนเองและส่วนรวมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้วิธีวิเคราะห์แบบ
สหสัมพันธ์คาโนนิกอล. ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. (การวิจัยและสถิติทางการศึกษา) กรุงเทพฯ:
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.*

สงวน สุทธิเลิศอรุณ. (2526). *ปรัชญาและคุณธรรมสำหรับครู. พิมพ์ครั้งที่ 3 . กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์
อักษรบัณฑิต.*

สัญญา สัญญาวิวัฒน์. (2514). *การพัฒนาคุณภาพประชากรไทย. กรุงเทพฯ: แพรวพิทยา.*

- สารทิ มะกล่าวทอง. (2538). ศึกษาการจัดกิจกรรมส่งเสริมประสบการณ์ เพื่อสร้างคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา กรณีเฉพาะของโรงเรียนสามเสนนอก (ประชากรราษฎร์อนุกุล).ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. (การวัดผลการศึกษา).กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.ถ่ายเอกสาร.
- สุรดี อำนวยสุข. (2534). การสร้างแบบทดสอบวัดคุณธรรมในการอยู่ร่วมกันสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่6.ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. (การวัดผลการศึกษา).กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.ถ่ายเอกสาร.
- สุวรรณา วชิรปราการสกุล.(2533).การสร้างแบบทดสอบวัดคุณธรรมจริยธรรมด้านกัลยาณมิตร สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6.ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. (การวัดผลการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.ถ่ายเอกสาร.
- สำนักการศึกษา. (2546). แนวปฏิบัติในการวัดและประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544.กรุงเทพฯ:โรงพิมพ์ชุมนุมการเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำนักการศึกษา. (2546). แนวทางการส่งเสริมจริยธรรมและสร้างค่านิยมทางศาสนา. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมการเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สมศักดิ์ ชินพันธ์. (2523). ความสัมพันธ์ระหว่างปฏิสัมพันธ์ของครูกับนักเรียนในชั้นกับความรู้สึกรับผิดชอบกับมโนภาพแห่งตน. ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. (การวัดผลการศึกษา).กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.ถ่ายเอกสาร.
- อาวุธ พรหมมานอก . (2534). การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความรับผิดชอบในการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยการสอนตามบทเรียนโมดูลกับการสอนตามคู่มือครูของ สสวท. ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. (การวัดผลการศึกษา) กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.ถ่ายเอกสาร.
- อุดมศักดิ์ นาคี. (2545). ระดับเหตุผลด้านความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร. กรุงเทพฯ:ม.ป.พ. ถ่ายเอกสาร
- เอกรินทร์ สีมหาศาล. (2544). แนวปฏิบัติในการวัดและประเมินผลตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช2544.กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์บริษัทบุ๊คพอยท์.
- Atkinson,John Will.(1966) . *Motives in Fantasy , Action and Society Affiliated East-West* Press.New Delhi:Putltd.
- Brown,C.G.(1958). *The Study of Leadership*.Illionois:The Interstate Prinsters and Publishers,Inc.

- Cattell , (1963). Raymond B. *Manual for Jr-Sr. High School Personality Questionnaire "HSPQ"* From A. Illinois: The Institute for Personality and Ability Testing,
- Hoffman, Martin L. (1970). Moral Development, "*Carmichael's manual of Child Development*." 3rd ed. John Wiley and Sons.
- Jones. Harold . E. (1960). *Personality Development in Children* , Austin: University of Texas Press
- Ketefian, Shake. (1981, March – April) "Critical Thinking, Education Preparation and Development of Moral Judgment, "*Nursing Research*. 1(30) : 98 – 103.
- Kohlberg L. (1969). *Stage and Sequence: The Cognitive – Development Approach to Socialization In Goslin, Handbook of Socialization Theory and Research*. Chicago: Rand McNally and Company, (1969)
- Peck. R.F. and Havinghurst, R.J. (1960). *Psychology of Character Development*. New York. Jhon Wiley and Sons. Inc,
- Zunich, M. (1963, May-June). Development of Responsibility Perception of Lower and Middle Class Children, "*The Journal of Educational Research*. 56 (9) : 56

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

1. รายนามผู้เชี่ยวชาญในการตรวจคุณภาพเครื่องมือ
2. แบบสำรวจคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่กำหนดโดยโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร
3. แบบวัดเหตุผลความรับผิดชอบ

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

1. นางสาวเรณู หอมดี ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดมงคลวราราม สำนักงานเขตจอมทอง
2. นายอุดมศักดิ์ นาคี หัวหน้ากลุ่มงานประเมินผลการจัดการศึกษา
สำนักงานยุทธศาสตร์การศึกษา สำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร
3. นางสาวนภาพร ล้อธรรมจักร อาจารย์ใหญ่โรงเรียนคลองมะขามเทศ สำนักงานเขตประเวศ
4. นายโสภณ คำนิ่งเนตร นักวิชาการการศึกษา 7ว กลุ่มงานประเมินผลการจัดการศึกษา
สำนักงานยุทธศาสตร์การศึกษา สำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร
5. นางสาวถวิล จันทรส์ว่าง นักวิชาการการศึกษา 7ว กลุ่มงานประเมินผลการจัดการศึกษา
สำนักงานยุทธศาสตร์การศึกษา สำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร

แบบสำรวจเพื่อการวิจัย

เรื่อง การศึกษาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร

คำชี้แจง แบบสำรวจฉบับนี้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบการวิจัย เรื่อง การศึกษาการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในโรงเรียนสังกัด กรุงเทพมหานคร

ตอนที่ 1 สภาพโดยทั่วไปของโรงเรียน

1. ชื่อโรงเรียน.....
สำนักงานเขต.....
2. ครูวัดผลมีจำนวน.....คน
3. เปิดสอนตั้งแต่ ชั้น.....ถึงชั้น.....
จำนวนนักเรียนทั้งหมด.....คน
4. จำนวนครู.....คน

ตอนที่ 2 คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนที่โรงเรียนกำหนด

คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนที่โรงเรียนกำหนด มี.....ข้อ ดังนี้

- 1.....
- 2.....
- 3.....
- 4.....
- 5.....
- 6.....
- 7.....
- 8.....

ตอนที่ 3 วิธีการเก็บข้อมูล

คำชี้แจง พิจารณาวิธีการเก็บข้อมูล แล้วกาเครื่องหมาย ✓ ลงใน ☐ ที่ตรงกับวิธีการเก็บข้อมูลที่ทำนปฏิบัติจริง

วิธีการเก็บข้อมูล
1. วิธีการวัด (ใช้วิธีการวัดประเภทใด ระบุวิธีการวัดที่ใช้ในคุณลักษณะอันพึงประสงค์ข้อนี้ เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ) ☐ การทดสอบ ☐ การประเมินตนเอง ☐ การสังเกต ☐ การสัมภาษณ์ ☐ อื่นๆ(ระบุ).....
1.1) วิธีเก็บข้อมูล (เก็บข้อมูลอย่างไร) ☐ ใช้เครื่องมือในการเก็บข้อมูลเพียงอย่างเดียว ☐ ใช้เฉพาะข้อมูลหลักฐานหรือร่องรอยจากการปฏิบัติงานจริง ☐ อื่นๆ(ระบุ).....
1.2) เครื่องมือที่ใช้ในการวัด 1.2.1) ในกรณีใช้เครื่องมือ (ใช้เครื่องมือประเภทใด) เลือกได้มากกว่า 1 ข้อ ☐ แบบสอบถาม ☐ แบบสัมภาษณ์ ☐ อื่นๆ(ระบุ).....

วิธีการเก็บข้อมูล

1.2.2) กรณีที่ไม่ใช้เครื่องมือ หรือใช้ทั้งเครื่องมือและข้อมูลและหลักฐาน (ใช้ข้อมูลหลักฐาน หรือร่องรอยประเภทใดบ้างโปรดระบุ)

เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

☐ แฟ้มสะสมงาน	☐ โครงการงาน
☐ สมุดบันทึกความดี	☐ การบ้าน
☐ ใบงาน	☐ อื่นๆ(ระบุ).....

2. ระยะเวลาในการเก็บข้อมูลในแต่ละช่วง

ภาคเรียนที่ 1

☐ ทุกเดือน	☐ ต้นภาคเรียน
☐ กลางภาคเรียน	☐ ปลายภาคเรียน

ภาคเรียนที่ 2

☐ ทุกเดือน	☐ ต้นภาคเรียน
☐ กลางภาคเรียน	☐ ปลายภาคเรียน

3.รูปแบบในการเก็บข้อมูล (เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- ☐ มอบหมายให้หัวหน้าห้อง / ครูประจำชั้น / ครูประจำวิชา
นำเครื่องมือการประเมินไปแจกให้นักเรียนในห้อง
- ☐ จัดห้องเหมือนการสอบกลางภาคและปลายภาค เพื่อให้นักเรียน
ตอบแบบสอบถาม โดย มีครูเป็นผู้ควบคุม
- ☐ อื่นๆ (ระบุ).....

วิธีการเก็บข้อมูล		
4. ผู้รับผิดชอบในการเก็บรวบรวมข้อมูล (เลือกได้มากกว่า 1 ข้อ) ☐ ครูประจำชั้น ☐ ครูประจำวิชา ☐ อื่นๆ (ระบุ)..... ☐ ครูบรรณารักษ์ ☐ ครูวัดผล ☐ อื่นๆ (ระบุ)..... 5. ผู้รับผิดชอบในการประเมิน ☐ ครูประจำชั้น ☐ ครูประจำวิชา ☐ อื่นๆ (ระบุ)..... ☐ ครูบรรณารักษ์ ☐ ครูวัดผล ☐ อื่นๆ (ระบุ).....		

ตอนที่4 การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล ⇒ ☐ วิเคราะห์ด้วยการคิดมือ
☐ วิเคราะห์ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ Excel
☐ วิเคราะห์ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ spss

2. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ☐ ความถี่
☐ ร้อยละ
☐ ค่าเฉลี่ย
☐ S.D
☐ ฐานนิยม

แบบวัดเหตุผลด้านความรับผิดชอบ

คำชี้แจง

1. แบบวัดฉบับนี้มีทั้งหมด 32 ข้อ ให้นักเรียนตอบให้ครบทุกข้อ
2. แบบวัดแต่ละข้อจะมีเรื่องราวเกี่ยวกับบุคคลที่พบปัญหาในสถานการณ์ต่าง ๆ ซึ่งต้องใช้เหตุผลในการตัดสินใจ ให้นักเรียนอ่านเรื่องราวตามสถานการณ์ที่กำหนดให้ แล้วใช้เหตุผลในการตัดสินใจว่า ถ้านักเรียนเป็นคนนั้น ๆ จะทำเช่นนั้น เพราะอะไร โดยเลือกจากเหตุผลที่กำหนดให้ไว้ 4 คำตอบ ที่ตรงกับความคิดเห็นของนักเรียนมากที่สุด แล้วจึงเขียนเครื่องหมาย **X** ลงในกระดาษคำตอบให้ตรงกับตัวเลือกนั้น เพียงข้อละ 1 คำตอบ
3. แบบวัดฉบับนี้ต้องการทราบเพียงว่า เมื่อนักเรียนพบปัญหาตามสถานการณ์ต่าง ๆ แล้วจะใช้เหตุผลอะไรในการตัดสินใจ ซึ่งเหตุผลของนักเรียนทุกเหตุผลจะไม่มี การตัดสินว่าถูกหรือผิด จึงขอให้นักเรียนตอบคำถามทุกข้ออย่างจริงจัง เพื่อจะได้นำไปใช้พัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนรุ่นต่อไป
4. การตอบให้เขียนเครื่องหมาย **X** ในกระดาษคำตอบเท่านั้น โปรดอย่าขีดเขียนหรือทำเครื่องหมายใด ๆ ในแบบวัดฉบับนี้

- 1) ในช่วงพักกลางวัน สุรพลต้องรีบทำแบบฝึกหัดเพื่อส่งครูในภาคบ่าย แต่มีคนเข้าคิวรับประทานอาหารกลางวันกันมาก ถ้าต่อคิวก็คงต้องเสียเวลามาก แต่สุรพลก็จะเข้าคิวตามลำดับก่อนหลัง ถ้านักเรียนเป็นสุรพลก็จะทำเช่นนั้น เพราะเหตุใด
 - ก. อยากให้คนอื่นเห็นว่าเรามีระเบียบวินัย
 - ข. กลัวการมีเรื่องกับผู้ที่เข้าคิวอยู่ก่อน
 - ค. เป็นเรื่องที่ทุกคนต้องทำตามระเบียบสังคม
 - ง. ใคร ๆ ก็ไม่อยากจะให้คนอื่นแซงคิวตนเอง
- 2) ยุพาและเพื่อน ๆ ลงจากรถประจำทาง ที่ป้ายตรงข้ามประตูโรงเรียนห่างจากทางม้าลาย 50 เมตร เพื่อน ๆ ของยุพาเดินข้ามถนนทันทีที่ลงจากรถ ส่วนยุพาเดินไปข้ามถนนที่ทางม้าลาย ถ้านักเรียนเป็นยุพาจะทำเช่นนั้น เพราะเหตุใด
 - ก. กลัวตำรวจจับที่ไม่ทำตามกฎจราจร
 - ข. อยากให้ผู้พบเห็นชมว่าเป็นคนดีทำตามกฎจราจร
 - ค. เป็นหน้าที่ของผู้ใช้ถนนทุกคนที่ต้องทำตามกฎจราจร
 - ง. ต้องการทำตามกฎจราจรเพื่อให้คนอื่นเห็นเป็นแบบอย่าง
- 3) ปรียาเดินผ่านสวนสาธารณะ เห็นเพื่อน ๆ กำลังเก็บดอกไม้กันโดยไม่สนใจป้ายประกาศ “ห้ามเก็บดอกไม้” ที่ปักอยู่ ปรียาเองก็ต้องการดอกไม้เพื่อนำไปจัดแจกันในการเรียนงานประดิษฐ์ แต่ก็ไม่ยอมเก็บดอกไม้ กลับตัดสินใจไปซื้อที่ร้านค้าแทน ถ้านักเรียนเป็นปรียาก็คงจะทำเช่นนั้นเพราะเหตุใด
 - ก. ผู้ดูแลเขียนป้ายเตือนไว้แล้วไม่ควรฝ่าฝืน
 - ข. การซื้อดอกไม้จะได้ลายถูกใจครูมากกว่าคนอื่น
 - ค. กลัวเจ้าหน้าที่นำเรื่องไปบอกให้ครูลงโทษ
 - ง. เพื่อนอีกหลายคนก็ใช้วิธีซื้อจากร้านค้าทั้งนั้น
- 4) ในภาคบ่ายหลังการประกาศผลสอบแล้ว ทางโรงเรียนจะนำนักเรียนไปทัศนศึกษา โดยให้แต่งตัวตามสบายได้ เพื่อน ๆ ได้ชวนบงอรให้แต่งตัวตามสบายมาตั้งแต่เช้า จะได้ไม่ต้องเสียเวลาเปลี่ยนชุด แต่บงอรกลับแต่งชุดนักเรียนมาฟังผลสอบ แล้วจึงเปลี่ยนชุดไปทัศนศึกษา ถ้านักเรียนเป็นบงอรก็จะทำเช่นนั้น เพราะเหตุใด
 - ก. คิดว่านักเรียนส่วนใหญ่ก็คงทำเช่นเดียวกัน
 - ข. เป็นคำสั่งของครูให้แต่งชุดนักเรียนมาก่อน
 - ค. การมาโรงเรียนก็ควรแต่งชุดนักเรียน
 - ง. จะได้รับคำชมจากครูว่ามีระเบียบ

- 5) วันนี้โรงเรียนจัดประชุมนักเรียนชั้น ป.6 ทุกคน มารศรีและเพื่อน ๆ นั่งอยู่หลังห้องประชุม ทำให้อยู่ห่างจากสายตาของครู เพื่อน ๆ จึงแอบเอาหนังสือการ์ตูนขึ้นมาอ่านและแอบกินขนมด้วย แต่มารศรีพยายามฟังครู โดยไม่ยอมกินขนมที่เพื่อนส่งมาให้ ถ้านักเรียนเป็นมารศรีก็จะทำเช่นนั้น เพราะเหตุใด
- ครูจะได้รู้ว่าใครมีมารยาทในการประชุม
 - ถ้าครูเห็นจะถูกลงโทษให้เป็นที่อับอาย
 - เป็นการทำให้คนส่วนใหญ่เดือดร้อนรำคาญ
 - การทำผิดระเบียบห้องประชุมเป็นเรื่องที่ควรหลีกเลี่ยง
- 6) เมื่อพิชัยมาถึงหน้าโรงเรียนก็พบว่านักเรียนกำลังเข้าแถวเคารพธงชาติ ถ้าเขารีบวิ่งไปตามถนนของโรงเรียนอาจจะทันหรือไม่ทันเข้าแถวเคารพธงชาติ แต่ถ้าใช้วิธีวิ่งลัดสนามก็จะทันแน่นอน ซึ่งพิชัยใช้วิธีวิ่งไปตามถนนของโรงเรียน ถ้านักเรียนเป็นพิชัยก็จะทำเช่นนั้น เพราะเหตุใด
- กลัวถูกครูลงโทษถ้าเดินลัดสนาม
 - เป็นนักเรียนควรทำตามระเบียบของโรงเรียน
 - การรีบวิ่งน่าจะได้รับความชมจากครูว่ารีบมาให้ทันแล้ว
 - ถ้าเดินลัดสนาม เพื่อน ๆ คงหาว่าเป็นคนไม่รักษาระเบียบของโรงเรียน
- 7) โรงเรียนมีระเบียบห้ามนักเรียนเที่ยวกลางคืน โดยเฉพาะคืนวันอาทิตย์ถึงคืนวันพฤหัสบดี เพราะจะทำให้นักเรียนนอนดึกและตื่นสาย ปีนี้ที่วัดข้างบ้านของสุทธามิ่งงานประจำปีตรงกับวันจันทร์ถึงวันพุธในงานมีวงดนตรีที่สุทธาอยากชมมาก แถมไม่เก็บเงินอีกด้วย แต่สุทธาก็ไม่ไปเที่ยวงาน ถ้านักเรียนเป็นสุทธาก็จะทำเช่นนั้น เพราะเหตุใด
- เพื่อน ๆ หลายคนก็ไม่ไปเที่ยวเช่นกัน
 - กลัวถูกทำโทษหน้าเสาธงในตอนเช้า
 - เป็นนักเรียนไม่ควรทำผิดระเบียบของโรงเรียน
 - จะได้เป็นตัวอย่างให้เพื่อน ๆ ปฏิบัติตาม
- 8) ชั้น ป.6/1 กำหนดกฎของห้องเรียนว่าทุกคนจะไม่ทิ้งเศษกระดาษหรือขยะใด ๆ ทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน วันหนึ่งเมื่อสมชายกินขนมหมดที่สนามของโรงเรียน เขาก็เดินนำถุงขนมไปทิ้งถึงขยะซึ่งอยู่ห่างไปอีก 30 เมตร ถ้านักเรียนเป็นสมชายก็จะทำเช่นนั้น เพราะเหตุใด
- ทุกคนในชั้น ป.6/1 ก็คงทำแบบนี้
 - ถ้าทิ้งที่สนามอาจถูกครูตำหนิ
 - เพื่อนจะได้ชมว่ารักษากฎได้ดี
 - การทำตามกฎหมายเป็นหน้าที่ของทุกคน

- 9) วิชาญเป็นหัวหน้าห้อง มีหน้าที่รวบรวมสมุดการบ้านของทุกคนส่งคุณครูในตอนเช้าก่อนเข้าเรียนวันนี้ว่าฉันทำการบ้านไม่เสร็จเพราะต้องดูแลแม่ที่ป่วยอยู่จึงได้ขอร้องวิชาญให้ส่งสมุดการบ้านตอนบ่าย แต่วิชาญกลับนำสมุดการบ้านของเพื่อน ๆ ไปส่ง และขอร้องคุณครูแทนวาทิว่าให้ส่งการบ้านตอนบ่าย โดยคุณครูอย่าเอาโทษ ถ้านักเรียนเป็นวิชาญก็จะเช่นนั้น เพราะเหตุใด
- ถ้าไม่ส่งตามกำหนดอาจถูกครูตำหนิได้
 - ควรปฏิบัติตามหน้าที่เรื่องอื่นครุต์ตัดสินใจเอง
 - คุณครูและวาทิจะได้เห็นว่าเป็นคนรับผิดชอบ
 - คนอื่น ๆ เขาส่งครบแล้วก็ควรนำไปส่งคุณครูก่อน
- 10) วันนี้แม่สั่งงานดาให้รีบกลับบ้านเมื่อโรงเรียนเลิกแล้ว เพราะแม่จะไปธุระ แต่วันนี้กลุ่มของงานดาได้นัดกันจัดป้ายนิเทศหลังเลิกเรียน ดังนั้น งานดาจึงอยู่ช่วยเพื่อนทำงานก่อนแล้วจึงรีบกลับบ้านถ้านักเรียนเป็นงานดาก็คงทำเช่นนั้น เพราะเหตุใด
- ถ้าครูรู้ว่าไม่ได้ช่วยอาจตำหนิหรือหักคะแนน
 - ทุกกลุ่มต่างก็มีสมาชิกช่วยกันครบทุกคน
 - แม่คงเข้าใจและพอใจในสิ่งที่เราเลือกทำ
 - การไม่เอาเปรียบเพื่อนเป็นหน้าที่ของทุกคน
- 11) กิ่งแก้วไม่รับมอบหมายให้สังเกตเพื่อนในห้องว่าทิ้งขยะถูกที่หรือไม่ วันนี้กาญจนาเพื่อสนิทของกิ่งแก้วเผลอทิ้งขยะไม่ถูกที่ กิ่งแก้วจึงรายงานให้ครูทราบ ถ้านักเรียนเป็นกิ่งแก้วก็จะทำเช่นนั้น เพราะเหตุใด
- ครูจะได้เห็นว่าเป็นคนตรงไปตรงมา
 - ถ้าไม่รายงานอาจถูกติหนิว่าบกพร่อง
 - เพื่อน ๆ คงเข้าใจการกระทำของเราได้ดี
 - ทุกคนควรทำตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย
- 12) วันเสาร์นี้พ่อจะพาพี่และดวงใจไปเที่ยวบ้านย่าที่ต่างจังหวัด ดวงใจอยากไปมากเพราะยังไม่เคยไปเลย ถ้าแต่ไม่ไปก็ต้องอยู่บ้านกับแม่ บังเอิญครูสั่งให้นักเรียนทุกคนมาช่วยกันทำความสะอาดตกแต่งห้องเรียน ดวงใจจึงไปช่วยเพื่อน ๆ ทำงานโดยไม่ไปเที่ยวกับพ่อ ถ้านักเรียนเป็นดวงใจก็จะทำเช่นนั้น เพราะเหตุใด
- เป็นคำสั่งของครูต้องทำตาม
 - เป็นหน้าที่ของเราที่ต้องช่วยงานห้อง
 - แม่จะได้ชื่นชมว่าเราไม่เห็นแก่เที่ยว
 - เพื่อนจะได้รู้ว่าเราเป็นคนเห็นแก่ส่วนรวม

- 13) ในวันจัดนิทรรศการของโรงเรียน กฤษฎาได้รับมอบหมายให้ดูแลห้องวิทยาศาสตร์ ซึ่งมีเกมต่าง ๆ ให้ผู้ชมได้ทดลอง พอถึงวันนั้นที่หอประชุมมีวงดนตรีที่กฤษฎาชอบมากมาแสดงให้ชมฟรี แต่เขาก็ไม่ไปชม ถ้านักเรียนเป็นกฤษฎาก็จะทำเช่นนั้น เพราะเหตุใด
- ก. การละเลยหน้าที่ตามที่รับมอบหมายเป็นสิ่งไม่ดี
 - ข. ถ้าไม่อยู่ดูแลโรงเรียนอาจเสียชื่อเสียงไปด้วย
 - ค. กลัวว่าถ้าครูรู้เข้าจะตำหนิเขาได้
 - ง. คนอื่น ๆ ที่ต้องดูแลห้องต่าง ๆ ก็ไม่เห็นมีใครไปชมดนตรี
- 14) เสน่ห์ได้รับมอบหมายจากกลุ่มให้หารูปภาพเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของชาติไทย ซึ่งเป็นภาพ ที่หาค่อนข้างยาก เพื่อนำมาทำรายงานของกลุ่ม ซึ่งเสน่ห์ก็พยายามชวนชวนหามาให้ได้ ถ้านักเรียนเป็นเสน่ห์ก็จะทำเช่นนั้น เพราะเหตุใด
- ก. เพื่อนในกลุ่มจะได้ชมเขาว่าเก่ง
 - ข. ถ้าหาไม่ได้รายงานของกลุ่มก็จะได้คะแนนน้อย
 - ค. การช่วยงานกลุ่มเป็นสิ่งที่ทุกคนควรทำเต็มที่
 - ง. เป็นข้อตกลงที่เพื่อน ๆ ทุกคนบอกให้เป็นหน้าที่ของเราแล้ว
- 15) จิตราได้รับการคัดเลือกจากเพื่อน ๆ ให้เป็นตัวแทนเข้าประกวดการแกะสลักผลไม้ ซึ่งต้องอาศัยความประณีตและละเอียดรอบคอบมาก จิตราจึงพยายามฝึกแกะสลักผลไม้ทุกวัน โดยใช้เวลารว่างขณะพักกลางวัน ถ้านักเรียนเป็นจิตราก็จะทำเช่นนั้น เพราะเหตุใด
- ก. เพื่อนจะได้ไม่ว่าเขาได้ถ้าพลาดรางวัล
 - ข. เมื่อได้รับมอบหมายแล้วต้องทำให้ดีที่สุด
 - ค. การฝึกบ่อย ๆ จะได้ทำให้ผลงานได้รับรางวัล
 - ง. เพื่อนในห้องที่มีโอกาสก็คงทำเช่นนั้นทุกคน
- 16) ระหว่างสอบวิชาคณิตศาสตร์ ครูสมชาติที่คุมห้องสอบอยู่เกิดท้องเสียกะทันหัน จึงมอบให้ ศักดิ์ชัยที่เป็นหัวหน้าชั้นดูแลห้องสอบแทน วันชัยได้โอกาสเพราะเป็นเพื่อนที่ศักดิ์ชัยสนิทที่สุด จึงหยิบหนังสือขึ้นมาดู เมื่อครูกลับมา ศักดิ์ชัยจำใจรายงานให้ครูทราบ ถ้านักเรียนเป็นศักดิ์ชัยก็จะทำเช่นนั้น เพราะเหตุใด
- ก. เพื่อจะได้ชมว่าเราเคร่งครัดในหน้าที่
 - ข. คนอื่น ๆ ในห้องก็คงทำเช่นเดียวกับเรา
 - ค. การทำตามหน้าที่เป็นสิ่งที่ทุกคนควรปฏิบัติ
 - ง. จะได้ไม่ถูกครูตำหนิว่าบกพร่องต่อหน้าที่

- 17) ประพันธ์บอกกับครูประจำชั้นว่าจะมาโรงเรียนให้ทันเช้าแถวตอนเช้า วันรุ่งขึ้นเขาตื่นสาย เพราะปวดหัว ถ้าประพันธ์รับประทานอาหารเช้าที่บ้านจะทำให้ไปไม่ทันเช้าแถว เขาจึงนำอาหารเข้าไปทานบนรถประจำทาง เพื่อไปให้ทันเช้าแถวตามที่บอกกับครูไว้ ถ้านักเรียนเป็นประพันธ์ก็จะทำเช่นนั้น เพราะเหตุใด
- ก. เป็นนักเรียนต้องมาโรงเรียนให้ทันเช้าแถวทุกวัน
 - ข. เพื่อนเกือบทุกคนก็มาทันเช้าแถวทุกเช้า
 - ค. ครูจะได้ชมเชยว่าเป็นคนรักษาคำพูด
 - ง. ถ้าไปไม่ทันก็คงถูกครูทำโทษ
- 18) สุภาพนัดกับเพื่อน ๆ ไว้ว่าวันเสาร์นี้จะมาช่วยกันทำงานกลุ่มที่โรงเรียน พอถึงวันเสาร์ทางบ้านของสุภาพจะไปเที่ยวบางแสนกัน แม้สุภาพจะชอบเล่นน้ำทะเลมาก แต่เขาก็จะไปช่วยทำงานกลุ่มตามที่ตกลงกับเพื่อน ๆ ไว้ ถ้านักเรียนเป็นสุภาพก็จะทำเช่นนั้น เพราะเหตุใด
- ก. เมื่อเพื่อนรู้ความจริงคงชมเราว่าเป็นคนรักษาคำพูด
 - ข. การเอาเปรียบคนอื่นเป็นสิ่งที่ควรหลีกเลี่ยง
 - ค. ถ้าไม่ช่วยเดี๋ยวครั้งหน้าจะไม่มีใครให้อยู่กลุ่มด้วย
 - ง. นักเรียนทุกคนต่างก็มาช่วยงานกลุ่มของตนเอง
- 19) พิมพ์ใจตกลงกับเพื่อนว่าจะอ่านหนังสือบทกวีที่เรียนมาแล้วทุกวันก่อนที่จะเข้านอนคืนวันศุกร์ พี่ชวนให้พิมพ์ใจไปเป็นเพื่อนกว่าจะกลับถึงบ้านก็เกือบสามทุ่ม หลังจากอาบน้ำรับประทานอาหารเช้าเรียบร้อย พิมพ์ใจก็นำหนังสือมาอ่านบทกวีก่อนเข้านอน ถ้านักเรียนเป็นพิมพ์ใจก็จะทำเช่นนั้น เพราะเหตุใด
- ก. นักเรียนส่วนใหญ่ก็คงทำแบบนี้เหมือนกัน
 - ข. ถ้าเพื่อนรู้ที่ไม่อ่านหนังสือก็คงดูถูกว่าไม่ทำตามคำพูด
 - ค. คนที่รู้เรื่องจะได้ชมเชยว่าเราสามารถทำตามที่ได้พูดได้
 - ง. การปฏิบัติตามที่ตกลงกับเพื่อนไว้เป็นเรื่องที่ต้องทำอย่างเคร่งครัด
- 20) สัญชัยได้ให้คำมั่นสัญญากับครูว่า ต่อไปนี้จะมาเรียนทุกวัน วันหนึ่งฝนตกหนักในตอนเช้า ถ้าสัญชัยไปโรงเรียนคงเปียกฝนและอาจเป็นหวัดได้ แต่เขาก็จะไปโรงเรียนให้ได้ ถ้านักเรียนเป็นสัญชัยก็คงทำเช่นนั้น เพราะเหตุใด
- ก. เพื่อน ๆ ก็เดินฝ่าฝนมาโรงเรียนทั้งนั้น
 - ข. ครูจะได้ชมเชยว่าเป็นคนพูดจริงทำจริง
 - ค. ถ้าทำไม่ได้อาจถูกครูตำหนิเอาได้
 - ง. เป็นหน้าที่ของทุกคนที่ต้องมาโรงเรียนเป็นประจำ

- 21) ปรีชารับปากกับเพื่อนว่าวันนี้หลังเลิกเรียนจะไปช่วยเพื่อนซ่อมรถจักรยาน แต่ในชั่วโมงพลศึกษาปรีชาเกิดหกล้มจนข้อเท้าแพลง ซึ่งเมื่อโรงเรียนเลิกเขาต้องเดินกระเผลกไปช่วยเพื่อนตามสัญญาถ้านักเรียนเป็นปรีชาก็จะทำเช่นนั้น เพราะเหตุใด
- ถ้าไม่ไปเดี่ยวเพื่อนจะโกรธเอา
 - ใคร ๆ ก็คงต้องทำแบบนี้เหมือนกัน
 - เมื่อรับปากแล้วต้องทำตามคำพูดให้ได้
 - เพื่อนคงซาบซึ้งใจในการช่วยเหลือครั้งนี้
- 22) นลินีบอกกับเพื่อนว่าจะช่วยทำงานกลุ่มทุกครั้ง วันนี้กลุ่มของนลินีนัดกันทำงานประดิษฐ์ พอดีตอนเช้า นลินีขี่จักรยานมาโรงเรียนแล้วเกิดล้ม ทำให้เจ็บขามากเดินก็ไม่ค่อยถนัด แต่เธอก็พยายามไปช่วยเพื่อนทำงานกลุ่ม ถ้านักเรียนเป็นนลินีก็จะทำเช่น เพราะเหตุใด
- ถ้าไม่ช่วยเพื่อนอาจถูกครูหักคะแนนได้
 - เป็นหน้าที่ของสมาชิกทุกคนที่ตกลงกันไว้แล้ว
 - เพื่อนจะได้ชื่นชมว่ารักษาสัญญาได้ดี
 - คนอื่น ๆ ต่างก็ช่วยงานกลุ่มของตนทั้งนั้น
- 23) ปริญาสัญญากับพ่อว่าจะไม่อ่านหนังสือการ์ตูนญี่ปุ่นอีก เพราะสายตาของเขาเริ่มมีปัญหา วันหนึ่งเพื่อน ๆ ต่างนำหนังสือการ์ตูนญี่ปุ่นมาอ่านในช่วงพักกลางวัน และชวนให้ปริญาอ่านด้วยโดยรับปากว่าจะไม่บอกพ่อของเขา แต่ปริญาก็ไม่อ่าน ถ้านักเรียนเป็นปริญาก็จะทำเช่นนั้น เพราะเหตุใด
- ถ้าพ่อรู้ก็คงตำหนิและเสียใจมาก
 - การรักษาคำพูดเป็นสิ่งที่ต้องปฏิบัติเอง
 - เพื่อน ๆ อื่นหลายคนก็ไม่อ่านการ์ตูนญี่ปุ่น
 - พ่อและครูจะได้ชมว่าเป็นคนรักษาคำพูด
- 24) สารภีนัดเพื่อนให้มาซ้อมกีฬากันในเช้าวันเสาร์ บังเอิญเธอเกิดท้องเสียมาก แม้จะไปตามนัดก็คงลงซ้อมไม่ได้ แต่สารภีก็ไปโรงเรียนเพื่อบอกเพื่อน ๆ ถึงความจำเป็นของเธอ ถ้านักเรียนเป็นสารภีก็จะทำเช่นนั้น เพราะเหตุใด
- คงได้รับคำชมเชยจากเพื่อน ๆ
 - ถ้าไม่ไปบอกเพื่อนคงโกรธแน่
 - เป็นหน้าที่ของทุกคนที่นัดกันไว้
 - คนอื่น ๆ ส่วนใหญ่ก็คงทำเช่นนั้น

- 25) ปองพลได้รับมอบหมายจากครูให้เป็นคนเก็บเงินค่าทัศนศึกษาจากเพื่อนในชั้นเรียน แต่เมื่อถึงวันที่ต้องส่งเงินให้ครูเขาลืมนำเงินมา ปองพลจึงไปยอมรับผิดกับครูตามตรง ถ้านักเรียนเป็นปองพลก็จะทำเช่นนั้น เพราะเหตุใด
- ก. เพื่อให้คนอื่นเห็นว่าเป็นคนกล้ารับผิด
 - ข. คนอื่น ๆ ก็คงยอมรับผิดเหมือนเรา
 - ค. เมื่อทำแล้วก็จำเป็นต้องยอมรับความจริง
 - ง. ครูจะได้ให้อภัยและไม่ลงโทษ
- 26) มิตรชัยรีบวิ่งเข้าบ้านจึงไปชนโต๊ะรับแขก ทำให้แจกันตกลงมาแตก เมื่อแม่กลับมาเขาก็เล่าความจริงให้แม่ฟัง แม้ว่าพี่จะแนะนำว่าให้บอกว่าแจกันชนแจกันตกลงมาแตก ถ้านักเรียนเป็นมิตรชัยก็จะทำเช่นนั้น เพราะเหตุใด
- ก. แม่จะได้ไม่โกรธหรือตำหนิในภายหลัง
 - ข. ใคร ๆ ก็คงใช้วิธียอมรับความจริงเหมือนกัน
 - ค. พี่จะได้รู้ว่าเราเป็นคนจริงกล้าทำกล้ารับ
 - ง. การยอมรับผิดเป็นเรื่องที่ทุกคนควรปฏิบัติ
- 27) ครูภาษาไทยมอบหมายให้นักเรียนไปอ่านหนังสือห้องสมุดทุกวัน วันละ 20 นาที แล้วนำมาจดบันทึกไว้ วันหนึ่งธงชัยต้องไปแข่งกีฬาจึงไม่ได้เข้าห้องสมุด เขาจึงจดบันทึกว่าวันนี้ไม่ได้อ่านหนังสือเพราะต้องไปแข่งกีฬา ถ้านักเรียนเป็นธงชัยก็จะทำเช่นนั้น เพราะเหตุใด
- ก. กลัวว่าถ้าครูรู้จะทำโทษ
 - ข. ต้องการให้คนอื่นชมว่ากล้าหาญ
 - ค. การพูดความจริงเป็นสิ่งที่ควรทำ
 - ง. คงมีเพื่อนอีกหลายคนที่ทำเช่นนี้
- 28) ขณะสอบปราณิทำข้อสอบไม่ได้ จึงแอบดูคำตอบของสมศรีที่เรียนเก่ง แต่เป็นคนที่ปราณิไม่ชอบมาก ครูคุมสอบจับไม่ได้ แต่ครูประจำวิชาตรวจข้อสอบแล้วรู้ว่าลอกกันและจะทำโทษทั้งคู่ ปราณิจึงเล่าความจริงให้ครูฟังเพื่อไม่ให้ลงโทษสมศรีด้วย ถ้านักเรียนเป็นปราณิก็จะทำเช่นนั้น เพราะเหตุใด
- ก. การยอมรับผิดเป็นสิ่งที่ควรปฏิบัติ
 - ข. สมศรีจะได้ซาบซึ้งใจในตัวเรา
 - ค. เพื่อน ๆ ส่วนใหญ่แนะนำให้รับคนเดียว
 - ง. กลัวว่าสมศรีจะโกรธเรามากขึ้น

- 29) ในช่วงพักกลางวันสิทธิชัยกับประสาณเล่นกันในห้องเรียนและวิ่งไปชนโต๊ะครู ทำให้แก้วน้ำของครูหล่นแตก ซึ่งไม่มีใครเห็นนอกจากเขาทั้งสองคนเท่านั้น ประสาณแนะนำสิทธิชัยว่าให้เฉยไว้ ครูไม่รู้ว่าใครทำแน่ แต่สิทธิชัยก็ไปยังรับผิดชอบกับครู ถ้านักเรียนเป็นสิทธิชัยก็จะทำเช่นนั้น เพราะเหตุใด
- ก. กลัวคนรู้ทีหลังแล้วจะลงโทษ
 - ข. อยากให้ประสาณรู้ว่าเป็นคนกล้าหาญ
 - ค. คิดว่าคนอื่น ก็คงทำเช่นเดียวกันนี้
 - ง. เมื่อผิดไปแล้วต้องกล้ารับผิดชอบจึงจะถูกต้อง
- 30) ก่อนสอบปิยะเตรียมตัวไม่พร้อมจึงแอบจดสูตรต่าง ๆ ซ่อนไว้ในลิ้นชักโต๊ะ พอถึงเวลาสอบครูให้จัดที่นั่งใหม่ หลังสอบไปครูหนึ่งครูได้ตรวจพบสูตรที่ปิยะซ่อนไว้ในโต๊ะที่เพื่อนนั่ง จึงจะลงโทษโดยการหักคะแนนแต่ปิยะกลับเล่าความจริงให้ครูฟังถ้านักเรียนเป็นปิยะก็จะทำเช่นนั้นเพราะเหตุใด
- ก. การยอมรับผิดเป็นหน้าที่ของคนทำผิด
 - ข. เพื่อนคนนั้นจะได้ไม่โกรธเรา
 - ค. เพื่อน ๆ ก็คงจะทำอย่างที่เราทำ
 - ง. คนอื่น ๆ จะได้ชมว่าเรากล้าหาญ
- 31) ขณะเล่นฟุตบอลชัยกับชิตเข้าแย่งลูกบอลกันจนกระเด็นไปชนกระจกหน้าต่างแตก ชัยบอกกับชิตว่าเขาจะยอมรับกับครูว่าเป็นคนทำคนเดียว แต่ชิตไม่ยอมโดยขอเล่าความจริงให้ครูฟัง ถ้านักเรียนเป็นชิตก็จะทำเช่นนั้น เพราะเหตุใด
- ก. ชัยรู้ได้รู้ว่าเรากล้ารับผิดชอบ
 - ข. จำเป็นที่ต้องรองรับสิ่งที่ผิดไปแล้ว
 - ค. ส่วนใหญ่ก็มักจะรับผิดชอบด้วยกัน
 - ง. กลัวชัยตำหนิว่าเห็นแก่ตัว
- 32) วันหนึ่งจิตชวนใจหนีโรงเรียนไปดูหนังที่ห้างแห่งหนึ่ง โดยจิตแนะนำใจว่าเมื่อกลับถึงบ้านให้ทำเฉย ๆ แล้วพวงนี้ค่อยเขียนจดหมายลาป่วยไปส่งครู แต่ใจกลับสารภาพความจริงให้พ่อและแม่ฟังในตอนเย็น ถ้านักเรียนเป็นใจจะเป็นเช่นนั้น เพราะเหตุใด
- ก. อย่างน้อยแม่จะได้ชมว่าเรากล้ารับความจริง
 - ข. พี่น้องทุกคนก็เคยรับรับเมื่อทำผิดแบบนี้
 - ค. เมื่อทำผิดพลาดไปแล้วควรยอมรับทุกครั้ง
 - ง. ถ้าพ่อรู้ทีหลังโดยทำโทษหนักแน่

ระดับคะแนนรายตัวเลือกของแบบวัดเหตุผลด้านความรับผิดชอบ

ตัวเลือก ข้อที่	ก	ข	ค	ง	ตัวเลือก ข้อที่	ก	ข	ค	ง
1	2	1	4	3	17	4	3	2	1
2	1	2	4	3	18	2	4	1	3
3	4	2	1	3	19	3	1	2	4
4	3	1	4	2	20	3	2	1	4
5	2	1	3	4	21	1	3	4	2
6	1	4	2	3	22	1	4	2	3
7	3	1	4	2	23	1	4	3	2
8	3	1	2	4	24	2	1	4	3
9	1	4	2	3	25	2	3	4	1
10	1	3	2	4	26	1	3	2	4
11	2	1	3	4	27	1	2	4	3
12	1	4	2	3	28	4	2	3	1
13	4	2	1	3	29	1	2	3	4
14	2	1	4	3	30	4	1	3	2
15	1	4	2	3	31	2	4	3	1
16	2	3	4	1	32	2	3	4	1

ประวัติผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ – สกุล	นางสาวอนงค์ จันได
วัน เดือน ปีเกิด	22 มีนาคม 2517
สถานที่เกิด	อ. ป่าดิว จ. ยโสธร
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	61/48 ถ.บางขุนนนท์ แขวงบางขุนนนท์ เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร
ตำแหน่งหน้าที่การงานในปัจจุบัน	นักวิชาการศึกษา 5
สถานที่ทำงานในปัจจุบัน	สำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร
ประวัติการศึกษา	มัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนยโสธรพิทยาคม จ.ยโสธร
พ.ศ. 2535	ค.บ. (คณิตศาสตร์) สถาบันราชภัฏ บ้านสมเด็จเจ้าพระยา
พ.ศ. 2541	กศ.ม. (การวัดผลการศึกษา)
พ.ศ. 2550	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ